

PAGĖGIŲ SAVIVALDYBĖS JAUNIMO PROBLEMATIKOS TYRIMAS

2012 m. kovo mėn.

VILNIUS

Tyrimą Jaunimo reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos užsakymu atliko Jungtinė grupė, kurią sudaro UAB „Spinter tyrimai“, UAB „Spinter“, Nacionalinė jaunimo reikalų koordinatorių asociacija ir VšĮ „Visuomenės iniciatyvų centras“.

Tyrimas atliktas vykdant Jaunimo reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos įgyvendinamą projektą „Integruotos jaunimo politikos plėtra“, projekto Nr. VP1-4.1-VRM-07-V-01-002. Projektas finansuojamas Europos socialinio fondo ir Lietuvos Respublikos Valstybės biudžeto lėšomis.

Atsakomybės apribojimas. Autoriai prisiima visą atsakomybę už šios ataskaitos turinį. Ataskaitoje pateiktos nuomonės, išvados ir rekomendacijos nebūtinai sutampa su Jaunimo reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pozicija.

Turinys

1. ĮVADAS	4
2. TYRIMO METODIKA	5
2.1. Tyrimo atlikimo metodai	5
2.2. Tyrimo populiacijos aprėptis.....	5
2.3. Tyrimo atranka.....	5
2.4. Tyrimo imtis ir tiriamieji	6
2.5. Duomenų analizė.....	6
2.6. Sąvokos.....	6
3. JAUNIMO PROBLEMATIKOS TYRIMO PAGĖGIŲ SAVIVALDYBĖJE DUOMENŲ ANALIZĖ	8
3.1. Demografinės tiriamųjų charakteristikos.....	8
3.2. Mokykla	9
3.3. Studijos	15
3.4. Darbas.....	21
3.5. Laisvalaikis.....	35
3.6. Draugai	39
3.7. Kaimynystė	43
3.8. Gyvenimo sąlygos.....	45
3.9. Dalyvavimas.....	49
3.9.1. Politinis-pilietinis dalyvavimas ir politinės nuostatos	49
3.9.2. Pilietinis-visuomeninis dalyvavimas	51
3.10. Žalingi įpročiai	59
3.11. Mityba ir poilsis	65
3.12. Psichologinė savijauta.....	71
3.13. Lytinė elgsena ir šeimos planavimas	76
3.14. Jaunimo organizacijų žinomumas	79
4. IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS PAGĖGIŲ SAVIVALDYBEI	81

1. ĮVADAS

Jaunimo problematikos tyrimą Pagėgių savivaldybėje 2011 m. gruodžio 5–2012 m. sausio 27 d. atliko UAB „Spinter tyrimai“, UAB „Spinter“, VšĮ Visuomenės iniciatyvų centro ir Nacionalinės jaunimo reikalų koordinatorių asociacija. Tyrimas atliktas vadovaujantis mokslininkų grupės (vadovė – Jolita Buzaitytė-Kašalynienė (Vilniaus universitetas), nariai: Aušra Kazlauskienė (Šiaulių universitetas), Džiugas Dvarionas (Vytauto Didžiojo universitetas), Ilona Jonutytė (Klaipėdos universitetas), Odeta Merfeldaitė (Mykolo Romerio universitetas) ir Angelė Tamulevičiūtė (Vilniaus pedagoginis universitetas)) parengta Jaunimo problematikos tyrimų metodika ir Ilgalaikė jaunimo problematikos tyrimų koncepcija.

Tyrimo tikslas – ištirti jaunimo problemas (pagal apibrėžtus rodiklius) jaunimo politikos įgyvendinimo srityse. Pasirinktos šios sritys:

mokymasis ir studijos (švietimas, mokymas, mokslas, studijos ir ugdymas);

darbas (darbas ir užimtumas);

laisvalaikis (laisvalaikis, poilsis, kūryba ir kultūra);

gyvenimo sąlygos (apsirūpinimas būstu);

dalyvavimas (pilietiškumas, neformalus ugdymas);

fizinė ir psichinė sveikata (sveikatos apsauga);

įpročiai ir gyvenimo būdas (sveikatingumas, kūno kultūra ir sportas);

šeima, draugai, kaimynystė (socialinė apsauga);

jaunimo probleminio / rizikingo elgesio apraiškos.

2. TYRIMO METODIKA

2.1. Tyrimo atlikimo metodai

Jaunimo apklausos anketa buvo sudaryta iš 15 klausimų blokų: mokyklos (1–8) ir studijų (9–15), darbo (16–32), laisvalaikio (33–37), draugų (38–41), kaimynystės (42–43), gyvenimo sąlygų (44–49), verslumo (50–52), dalyvavimo (53–64), įpročių (65–74), mitybos ir poilsio (75–80), psichologinės ir fizinės savijautos (81–84), lytinės elgsenos ir šeimos planavimo (85–89), demografinių (90–100) ir jaunimo organizacijų žinomumo (101) rodiklių.

Atliekant kokybinį tyrimą buvo gilinamasi į tas pačias temas, kaip ir kiekybiniame tyrime, siekiant sužinoti, su kokiomis problemomis šiose srityse jaunimas susiduria ir kokius mato šių problemų sprendimo būdus. Skirtingoms amžiaus grupėms nustatytos skirtingos sritys: 14–18 metų jaunimo grupei – mokykla, laisvalaikis, draugai, gyvenamoji aplinka, aktyvumas / dalyvavimas, žalingi įpročiai, maitinimasis, psichologinė savijauta, lytiniai santykiai; 19–29 metų jaunimui – darbas, laisvalaikis, draugai, gyvenamoji aplinka, aktyvumas / dalyvavimas, žalingi įpročiai, maitinimasis, psichologinė savijauta, lytiniai santykiai, šeimos planavimas, požiūris į save.

Kokybinio tyrimo tikslas – suprasti, kaip tiriamieji aiškina tikrovę, analizuoja priežastis, ieško problemų sprendimo būdų; atskleisti tiriamų reiškinių esmę.

2.2. Tyrimo populiacijos aprėptis

Tyrimo populiaciją sudaro jaunimo atstovai nuo 14 iki 29 metų, tyrimo metu gyvenantys, besimokantys ar dirbantys Pagėgių savivaldybės teritorijoje.

Statistikos departamento duomenimis 2011 metų pradžioje Pagėgių savivaldybės teritorijoje gyveno 2839 jauni žmonės nuo 14 iki 29 metų, tai sudarė 26,43 proc. visų gyventojų.

2.3. Tyrimo atranka

Kiekybiniam tyrimui (anketinei apklausai) tiriamojoje savivaldybėje atlikti buvo taikoma kvotinė atranka. Kvotinės atrankos požymių krepšeliui pasirinktos bazinės demografinės charakteristikos: lytis, amžius ir gyvenamoji vieta. Pagal Statistikos departamento duomenis apskaičiuotos (ir tikslintos pagal kitus savivaldybių bei Švietimo ir mokslo ministerijos statistinės informacijos šaltinius) lyties ir amžiaus kvotos, lokacijos kvotai taikytas principas kaimiškose vietovėse apklausti ne mažiau 25 proc. numatytos imties. Apklaustųjų charakteristikos pagal tikslinius požymius atitinka jų pasiskirstymą generalinėje visumoje.

Kokybinio tyrimo dalyvių imtis buvo sudaryta taikant tikslią arba kriterijumi grindžiamą atranką. Sudarant tyrimo imtį dalyviams buvo taikomi kriterijai, užtikrinantys tiriamųjų požymių įvairovę: 14–18 metų jaunuoliai turėjo būti ne tik pagrindinės, vidurinės ar gimnazijos moksleiviai, bet ir besimokantys profesinio rengimo centruose, jaunimo mokykloje; gyvenantys tiek mieste, tiek rajone; 19–29 metų jaunuoliai turėjo būti dirbantys ir nedirbantys; sukūrę šeimas ir neturintys jų; dalyvaujantys / nedalyvaujantys jaunimo organizacijose bei priklausantys / nepriklausantys neorganizuotai jaunimo grupei, gyvenantys tiek miesto, tiek kaimo tipo gyvenvietėse.

2.4. Tyrimo imtis ir tiriamieji

Kiekybinio jaunimo tyrimo imties dydis – 402 tiriamieji. Ši imtis užtikrina 5 proc. paklaidą (su 95 proc. tikimybe).

Remiantis statistikos departamento duomenimis apie jaunimo, gyvenančio Pagėgių savivaldybėje 2011 metų pradžioje, pasiskirstymą, ši kvota buvo padalinta proporcingai 3 amžiaus grupių jaunimui, kaimo ir miesto gyventojams, po pusę vyrams ir moterims.

2.5. Duomenų analizė

Kiekybinio tyrimo duomenų analizė buvo atliekama, naudojant SPSS/PC programinę įrangą. Ataskaitoje pateikiami bendrieji paprastų ir agreguotų arba suminių rodiklių, apskaičiuotų iš turimų anketinių duomenų, atsakymų procentiniai arba faktiniai pasiskirstymai.

Taip pat tikrinti koreliaciniai ryšiai tarp atskirų rodiklių. Tam naudotas Spearmano koreliacijos koeficientas (Koreliacinis ryšys laikytinas statistiškai reikšmingu, jei p reikšmė mažesnė už 0,05) bei Pearsono χ^2 kriterijus statistiškai reikšmingiems skirtumams, skirtingose socialinėse demografinėse grupėse, nustatyti (skirtumas laikytinas statistiškai reikšmingu, jei p reikšmė mažesnė už 0,05).

Kokybinio tyrimo duomenų analizė buvo atliekama panaudojant atviro kodavimo programą „Kokybis“. Pirmame duomenų analizės etape surinkti duomenys indeksuojami, išskiriamos pradinės tyrimo dalyvių atsakymų kategorijos. Vėliau šios kategorijos grupuojamos, apibrėžiami ryšiai tarp jų.

Kiekybinio ir kokybinio tyrimo duomenys ataskaitoje integruojami pagal tyrimo rodiklius (problemines sritis).

2.6. Sąvokos

Anketa – klausimų, kuriuos apjungia tyrėjo siekis ištirti kokį nors socialinį reiškinį, visuma.

Anoniminė apklausa – apklausa, kai asmuo traktuojamas kaip socialinio reiškinio ar proceso agentas, tai yra, respondentas / informantas tyrėjui nerūpi kaip individualybė.

Atranka – tyrimo imties sudarymas.

Atviri klausimai – klausimai, neturintys pateiktų galimų atsakymų variantų.

Dichotominė matavimų skalė – skalė, kurią taikant, požymių reikšmės yra priskiriamos prie vienos iš dviejų galimų kategorijų. Pavyzdžiui, gyvas arba miręs, rūko-nerūko ir kt.

Generalinė visuma – objektų visuma.

Generalinė aibė – tyrimo vienetų (žmonių, organizacijų, bendruomenių, grupių, įvykių, dokumentų ir pan.), atstovaujančių tyrimo objektui, visuma.

Charakteristika – visapusiškas tiriamojo objekto apibūdinimas.

Informantas – asmuo, teikiantis informaciją kokybinį tyrimą atliekančiam tyrėjui.

Įvertis – diagnostinis sprendinys apie tikrovės objektą, nusakantis jo socialinę vertę.

Kiekybinė analizė – duomenų nagrinėjimas, taikant matematinės statistikos metodus.

Kiekybinis tyrimas – empirinis tyrimas, kurio išvados paremtos problemai spręsti reikalingų duomenų analize, taikant matematinės statistikos metodus.

Kintamasis – eksperimente ar tyrime yra požymis, kuris gali įgyti skirtingas reikšmes. **Nepriklausomas kintamasis** – tai kintamasis, kuriuo galima paaiškinti arba iššaukti tiriamo reiškinio pokyčius. **Priklausomas kintamasis** – tai kintamasis, kurį galima paaiškinti, remiantis eksperimentu ar kitu būdu.

Klausimynas – kiekybinio tyrimo instrumentas, kurį sudaro visuma klausimų, vienijamų tyrėjo siekimu gauti pirminę informaciją apie tyrimo objektą.

Kokybinė analizė – duomenų nagrinėjimas, taikant specifinius metodus.

Kokybinis tyrimas – empirinis tyrimas, teikiantis aprašomojo pobūdžio išvadas apie tyrimo objektą ir paremtas kokybinių (išreikštų žodžių ar simbolių forma) duomenų analize.

Kokybinių tyrimų išorinis validumas – tyrimo kokybiškumo požymis, tyrėjo siekiamybė tyrimo rezultatus pritaikyti generalinėje aibėje.

Kokybinių tyrimų vidinis validumas – tyrimo kokybiškumo požymis, tyrėjo siekiamybė, kad tyrimo rezultatai rodytų realią situaciją, būtų tikslūs ir jais būtų galima pasitikėti.

Kriterijus – požymis, kuriuo remiantis sprendžiama apie teiginio teisingumą ar klaidingumą, įvertio matas.

Metodas – pagrindinis duomenų rinkimo, apdorojimo arba analizės būdas.

Metodika – tyrimo būdų ir taisyklių visuma.

Nepriklausomi požymiai (kintamieji) – veiksniai, nuo kurių, remiantis teoriniu modeliu, gali priklausyti problemų sprendinys.

Pasikliautinumas – kokybinio tyrimo kokybės požymis (kiekybinio tyrimo patikimumo analogas), tyrėjo siekiamybė, kad tyrimu būtų galima pasikliauti.

Priklausomi požymiai (kintamieji) – nusako tyrimo objekto ypatumus (savybes, žinias, nuostatas ir pan.).

Ranginė matavimų skalė – tai požymio reikšmių matavimo būdas, kuriuo, skirtingai nei nominaliosios matavimų skalės, tiriamieji objektai ar individai gali būti sudėlioti matuojamo požymio didėjimo arba mažėjimo tvarka.

Reikšminis žodis – tyrėjo nuožiūra parinktas daiktavardis ir jo pažyminys (-iai) – daiktavardis, būdvardis, įvardis, dalyvis (1–4 žodžiai, interpretuojami kaip vienas reikšminis žodis).

Respondentas – asmuo, teikiantis informaciją tyrimą atliekančiam tyrėjui.

Tyrimo imtis – specialiai tyrimui atrinkta generalinės aibės dalis, t. y. tie generalinės aibės vienetai, iš kurių renkami tyrimo duomenys.

Tyrimo populiacija – tyrimo generalinės aibės analogas, kai generalinės aibės vienetai yra žmonės.

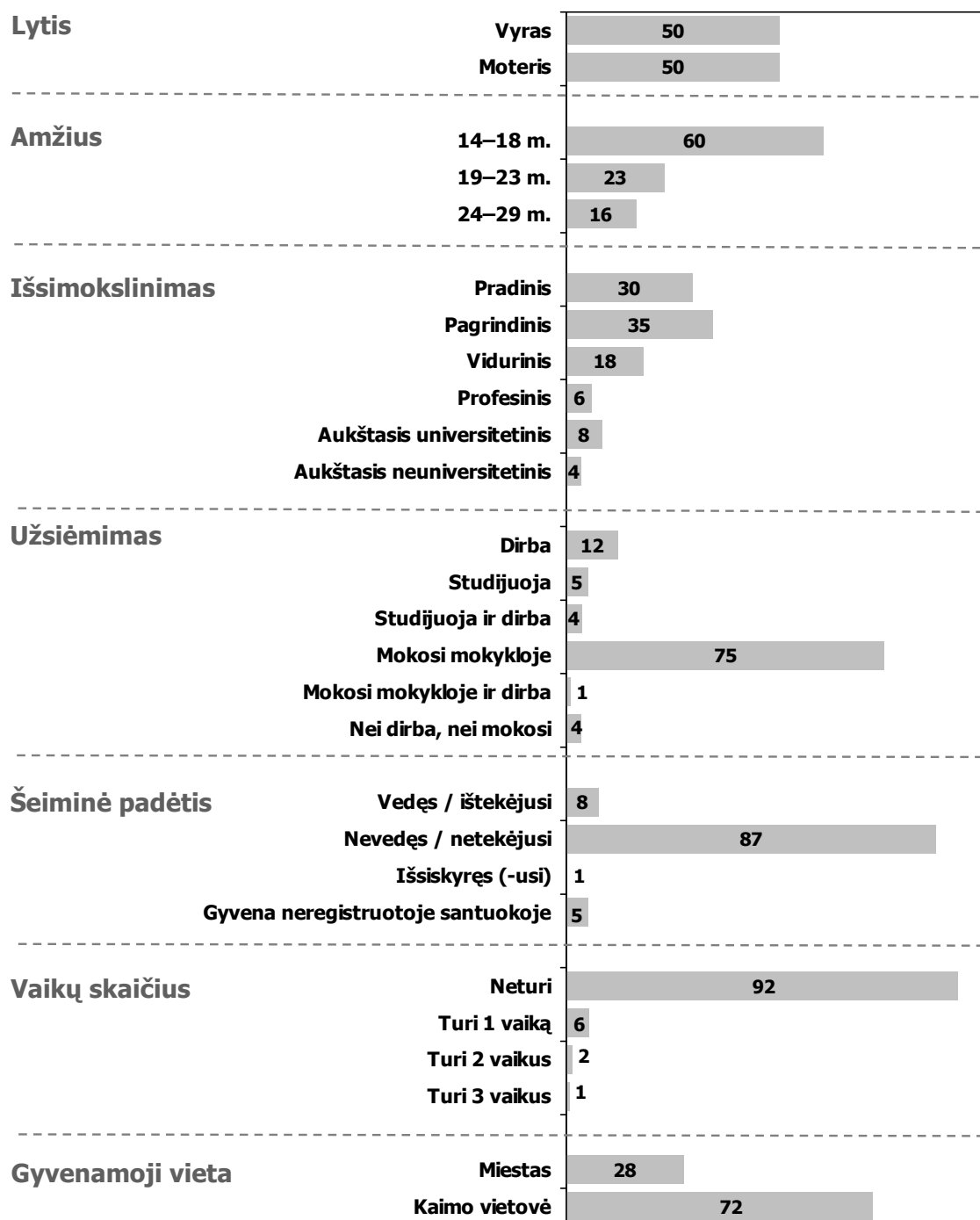
Tyrimo programa – pagrindinis strateginis dokumentas, kuriuo vadovaujantis tyrėjas organizuoja ir vykdo konkretų tyrimą.

Tyrimo rezultatai – veiklos produktai, kurie perduodami viešam naudojimui.

Uždaro tipo klausimai – klausimai, kuriems pateikiami visi galimi atsakymo variantai, o respondentas tik pažymi pasirinktus vieną ar kelis atsakymus.

3. JAUNIMO PROBLEMATIKOS TYRIMO PAGĖGIŲ SAVIVALDYBĖJE DUOMENŲ ANALIZĖ

3.1. Demografinės tiriamųjų charakteristikos

3.1.1 paveikslas. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal socialines-demografines charakteristikas (proc., N=402)

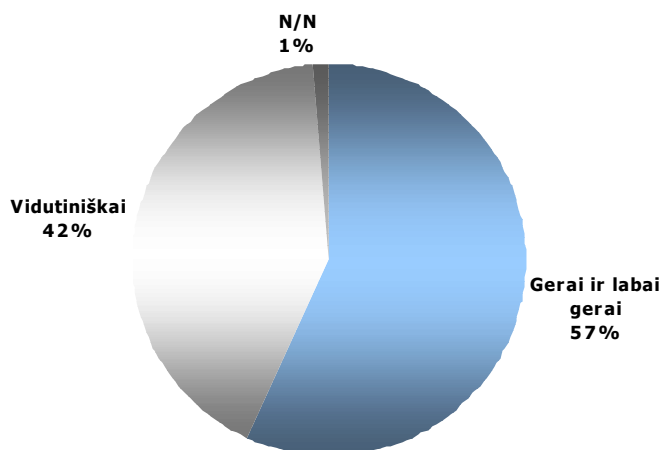

3.2. Mokykla

Rodiklių grupė, skirta pagrindinių, vidurinių, jaunimo, profesinių mokyklų ir gimnazijų mokiniams, sudaryta iš rodiklių, apibūdinančių mokinių savijautą, jų santykius su mokytojais, patyčias mokykloje, pamokų lankomumą, pažangumą, mokyklos pasiekiamumą, galimybę naudotis mokyklos patalpomis ne pamokų metu, profesijos pasirinkimą ir studijų planus, dalyvavimo mokyklos gyvenime aktyvumą.

Tyrimė dalyvavo 305 moksleiviai, jie sudarė 76 proc. visos tyrimo imties. Mokyklos rodikliai skaičiuojami tik šiai tiriamųjų grupei.

Įvykių kontrolės ir gebėjimo įveikti problemas rodiklis – tai suminis rodiklis, matuojamas 8 indikatoriais, apie pasitenkinimą mokykla, gebėjimą kontroliuoti įvykius ir įveikti kylančius sunkumus, kurie rodo, kad tiriamasis įveikia jam kylančius iššūkius. Rodiklio reikšmės kinta nuo 8 iki 24: 24 reiškia žemą, o 8 – stipriai išreikštą gebėjimą kontroliuoti įvykius ir spręsti problemas mokykloje. Balus galima suskirstyti į tokias grupes: gerai ir labai gerai geba spręsti problemas (nuo 8 iki 13), vidutiniškai (nuo 14 iki 19) ir sunkiai (nuo 20 iki 24) įveikia sunkumus ir sprendžia problemas mokykloje.

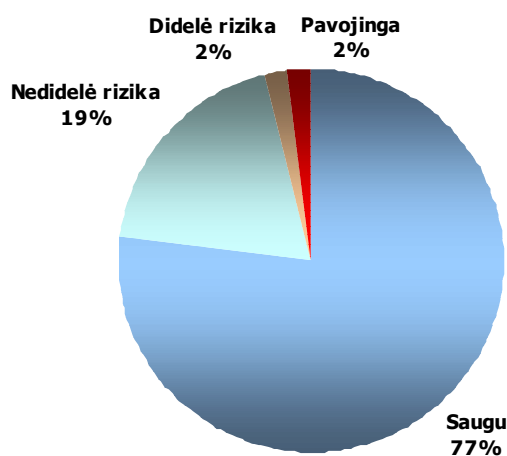
3.2.1 paveikslas. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal įvykių kontrolės ir gebėjimo įveikti problemas rodiklį (proc., N=305)

Įvykių kontrolės ir gebėjimo įveikti problemas rodiklio vidutinė reikšmė yra 12,9; t. y. patenka į gerai ir labai gerai gebančių spręsti problemas kategoriją.

Dauguma (57 proc.) apklaustų moksleivių išreiškė aukštą pasitenkinimą mokykla, jie geba kontroliuoti įvykius ir įveikti kylančius sunkumus. 42 proc. pasižymi vidutiniais gebėjimais (žr. 3.2.1 pav.).

Pastebėtos statistiškai reikšmingos silpnos neigiamos įvykių kontrolės ir gebėjimo įveikti problemas rodiklio koreliacijos su fizinės savijautos (Spearmano $\rho=-0,171$, $p=0,003$), psichinės savijautos (Spearmano $\rho=-0,207$, $p<0,001$), savęs vertinimo (Spearmano $\rho=-0,221$, $p<0,001$) ir šeimos narių socialinio palaikymo (Spearmano $\rho=-0,269$, $p<0,001$) rodikliais (šių 4 rodiklių aprašus žr. 3.11, 3.12 skyriuose). Tai reiškia, kad kuo geriau moksleiviai fiziškai ir psichiškai jaučiasi, save vertina ir susilaukia didesnio šeimos narių socialinio palaikymo, tuo geriau geba įveikti problemas mokykloje.

Mokyklos saugumo rodiklis – tai suminis rodiklis, matuojamas 8 indikatoriais apie tam tikrus įvykius mokykloje, kurie rodo, kad tiriamasis mokosi nesaugioje aplinkoje, kad joje patiria patyčių, pvz., kiti mokiniai užgauliojo, mušė, reketavo, seksualiai priekabiavo, mokytojai užgauliojo ar mušė (per paskutines 30 dienų). Mokyklos saugumo rodiklio reikšmės kinta nuo 8 iki 24: 8 reiškia saugumo mokykloje trūkumą, o 24 reiškia stipriai išreikštą mokyklos saugumą, vadinasi, kuo didesnė rodiklio reikšmė, tuo saugesnė mokykla. Balus galima suskirstyti į tokias grupes: mokosi saugioje aplinkoje (nuo 23 iki 24), mokykloje, kur yra nedidelė rizika (nuo 18 iki 22), didelė rizika (nuo 13 iki 17) ir mokyti pavojinga (nuo 8 iki 12).

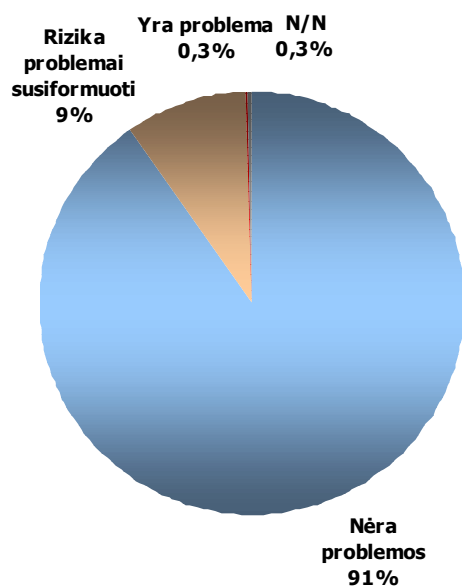
3.2.2 paveikslas. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal mokyklos saugumo rodiklį (proc., N=305)

Vidutinė mokyklos saugumo rodiklio reikšmė yra 22,8; t. y. apskritai mokyklose mokiniai mokosi saugioje arba nedidelės rizikos aplinkoje.

Dauguma (77 proc.) moksleivių mokosi saugioje aplinkoje. 19 proc. apklaustųjų aplinka pasižymi nedidele rizika. 2 proc. mokosi nesaugioje mokykloje. Dar 2 proc. tyrimo dalyvių susiduria su itin nesaugia aplinka, kurioje mokyti yra pavojinga (žr. 3.2.2 pav.).

Nustatyta statistiškai reikšminga silpna neigiama koreliacija tarp įvykių kontrolės ir gebėjimo įveikti problemas ir mokyklos saugumo rodiklių (Spearmano $\rho = -0,119$, $p = 0,039$). Tai rodo, kad saugesnėje aplinkoje besimokantys moksleiviai sėkmingiau susidoroja su ten kylančiomis problemomis. Saugioje aplinkoje dažniau mokosi kaimo vietovių gyventojai (Pearsono χ^2 testo $p = 0,018$).

Lankomumo problemų rodiklis – tai suminis rodiklis, matuojamas 6 indikatoriais, apie dėl įvairių priežasčių per paskutines 30 dienų praleistas pamokas, kuris leidžia pamatuoti, ar tiriamasis turi lankomumo problemų. Mokyklos lankomumo problemų rodiklio reikšmės kinta nuo 6 iki 24: 6 reiškia, kad lankomumo problemų nėra, o 24 reiškia stipriai išreikštą mokyklos lankymo problemą. Vadinasi, kuo didesnė rodiklio reikšmė, tuo didesnė mokyklos lankymo problema. Balus galima suskirstyti į tokias grupes: neturi lankomumo problemos (nuo 6 iki 12), yra rizika lankomumo problemai susiformuoti (nuo 13 iki 18) ir turi išreikštą mokyklos lankymo problemą (nuo 19 iki 24).

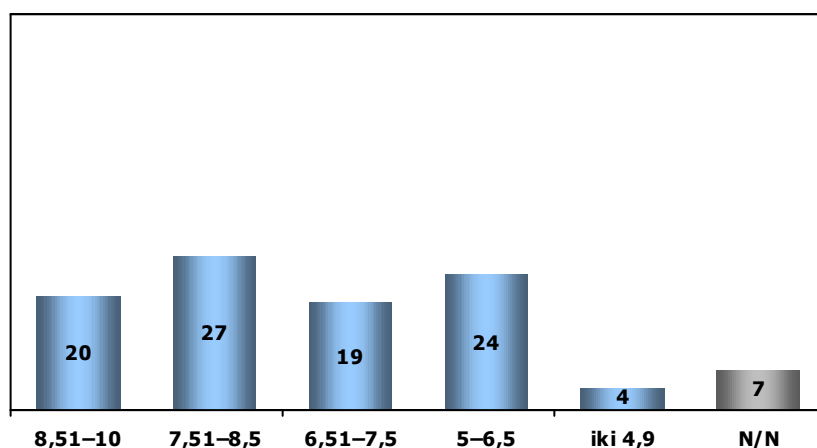

3.2.3 paveikslas. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal lankomumo problemų rodiklį (proc., N=305)

Vidutinė lankomumo problemų rodiklio reikšmė – 9,1; t. y. apskritai Pagėgių savivaldybės moksleiviai lankomumo problemos neturi.

Didžioji dauguma (91 proc.) apklaustųjų neturi mokyklos lankomumo problemų. 9 proc. moksleivių patenka į rizikos grupę. 0,3 proc. turi ženklų mokyklos lankymo problemų (žr. 3.2.3 pav.).

Pažangumo rodiklis – tai rodiklis, matuojamas paskutinio semestro pažymių vidurkiu. Jis kinta nuo 1 iki 10. Balus galima suskirstyti į tokias grupes: iki 4,9; 5–6,5; 6,51–7,5; 7,51–8,5; 8,51–10.

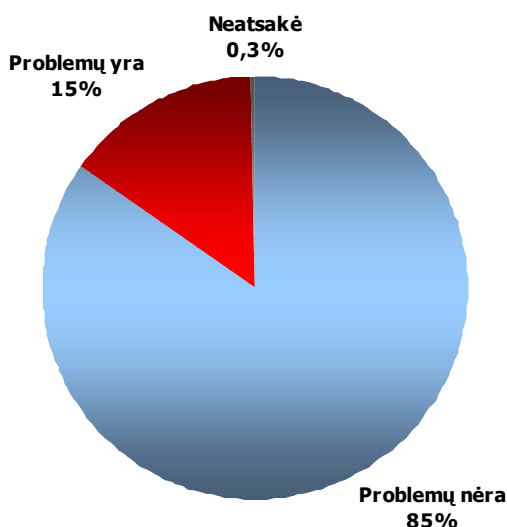

3.2.4 paveikslas. Moksleivių pasiskirstymas pagal pažangumą (proc., N=305)

Tyrimo dalyvavusių mokinių paskutinio semestro pažymių vidurkis – 7,37. 20 proc. apklaustųjų mokinių nurodė aukštą (8,51–10 balų) pažymių vidurkį. 46 proc. – vidutinį (6,51–8,5 balo). 28 proc. teigė turintys 6,5 balo ar mažesnę pažymių vidurkį (žr. 3.2.4 pav.).

Aukščiausią (8,51–10 balų) vidurkį paskutinį semestrą dažniau turėjo merginos (Pearsono χ^2 testo $p < 0,001$) ir miestų gyventojai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,001$).

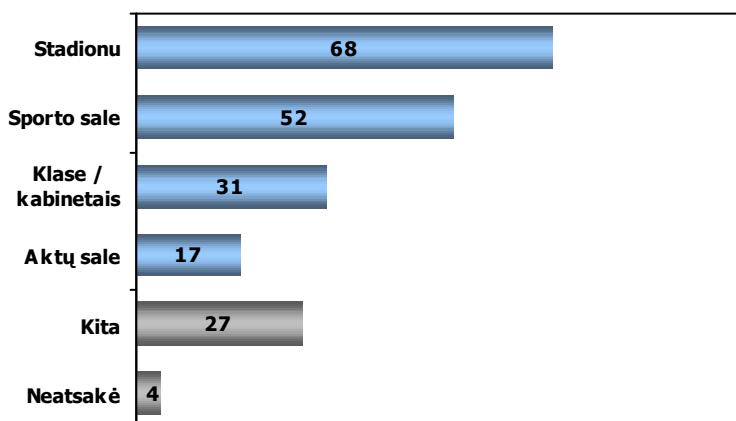
Sunkumų nuvykti į mokyklą rodiklis – matuojamas dichotomine skale – turi arba neturi sunkumų / problemų.

3.2.5 paveikslas. Moksleivių pasiskirstymas pagal sunkumų nuvykti į mokyklą rodiklį (proc., N=305)

Didžioji dalis (85 proc.) tyrime dalyvavusių moksleivių nurodė neturintys sunkumų nuvykti į mokyklą. 15 proc. pripažino, jog problemų yra (žr. 3.2.5 pav.).

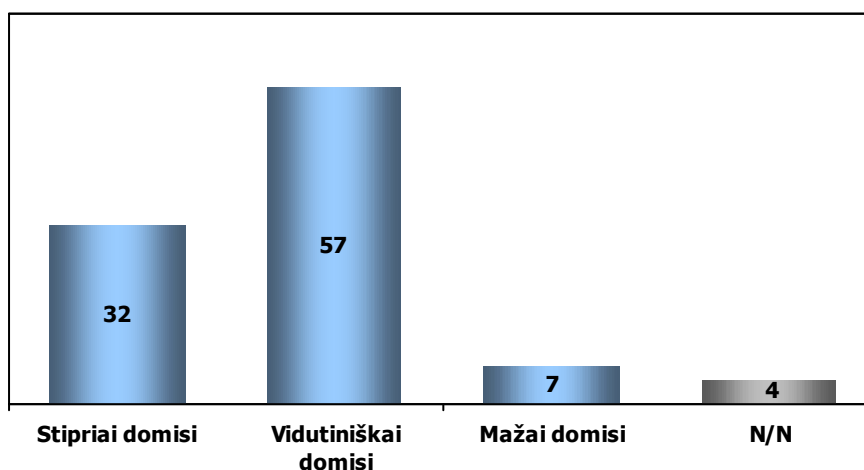
Galimybės naudotis mokyklos patalpomis po pamokų rodiklis – matuojamas dichotominėmis skalėmis, prašoma nurodyti, kokiomis patalpomis gali naudotis ne pamokų metu: sporto, aktų salėmis, stadionu, kabinetais.

3.2.6 paveikslas. Moksleivių pasiskirstymas pagal galimybės naudotis mokyklos patalpomis po pamokų rodiklį (proc., N=305)

Didžioji dalis (68 proc.) apklaustų moksleivių turi galimybę po pamokų naudotis mokyklos stadionu. 52 proc. – sporto sale. 31 proc. – klase / kabinetais. 17 proc. nurodė galintys po pamokų naudotis aktų sale (žr. 3.2.6 pav.).

Domėjimosi būsima profesija rodiklis – tai suminis rodiklis, matuojamas 7 indikatoriais, apie domėjimąsi būsima profesija ir veiksmus, leidžiančius ją pasirinkti bei geriau jai pasirengti. Rodiklis atspindi sąmoningumą, nuoseklumą, pastangas renkantis būsima profesija. Domėjimosi būsima profesija rodiklio reikšmės kinta nuo 7 iki 28: 28 reiškia nesidomėjimą būsima profesija, o 7 reiškia aktyvų domėjimąsi ir sąmoningą rengimąsi būsima profesijai. Kuo mažesnė rodiklio reikšmė, tuo didesnis domėjimasis ir sąmoningesnis būsimos profesijos pasirinkimas. Balus galima suskirstyti į tokias grupes: stipriai domisi profesija ir sąmoningai ją renkasi (nuo 7 iki 14), vidutiniškai (nuo 15 iki 21) ir mažai (nuo 22 iki 28) domisi ir nesąmoningai renkasi profesija.

3.2.7 paveikslas. Moksleivių pasiskirstymas pagal domėjimosi būsima profesija rodiklį (proc., N=305)

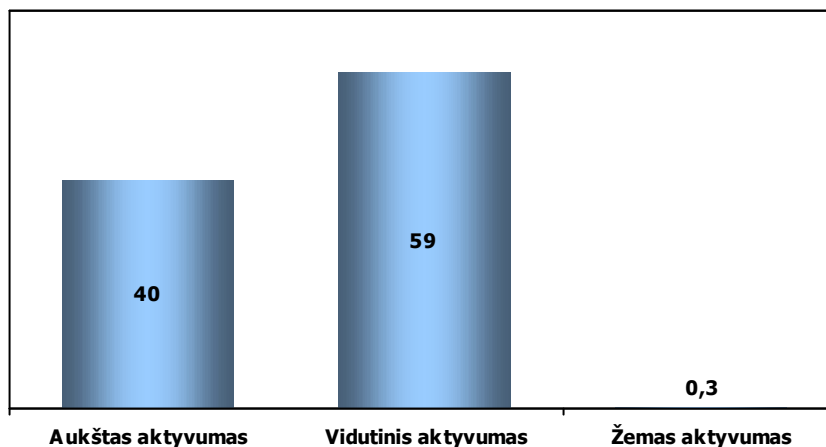
Vidutinė domėjimosi būsima profesija rodiklio reikšmė – 15,8; t. y. domėjimasis būsima profesija yra vidutinis.

57 proc. respondentų išreiškė vidutinį susidomėjimą būsima profesija. 32 proc. ja labai domisi. 7 proc. apklaustų moksleivių domėjimasis būsima profesija yra žemas (žr. 3.2.7 pav.).

Nustatyta statistiškai reikšminga silpna teigiama koreliacija tarp įvykių kontrolės ir gebėjimo įveikti problemas bei domėjimosi būsima profesija rodikliu (Spearmano $\rho=0,182$, $p=0,001$). Tai rodo, kad labiau besidomintys būsima profesija apklaustieji sėkmingiau įveikia mokykloje išskylančius sunkumus. Taip pat nustatyta statistiškai reikšminga silpna neigiama koreliacija tarp mokyklos saugumo ir domėjimosi būsima profesija rodikliu (Spearmano $\rho=-0,115$, $p=0,046$). Tai reiškia, kad saugesnėje aplinkoje besimokantys apklaustieji labiau domisi būsima profesija.

Aktyvumo mokinių savivaldoje rodiklis – tai suminis rodiklis, matuojamas 8 indikatoriais, atspindinčiais mokinių aktyvumo mokyklos savivaldoje apraiškas, pvz., dalyvavimas savivaldos rinkimuose, renginiuose, pareigų turėjimas ir pan. Kiekvienam tiriamajam indikatoriu rangų reikšmės sumuojamos ir gaunamas suminis aktyvumo mokinių savivaldoje rodiklis, kurio reikšmės kinta nuo 32 iki 8: 32 reiškia žemą, o 8 reiškia

aukštą aktyvumo mokinių savivaldoje lygį, vadinasi, kuo mažesnė rodiklio reikšmė, tuo aukštesnis aktyvumo mokinių savivaldoje lygis. Balus galima suskirstyti į tokias grupes: žemas (nuo 25 iki 32), vidutinis (nuo 17 iki 24) ir aukštas (nuo 8 iki 16) aktyvumo mokinių savivaldoje lygis.

3.2.8 paveikslas. Moksleivių pasiskirstymas pagal aktyvumo mokinių savivaldoje rodiklį (proc., N=305)

Vidutinė mokinių aktyvumo savivaldoje rodiklio reikšmė – 17,2. Tai rodo vidutinį aktyvumą mokyklos savivaldoje.

Dauguma (59 proc.) respondentų patenka į vidutiniškai aktyvių mokyklos savivaldos dalyvių kategoriją. 40 proc. būdingas aukštas aktyvumas, 0,3 proc. – žemas (žr. 3.2.8 pav.).

Nustatyta statistiškai reikšminga aktyvumo mokinių savivaldoje rodiklio silpna teigiama koreliacija su lankomumo rodikliu (Spearmano $\rho=0,138$, $p=0,016$) ir silpna neigiama koreliacija su pažangumo rodikliu (Spearmano $\rho=-0,147$, $p=0,010$). Tai rodo, kad mokinių savivaldoje aktyvesni apklaustieji turi mažiau lankomumo problemų ir geriau mokosi.

Kokybinio tyrimo metu, moksleivių (14–18 m.) buvo prašoma įvardyti didžiausias problemas, susijusias su mokykla. Jaunuoliai išskyrė šias:

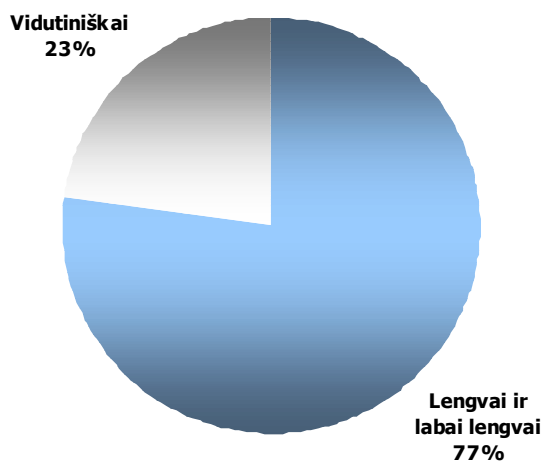
- ✓ **fizinis ir psichologinis smurtas** („smurtas, tolerancijos stoka“, „smurtas, patyčios“, „užgauliojimas“, „patyčios iš kitų vaikų“, „vaikai yra labai nemandagūs“, „jaunesnių vaikų patyčios“)
  - ✓ **paviršutiniškas mokytojų bendravimas su moksleiviais** („mokytojai neišklauso mokinių“, „neišklausymas mokinių“)
  - ✓ **didelis mokymosi krūvis** („dalyvauti užsiėmimuose neina, nes daug pamokų ruošos, mokymosi“)
  - ✓ **mokinių stigmatizavimas** („mūsų mokykloje labai rūšiuojami vaikai: geri, gerų tėvų ir pan.“)
  - ✓ **šildymo problema** („problema su šildymu“)
  - ✓ **mokytojų trūkumas** („mokytojų stoka“).
- Problemas, susijusias su mokykla, jaunuoliai siūlo spręsti šiais būdais:
- ✓ **mažinant mokymosi krūvį** („mokyklose mažinčiau krūvį pamokų“, „mažiau kontrolinių darbų ir atsiskaitymų per vieną dieną“, „atsisakyčiau namų darbų“, „sumažinti pamokas, namų darbų neužduoti savaitgaliams“)

- ✓ **skiriant mokyklai didesnes lėšas** („skirčiau daugiau pinigų, kad mokymasis būtų geresnis ir sąlygos būtų geresnės“)
- ✓ **organizuojant įdomius užsiėmimus mokykloje** („pasiekčiau, kad mano mokykloje atsirastų daugiau veiklos“)
- ✓ **baudžiant netinkamai besielgiančius mokytojus** („stengčiausi, kad netinkami mokytojai būtų atleisti ir nubausti“)
- ✓ **koreguojant mokinių elgesio taisykles** („pakeisčiau mokinių taisykles laisviau“).

3.3. Studijos

Tyrimo dalyvavo 35 respondentai, studijuojantys aukštosiose mokyklose. Rodikliai apie studijas ir studijų pasirinkimą skaičiuojami tik jiems. Aukštųjų mokyklų studentų buvo prašoma nurodyti veiksniai, turėjusius įtakos jų studijų pasirinkimui, tiriamieji galėjo pasirinkti tris geriausiai tinkančius veiksniai iš vienuolikos galimų.

Įvykių kontrolės ir gebėjimo įveikti problemas rodiklis – tai suminis rodiklis, matuojamas 8 indikatoriais apie pasitenkinimą studijomis, gebėjimą kontroliuoti įvykius ir įveikti kylančius sunkumus, kurie rodo, kad tiriamasis įveikia jam kylančius iššūkius. Rodiklio reikšmės kinta nuo 8 iki 24: 24 reiškia žemą, o 8 – stipriai išreikštą gebėjimą kontroliuoti įvykius ir spręsti problemas aukštojoje mokykloje. Balus galima suskirstyti į tokias grupes: lengvai ir labai lengvai geba spręsti problemas (nuo 8 iki 13), vidutiniškai (nuo 14 iki 19) ir sunkiai (nuo 20 iki 24) įveikia sunkumus ir sprendžia problemas aukštojoje mokykloje.

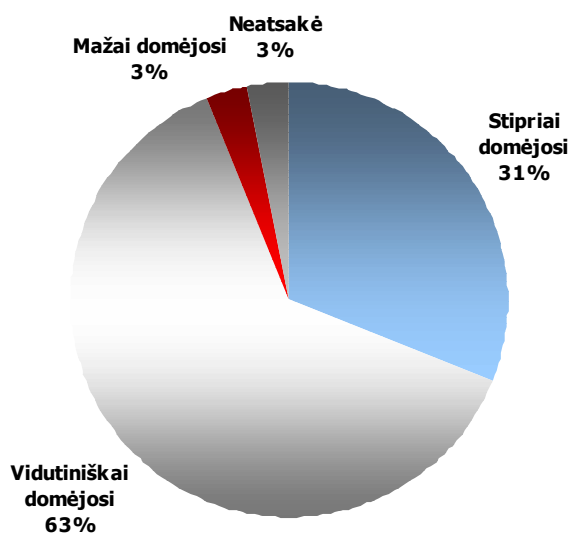
3.3.1 paveikslas. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal įvykių kontrolės ir gebėjimo įveikti problemas rodiklį (proc., N=35)

Įvykių kontrolės ir gebėjimo įveikti problemas rodiklio vidutinė reikšmė yra 11,9; t. y. geri ir labai geri sugebėjimai įveikti kylančius sunkumus.

77 proc. tyrimo dalyvių geba lengvai ir labai lengvai kontroliuoti įvykius ir spręsti kylančias problemas. 23 proc. būdingi vidutiniai gebėjimai susidoroti su aukštojoje mokykloje kylančiomis problemomis (žr. 3.3.1 pav.).

Gerai ir labai gerai sunkumus studijose dažniau įveikia moterys (Pearsono χ^2 testo $p=0,021$).

Studijų pasirinkimo sąmoningumo rodiklis – tai suminis rodiklis, matuojamas 6 indikatoriais, apie domėjimąsi būsimomis studijomis / studijų programomis ir veiksmus, leidžiančius jas sąmoningai pasirinkti. Jis atspindi sąmoningumą, nuoseklumą, pastangas renkantis būsimas studijas ir universitetą. Studijų pasirinkimo sąmoningumo rodiklio reikšmės kinta nuo 6 iki 24: 6 reiškia nesidomėjimą būsimomis studijomis, o 24 – aktyvų domėjimąsi studijų programomis ir universitetų galimybėmis, sąmoningą, argumentuotą rinkimąsi, vadinasi, kuo didesnė rodiklio reikšmė, tuo didesnis domėjimasis ir sąmoningesnis būsimų studijų pasirinkimas. Balus galima suskirstyti į tokias grupes: stipriai domėjosi būsimąja profesija ir sąmoningai ją rinkosi (nuo 19 iki 24), vidutiniškai (nuo 13 iki 18) ir mažai (nuo 6 iki 12) domėjosi būsimąja profesija ir nesąmoningai ją rinkosi.

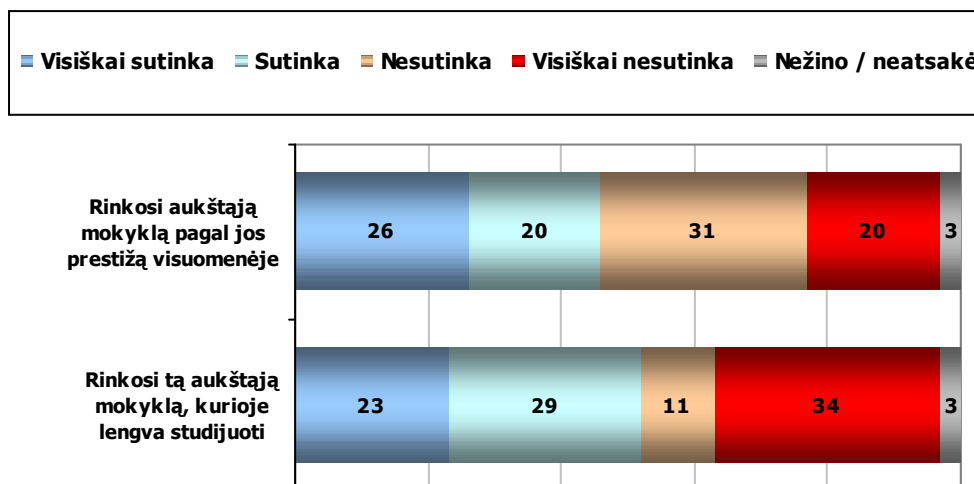
3.3.2 paveikslas. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal studijų pasirinkimo sąmoningumo rodiklį (proc., N=35)

Studijų pasirinkimo sąmoningumo rodiklio vidutinė reikšmė – 17,3. Ši reikšmė rodo vidutinį domėjimąsi būsimąja profesija.

Didžioji dalis (63 proc.) tyrime dalyvavusių studentų priklauso vidutiniškai besidominčiųjų būsimąja profesija kategorijai. 31 proc. priskirtini labai besidominčiųjų, o 3 proc. – mažai besidominčiųjų aukštąja mokykla bei būsimomis studijomis grupei (žr. 3.3.2 pav.).

Aukštosios mokyklos pasirinkimo motyvai – du motyvai: pasirinkimas tos aukštosios mokyklos, kurioje lengva studijuoti, ir pagal prestižą visuomenėje, vertinami 4 rangų skale nuo „visiškai sutinku“ iki „visiškai nesutinku“. Pateikiamos kiekvieną variantą pasirinkusiųjų procentinės dalys.

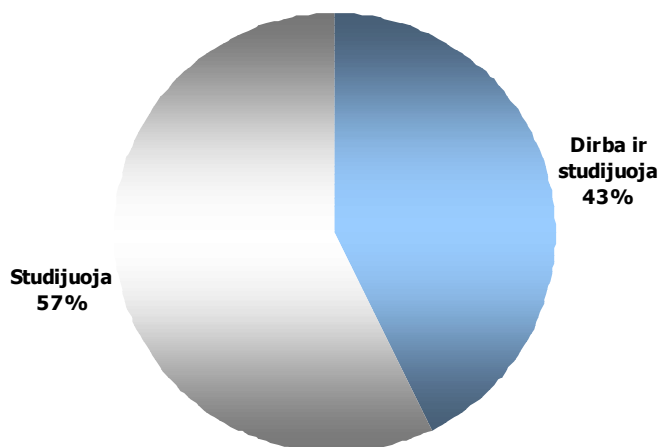

3.3.3 paveikslas. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal aukštosios mokyklos pasirinkimo motyvus (proc., N=35)

46 proc. studijuojančių apklaustųjų aukštąją mokyklą rinkosi pagal jos prestižą visuomenėje, 51 proc. respondentų tai buvo nesvarbu. Aukštąją mokyklą, kurioje lengva studijuoti, rinkosi 52 proc. tyrimo dalyvių. 45 proc. teigė į šį kriterijų neatsižvelgę (žr. 3.3.3. pav.).

Dirbančių studentų rodiklis – matuojamas dichotomine skale. Skaičiuojama procentinė dirbančiųjų studentų dalis, lyginant su visų studijuojančių kiekiu.

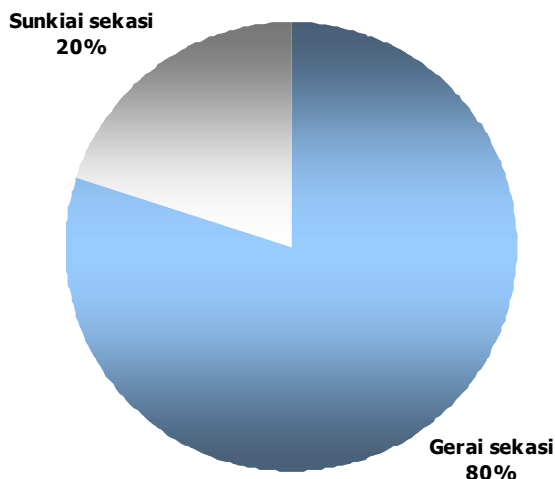

3.3.4 paveikslas. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal dirbančių studentų rodiklį (proc., N=35)

57 proc. apklaustų studentų tik studijuoja, 43 proc. – dirba ir studijuoja (žr. 3.3.4 pav.).

Dažniau dirba ir studijuoja nei vien studijuoja vyresni (24–29 m.) apklaustieji (Pearsono χ^2 testo $p=0,005$).

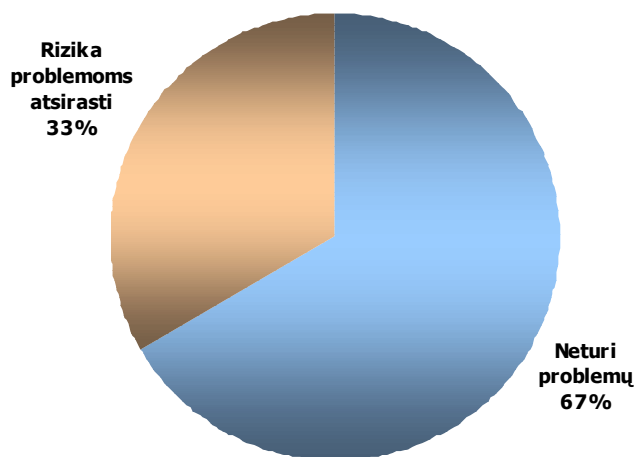
Darbo ir studijų derinimas – tai rodiklis, parodantis tiriamųjų suvokimą apie tai, kaip jiems sekasi ar nesiseka derinti darbą ir studijas. Matuojamas rangine skale nuo „gerai sekasi“ iki „visiškai nesiseka“. Pateikiamas gautų atsakymų procentinis pasiskirstymas.

3.3.5 paveikslas. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal darbo ir studijų derinimą (proc., N=15)

Daugumai (80 proc.) dirbančių studentų gerai sekasi derinti studijas ir darbą. 20 proc. – sekasi sunkiai (žr. 3.3.5 pav.).

Darbo ir studijų derinimo problemų lygio rodiklis – tai suminis rodiklis, matuojamas 6 indikatoriais, apie įvairias problemas, kylančias derinant darbą ir studijas, kuris leidžia įvertinti problemų, kylančių dėl darbo ir studijų derinimo, lygį. Darbo ir studijų derinimo problemų rodiklio reikšmės kinta nuo 6 iki 18: 6 reiškia, kad darbo ir studijų derinimo problemų nekyla, o 18 reiškia stipriai išreikštas darbo ir studijų derinimo problemas, vadinasi, kuo didesnė rodiklio reikšmė, tuo didesnės darbo ir studijų derinimo sukeltos problemos. Balus galima suskirstyti į tokias grupes: neturi problemų dėl darbo ir studijų derinimo (nuo 6 iki 10), yra rizika rimtoms darbo ir studijų derinimo problemoms susiformuoti (nuo 11 iki 14), turi ženklių problemų dėl darbo ir studijų derinimo (nuo 15 iki 18).

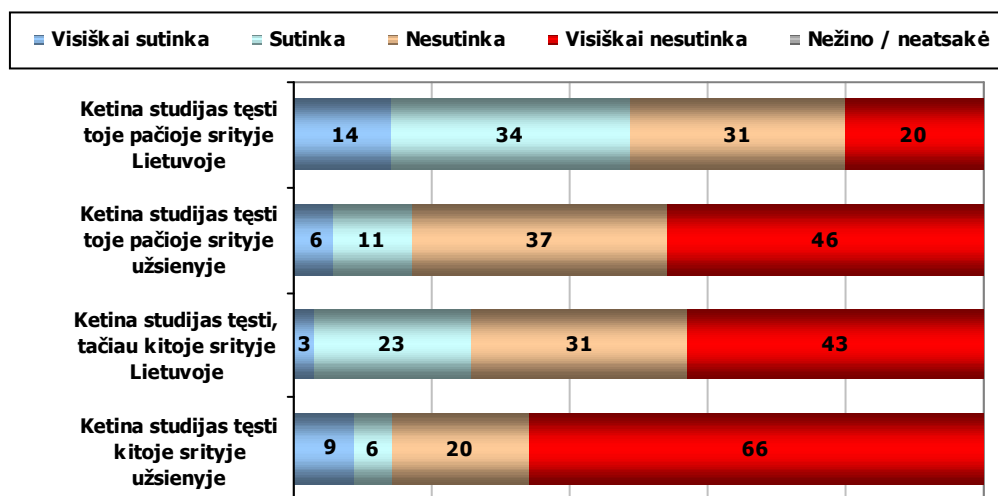

3.3.6 paveikslas. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal darbo ir studijų derinimo problemų lygį (proc., N=15)

Darbo ir studijų derinimo rodiklio vidutinė reikšmė – 9,5. Ši reikšmė rodo, kad darbo ir studijų derinimo problemų nėra.

Dauguma (67 proc.) dirbančių ir studijuojančių apklaustųjų neturi darbo ir studijų derinimo problemų. 33 proc. priklauso rizikos grupei (žr. 3.3.6 pav.).

Ketinimai tęsti studijas – keturi teiginiai, vertinami keturių rangų skalėmis pagal tiriamojo sutikimo su teiginiu laipsnį nuo „visiškai sutinku“ iki „visiškai nesutinku“. Teiginiuose derinami du aspektai: ketinimai tęsti studijas toje pačioje ar kitoje srityje ir ketinimai tęsti studijas Lietuvoje ar užsienyje. Pateikiami procentiniai kiekvieną variantą pasirinkusiųjų kiekiai.

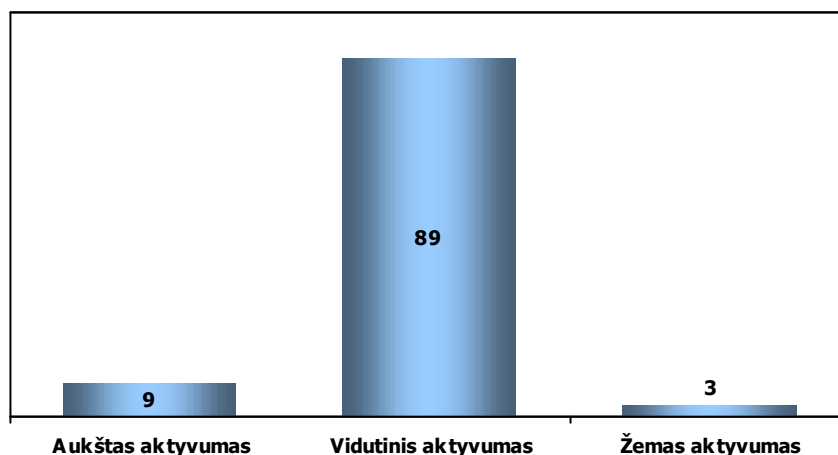

3.3.7 paveikslas. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal ketinimą tęsti studijas (proc., N=35)

48 proc. studijuojančių apklaustųjų planuoja tęsti studijas toje pačioje srityje Lietuvoje. 17 proc. – užsienyje. Apie studijų tęsimą kitoje srityje Lietuvoje svarsto 26 proc., užsienyje – 15 proc. tyrimo dalyvių (žr. 3.3.7 pav.).

Pastebėta stipri teigiama koreliacija tarp ketinimų tęsti studijas užsienyje toje pačioje ir kitoje srityje (Spearmano $\rho=0,681$, $p<0,001$). Tai reiškia, kad tie, kurie planuoja studijas tęsti užsienyje, svarsto tiek galimybę pasirinkti tą pačią, tiek kitą sritį. Taip pat nustatyta statistiškai reikšminga vidutinio stiprumo teigiama koreliacija tarp ketinimų tęsti studijas Lietuvoje toje pačioje ir kitoje srityje (Spearmano $\rho=0,475$, $p=0,004$). Tai rodo, kad planuojantys studijas tęsti Lietuvoje taip pat svarsto galimybes pasirinkti tiek tą pačią, tiek kitą sritį.

Aktyvumo studentų savivaldoje rodiklis – tai suminis rodiklis, matuojamas 9 indikatoriais, atspindinčiais studentų aktyvumo aukštosios mokyklos savivaldoje apraiškas, pvz., dalyvavimas savivaldos rinkimuose, renginiuose, pareigų turėjimas ir pan. Aktyvumo studentų savivaldoje rodiklio reikšmės kinta nuo 36 iki 9: 36 reiškia žemą, o 9 – aukštą aktyvumo studentų savivaldoje lygį, vadinasi, kuo mažesnė rodiklio reikšmė, tuo aukštesnis aktyvumo studentų savivaldoje lygis. Balus galima suskirstyti į tokias grupes: žemas (nuo 28 iki 36), vidutinis (nuo 19 iki 27) ir aukštas (nuo 9 iki 18) aktyvumo studentų savivaldoje lygis.

3.3.8 paveikslas. Studentų pasiskirstymas pagal aktyvumo studentų savivaldoje rodiklį (proc., N=35)

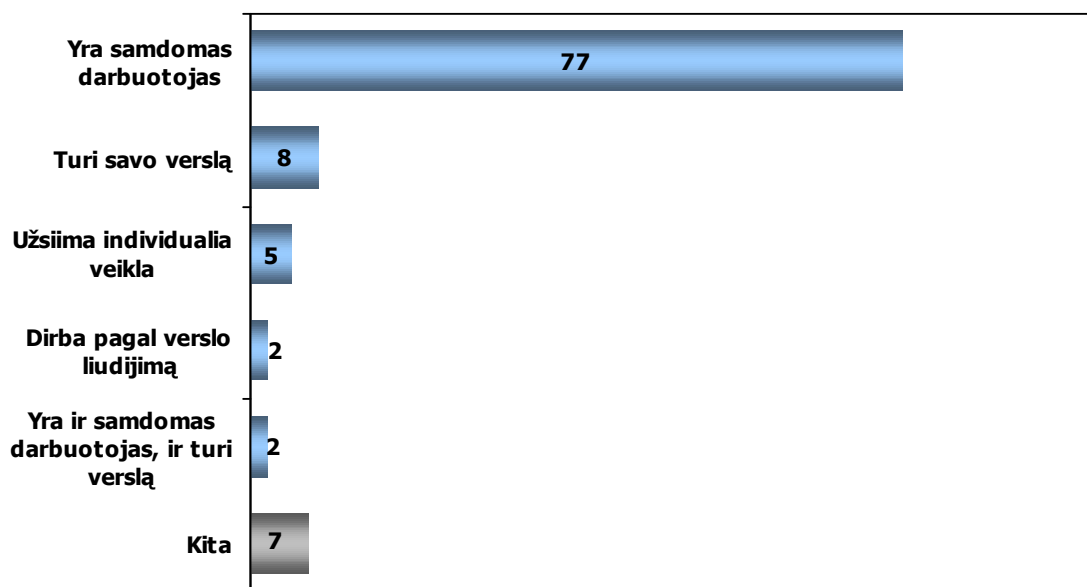
Aktyvumo studentų savivaldoje rodiklio vidutinė reikšmė – 23,0. Tai rodo vidutinį aktyvumo studentų savivaldoje lygį.

Dauguma (89 proc.) studijuojančių apklaustųjų patenka į vidutiniškai aktyvių studentų savivaldoje kategoriją. Į aukšto aktyvumo grupę patenka 9 proc., o į žemo – 3 proc. tyrimo dalyvių (žr. 3.3.8 pav.).

3.4. Darbas

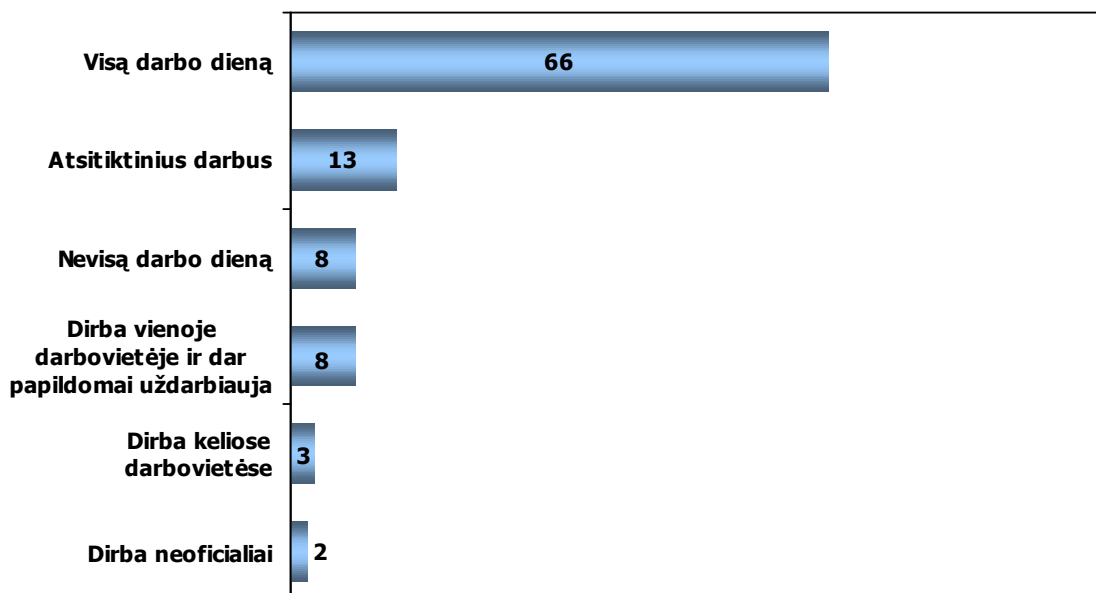
Šios srities rodiklius galima skirti į keletą grupių. Pirmoji grupė skirta visiems dirbantiems. Siekiama išsiaiškinti darbo stažą, darbo pobūdį, ar dirba pagal specialybę, jei nedirba, kodėl; kaip pasirinko profesiją bei pasirinkimui įtaką dariusius veiksnius; darbdavio sudaromas sąlygas kelti kvalifikaciją; ketinimus keisti darbą. Antroji grupė skirta dirbantiems, tačiau ketinantiems keisti darbą. Siekiama išsiaiškinti, kodėl ketina keisti darbą, migracijos į kitus miestus ir šalis ketinimus, galimos emigracijos priežastis.

16,7 proc. tiriamųjų tyrimo metu dirbo: 11,9 proc. tik dirbo, 3,7 proc. dirbo ir studijavo ir 1 proc. dirbo ir mokėsi. Tyrime dalyvavo 67 dirbantys respondentai. Vidutinis dirbančiųjų darbo stažas – 3,8 metų.

3.4.1 paveikslas. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal darbo pobūdį (proc., N=67)

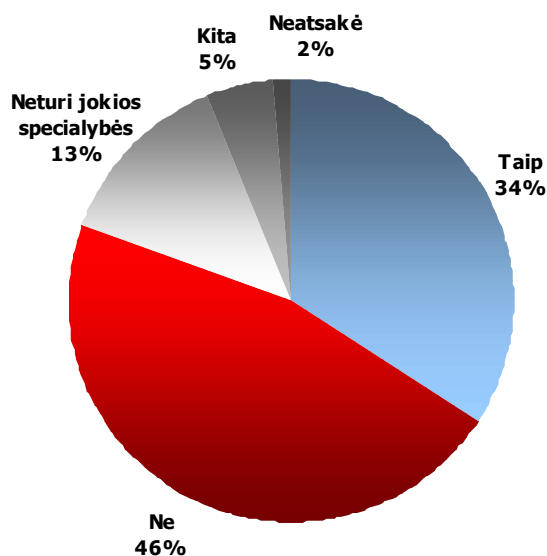
Dauguma dirbančiųjų apklaustųjų (77 proc.) yra samdomi darbuotojai (žr. 3.4.1 pav.).

3.4.2 paveikslas. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal darbo pobūdį (proc., N=67)

66 proc. dirbančių apklaustųjų dirba visą darbo dieną. 13 proc. dirba atsitiktinius darbus (žr. 3.4.2 pav.).

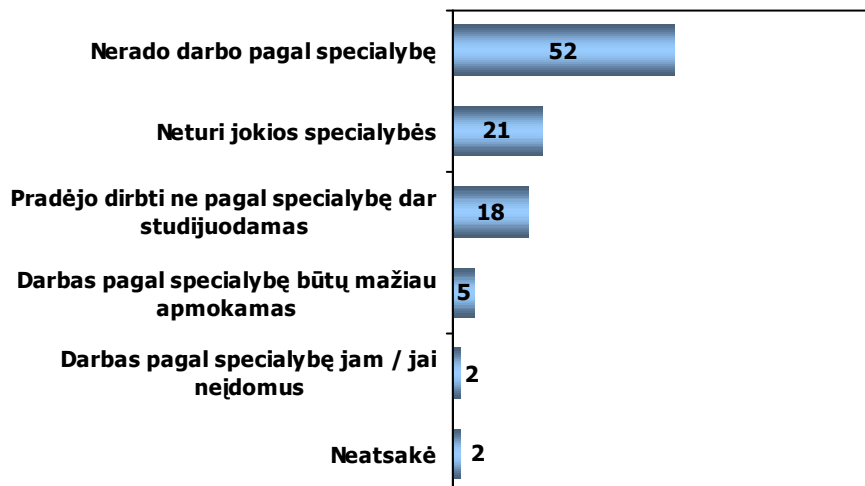
Darbas pagal specialybę – tai rodiklis, parodantis kokia dalis dirbančiųjų dirba pagal studijuojamą arba baigtą studijų kryptį ar įgytą profesiją / specialybę. Pateikiamas procentinis atsakymų pasiskirstymas.

3.4.3 paveikslas. Dirba pagal specialybę (proc., N=67)

Pagal specialybę dirba 34 proc. dirbančiųjų apklaustųjų. 46 proc. dirba ne pagal specialybę, o 13 proc. neturi jokios specialybės (žr. 3.4.3 pav.).

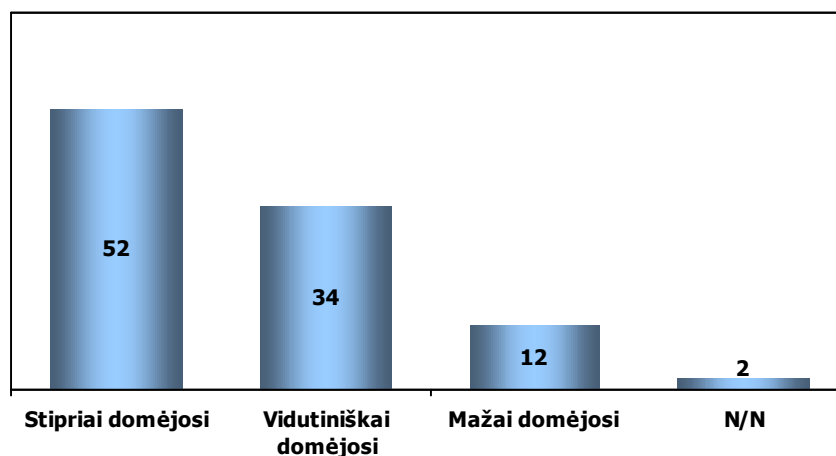
Darbo ne pagal įgytą profesiją priežastys – prašoma nurodyti, kodėl nedirbama pagal įgytą profesiją, pasirinkti leidžiama iš penkių įvardytų priežasčių, taip pat palikta galimybė nurodyti kitą priežastį. Pateikiamas atsakymų procentinis pasiskirstymas.

3.4.4 paveikslas. Darbo ne pagal įgytą profesiją priežastys (proc., N=44)

52 proc. dirbančių ne pagal specialybę jaunuolių darbo pagal specialybę neranda. 21 proc. jokios specialybės neturi. 18 proc. dar studijuodami pradėjo dirbti ne pagal specialybę (žr. 3.4.4 pav.).

Sąmoningumo, renkantis profesiją, rodiklis – tai suminis rodiklis, matuojamas 6 indikatoriais, apie domėjimąsi būsima profesija ir veiksmus, leidusius ją pasirinkti bei geriau jai pasiręgti – jis atspindi sąmoningumą, nuoseklumą, pastangas renkantis profesiją. Sąmoningumo, renkantis profesiją, rodiklio reikšmės kinta nuo 6 iki 24: 6 reiškia nesidomėjimą būsima profesija ir sąmoningumo trūkumą, o 24 reiškia aktyvų domėjimąsi būsima profesija ir sąmoningą rengimąsi jai. Vadinasi, kuo didesnė rodiklio reikšmė, tuo didesnis domėjimasis ir sąmoningesnis būsimos profesijos pasirinkimas. Balus galima suskirstyti į tokias grupes: stipriai domėjosi ir sąmoningai rinkosi (nuo 18 iki 24), vidutiniškai (nuo 12 iki 17) ir mažai (nuo 6 iki 11) domėjosi ir nesąmoningai rinkosi profesiją.

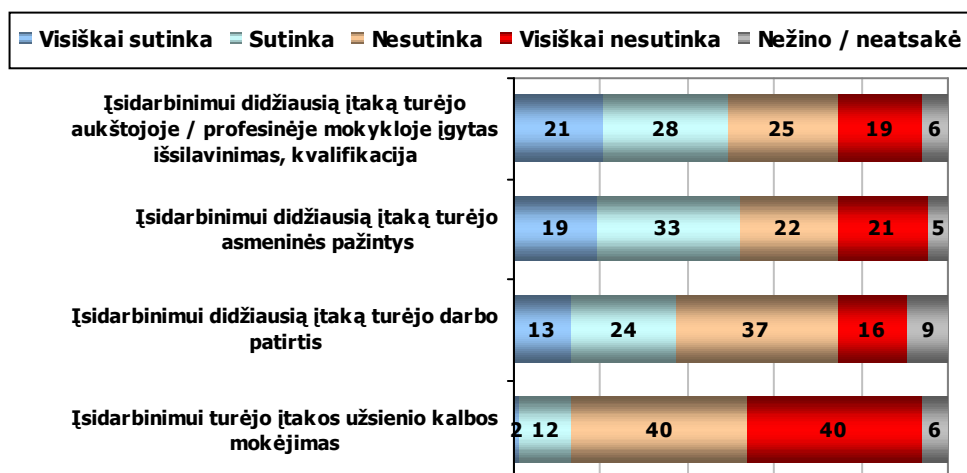

3.4.5 paveikslas. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal sąmoningumo, renkantis profesiją, rodiklį (proc., N=67)

Sąmoningumo, renkantis profesiją, rodiklio vidutinė reikšmė – 16,1. Tai rodo vidutinį domėjimąsi ir vidutinį sąmoningumą, renkantis profesiją.

Daugiau nei pusė (52 proc.) dirbančių apklaustųjų labai domėjosi būsima profesija. 34 proc. ja vidutiniškai domėjosi. 12 proc. apklaustųjų mažai domėjosi būsima profesija ir ją nesąmoningai rinkosi (žr. 3.4.5 pav.).

Įsidarbinimą lemiantys veiksniai – keturi teiginiai apie tiriamojo įsidarbinimą lėmusius veiksnius, vertinami keturių rangų skalėmis pagal tiriamojo sutikimo su teiginiu laipsnį nuo „visiškai sutinku“ iki „visiškai nesutinku“. Įvardinti šie įsidarbinimą lemiantys veiksniai: baigta profesinė ar aukštoji mokykla, asmeninės pažintys, ankstesnė darbo patirtis, užsienio kalbos žinios. Pateikiamas gautų atsakymų variantų procentinis pasiskirstymas.

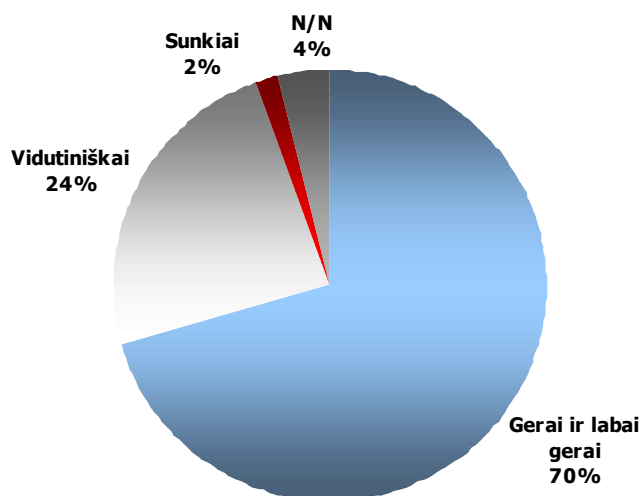
3.4.6 paveikslas. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal įsidarbinimą lėmusius veiksnius (proc., N=67)

Dauguma (52 proc.) dirbančių apklaustųjų linkę sutikti, kad didžiausią įtaką įsidarbinimui turėjo asmeninės pažintys. 49 proc. respondentų mano, kad įsidarbinimui didžiausią įtaką turėjo aukštojoje / profesinėje mokykloje įgytas išsilavinimas. 37 proc. taip mano apie turėtą darbo patirtį. 14 proc. kaip svarbų veiksni įsidarbinant paminėjo užsienio kalbos mokėjimą (žr. 3.4.6 pav.).

Nustatyta statistiškai reikšminga pripažinimo, kad įsidarbinimui įtakos turėjo užsienio kalbos mokėjimas, silpna teigiama koreliacija su pripažinimu, kad įsidarbinimą lėmė aukštojoje / profesinėje mokykloje įgytas išsilavinimas (Spearmano $\rho=0,262$, $p=0,033$) bei vidutinio stiprumo teigiama koreliacija su pripažinimu, kad įsidarbinimą lėmė darbo patirtis (Spearmano $\rho=0,325$, $p=0,007$). Tai rodo, kad tiems, kuriems įsidarbinimą lėmė įgytas išsimokslinimas ar turėta darbo patirtis, užsienio kalbos žinios taip pat buvo labai svarbios. Be to nustatyta statistiškai reikšminga stipri teigiama koreliacija tarp darbo pagal specialybę ir pripažinimo, kad įsidarbinimui didžiausią įtaką turėjo aukštojoje, profesinėje mokykloje įgytas išsilavinimas (Spearmano $\rho=0,640$, $p<0,001$). Tai rodo, kad tiems, kurie dirba pagal specialybę, svarbiausia darbinantis buvo įgytas išsimokslinimas. Darbo patirtis dažniau įsidarbinimą lėmė moterims (Pearsono χ^2 testo $p=0,029$).

Įvykių kontrolės ir gebėjimo įveikti problemas rodiklis – tai suminis rodiklis, matuojamas 8 indikatoriais apie pasitenkinimą darbo vietoje, gebėjimą kontroliuoti įvykius ir įveikti kylančius sunkumus, kurie rodo, kad tiriamasis įveikia jam kylančius iššūkius. Rodiklio reikšmės kinta nuo 8 iki 24: 24 reiškia žemą, o 8 – stipriai išreikštą gebėjimą kontroliuoti įvykius ir spręsti problemas darbe. Balus galima suskirstyti į tokias grupes: gerai ir labai gerai geba spręsti problemas (nuo 8 iki 13), vidutiniškai (nuo 14 iki 19) ir sunkiai (nuo 20 iki 24) įveikia sunkumus ir sprendžia problemas darbe.

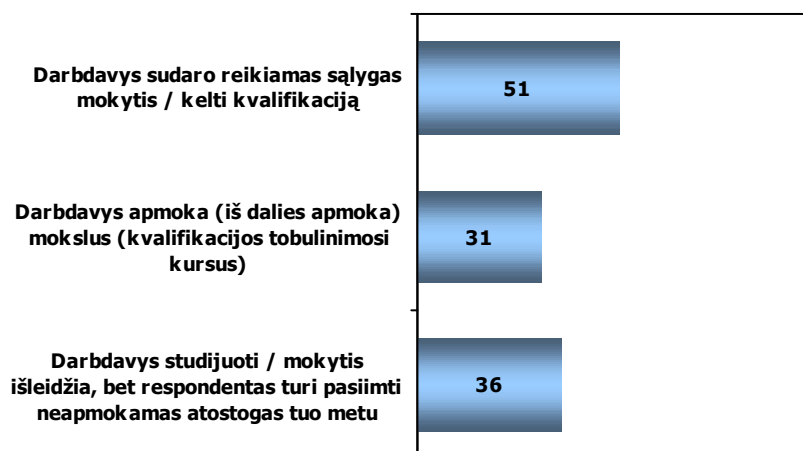
3.4.7 paveikslas. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal įvykių kontrolės ir gebėjimo įveikti problemas rodiklį (proc., N=67)

Įvykių kontrolės ir gebėjimo įveikti problemas rodiklio vidutinė reikšmė yra 11,6. Tai rodo, kad su problemomis darbe susidorojama gerai.

Dauguma (70 proc.) dirbančių apklaustųjų su problemomis darbe susidoroja gerai ir labai gerai, 24 proc. – vidutiniškai, 2 proc. – sunkiai (žr. 3.4.7 pav.).

Nustatyta statistiškai reikšminga silpna teigiama koreliacija tarp įvykių kontrolės ir gebėjimo įveikti problemas rodiklio bei darbo pagal specialybę (Spearmano $\rho=0,258$, $p=0,035$). Tai rodo, kad dirbantiems pagal specialybę yra lengviau susidoroti su darbe kylančiais sunkumais.

Darbdavio sudaromos sąlygos mokytis / kelti kvalifikaciją – trys teiginiai apie darbdavių sudaromas sąlygas. Matuojama dichotomine skale. Pateikiamas procentinis pritariančiųjų kiekvienam teiginiui pasiskirstymas dirbančiųjų grupėje.

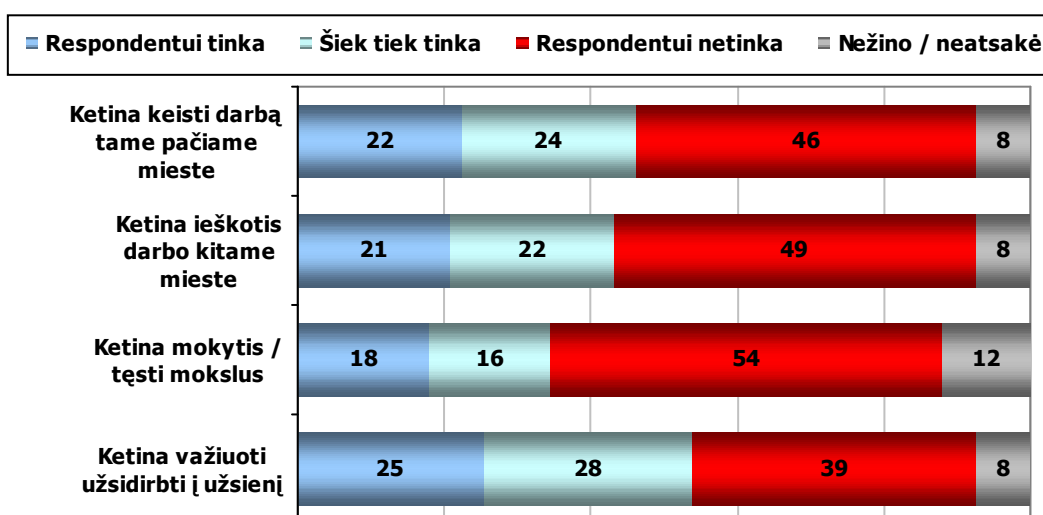

3.4.8 paveikslas. Darbdavio sudaromos sąlygos kelti kvalifikaciją (proc., N=67)

Daugiau nei pusei (51 proc.) dirbančių apklaustųjų darbdavys sudaro sąlygas mokytis / kelti kvalifikaciją. 36 proc. teigia, kad darbdavys studijuoti / mokytis išleidžia, bet tuo metu reikia pasiimti nemokamas atostogas. 31 proc. respondentų darbdavys apmoka ar iš dalies apmoka mokslus, kvalifikacijos kėlimo kursus (žr. 3.4.8 pav.).

Sąlygos mokytis, kelti kvalifikaciją dažniau sudaromos moterims (Pearsono χ^2 testo $p=0,005$) ir aukštojo (universitetinio ar neuniversitetinio) išsimokslinimo atstovams (Pearsono χ^2 testo $p<0,001$). Darbdavys mokslus dažniau apmoka (bent iš dalies) taip pat moterims (Pearsono χ^2 testo $p=0,022$) ir turintiems aukštąjį (universitetinį ar neuniversitetinį) išsimokslinimą (Pearsono χ^2 testo $p=0,004$). Su padėtimi, kad darbdavys studijuoti, mokytis išleidžia tik pasiėmus nemokamų atostogų, dažniau susiduria aukštojo (universitetinio ar neuniversitetinio) išsimokslinimo atstovai (Pearsono χ^2 testo $p=0,001$).

Ketinimai keisti darbą ir mokytis – keturi teiginiai apie ketinimus keisti darbą, migruoti į kitą miestą arba šalį, dirbti arba mokytis, kiekvienas vertinamas trijų rangų skale pagal teiginio tinkamumą tiriamajam. Pateikiamas procentinis atsakymų pasiskirstymas dirbančiųjų grupėje.

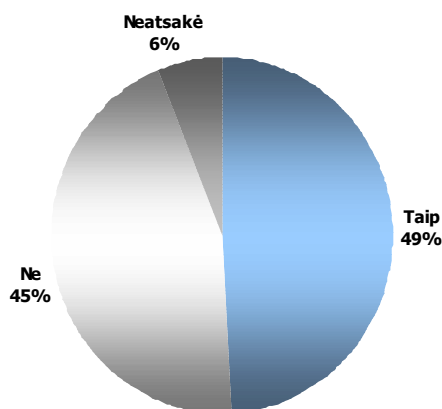

3.4.9 paveikslas. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal ketinimus keisti darbą (proc., N=67)

Važiuoti į užsienį užsidorbti ketina 53 proc. apklaustųjų. Keisti darbą tame pačiame mieste – 46 proc., kitame mieste – 43 proc. Tęsti mokslus svarsto 34 proc. tyrimo dalyvių (žr. 3.4.9 pav.).

Nustatyta statistiškai reikšminga silpna neigiama darbo pagal specialybę koreliacija su ketinimu vykti į užsienį užsidorbti (Spearmano $\rho=-0,276$, $p=0,024$). Tai rodo, kad dirbantieji ne pagal specialybę dažniau ketina vykti į užsienį užsidorbti.

Ketinimo keisti darbo vietą rodiklis – matuojamas dichotominiu klausimu – planuoja ar neplanuoja keisti darbą. Pateikiamas procentinis atsakymų pasiskirstymas dirbančiųjų grupėje.

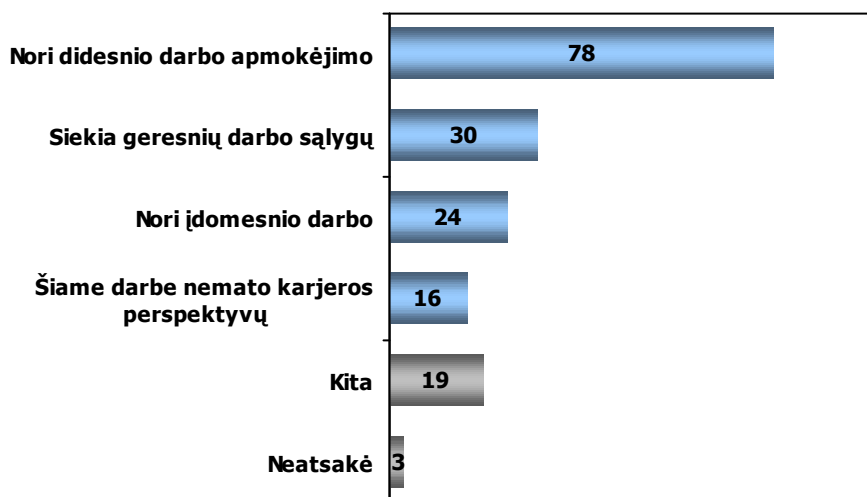

3.4.10 paveikslas. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal ketinimus keisti darbą (proc., N=67)

Darbo vietą ketina keisti 49 proc. dirbančių apklaustųjų. 45 proc. to daryti neketina (žr. 3.4.10 pav.).

Nustatyta statistiškai reikšminga vidutinio stiprumo neigiama koreliacija tarp įvykių kontrolės ir gebėjimo įveikti problemas rodiklio bei planų keisti darbą (Spearmano $\rho = -0,345$, $p = 0,004$). Tai rodo, kad tie, kuriems sunkiau sekasi įveikti darbe kylančius sunkumus, dažniau ketina keisti darbą. Taip pat nustatytos statistiškai reikšmingos planavimo keisti darbą stiprios teigiamos koreliacijos su ketinimais keisti darbą tame pačiame mieste (Spearmano $\rho = 0,739$, $p < 0,001$), važiuoti į užsienį užsidirbti (Spearmano $\rho = 0,684$, $p < 0,001$) ir ieškotis darbo kitame mieste (Spearmano $\rho = 0,601$, $p < 0,001$). Tai reiškia, kad ketinantys keisti darbą labiausiai svarsto galimybę jo ieškotis tame pačiame mieste, truputį mažiau – vykti į užsienį užsidirbti ir dar mažiau – ieškotis darbo kitame mieste.

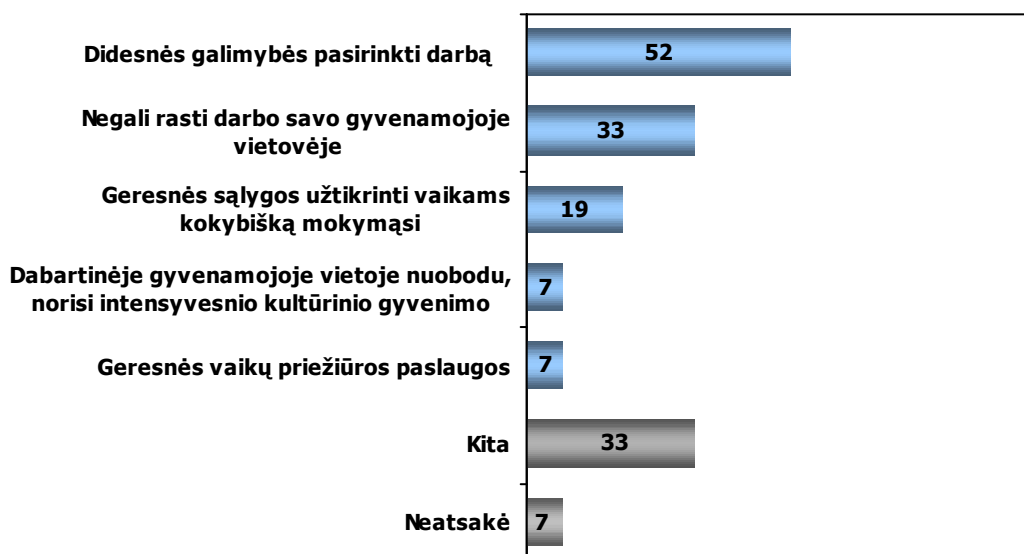
Ketinimo keisti darbo vietą priežastys – pateiktos penkios priežastys, leidžiama įvardinti ne daugiau kaip tris svarbiausias. Pateikiamas procentinis atsakymų pasiskirstymas dirbančiųjų grupėje.

3.4.11 paveikslas. Ketinimo keisti darbo vietą priežastys (proc., N=37)

Dažniausiai (78 proc.) darbo vietą norima keisti siekiant didesnio atlyginimo. 30 proc. ketina ieškoti geresnių darbo sąlygų, 24 proc. – įdomesnio darbo. 16 proc. dabartiniame darbe nemato karjeros perspektyvų (žr. 3.4.11 pav.).

Darbo paieškos kitame mieste (migracijos į kitą miestą) priežastys – pateiktos šešios priežastys, leidžiama įrašyti savo priežastį. Galima pasirinkti ne daugiau kaip tris svarbiausias. Pateikiamas procentinis atsakymų pasiskirstymas dirbančiųjų grupėje.

3.4.12 paveikslas. Darbo paieškų kitame mieste (migracijos į kitą miestą) priežastys (proc., N=27)

Dažniausiai (52 proc.) ieškotis darbo kitame mieste planuojama dėl didesnių galimybių pasirinkti darbą. 33 proc. tiesiog negali rasti darbo savo gyvenamojoje vietovėje. 19 proc. ieško geresnių sąlygų užtikrinti vaikams kokybišką mokymąsi (žr. 3.4.12 pav.).

Pagėgių savivaldybę jaunimas (14–18 m.) vertina nevienareikšmiškai. Patrauklumą lemia krašto **tvarka ir grožis** („*tvarkingas, gražus ir ramus*“, „*man patrauklus, tvarka, yra gražių vietų*“).

14–18 m. amžiaus tyrimo dalyvių nepasitenkinimą Pagėgių miestu / rajonu kelia **veiklos ir pramogų stygius** („*kartais jaunimui nuobodu*“, „*nėra vakarais ką veikti, nėra kur laisvalaikį leisti*“, „*nėra ką veikti*“, „*jaunimui čia yra mažai veiklos*“, „*nėra užsiėmimų*“, „*nuobodus*“).

Vyresni jaunuoliai (19–29 m.) Pagėgių savivaldybės patrauklumą taip pat vertina nevienareikšmiškai. Patrauklumą lemia:

- ✓ **dėmesys jaunimui, rūpestis jo laisvalaikiu** („*čia jaunimas randa ir gauna pagalbą iš valdžios atstovų, paramą. Taip pat gauna sąlygas organizuoti renginius, susitikimus, ar visa, kas reikalinga diskusijoms*“)
- ✓ **rami ir saugi Pagėgių savivaldybė** („*ramus ir saugus*“, „*Pagėgiai yra saugus miestas, ramu čia*“)
- ✓ **galimybė mokytis menų** („*čia yra galimybė mokytis muzikos, dailės ir kitų menų*“)
- ✓ **graži aplinka** („*miestas yra labai gražus*“).

Nepatrauklumą sąlygoja:

- ✓ **laisvalaikio praleidimo vietų / būdų trūkumas** („vakarais nėra ką veikti“, „trūksta pramogų jauniems žmonėms“, „mažai užsiėmimų mieste“, „nėra užimtumo“, „nėra vakarais, ką veikti, galėtų atsirasti koks klubas ar boulingas“)
- ✓ **kultūrinių renginių stoka** („nėra kultūrinių renginių“).

Kokybinio tyrimo metu, jaunimo taip pat buvo teiraujama, kokios veiklos jie labiausiai pasigenda. Nustatyta, jog 14–18 m. amžiaus jaunuoliams Pagėgių savivaldybėje labiausiai trūksta:

- ✓ **pramogų** („pramogų“, „laisvalaikio, tarkime, biliardo, boulingo“, „pramoginės veiklos“)
- ✓ **sportinės veiklos** („sporto, kažkokių sportinių užsiėmimų“)
- ✓ **pilietinių akcijų** („jaunimo organizacijų pilietinės akcijos“).

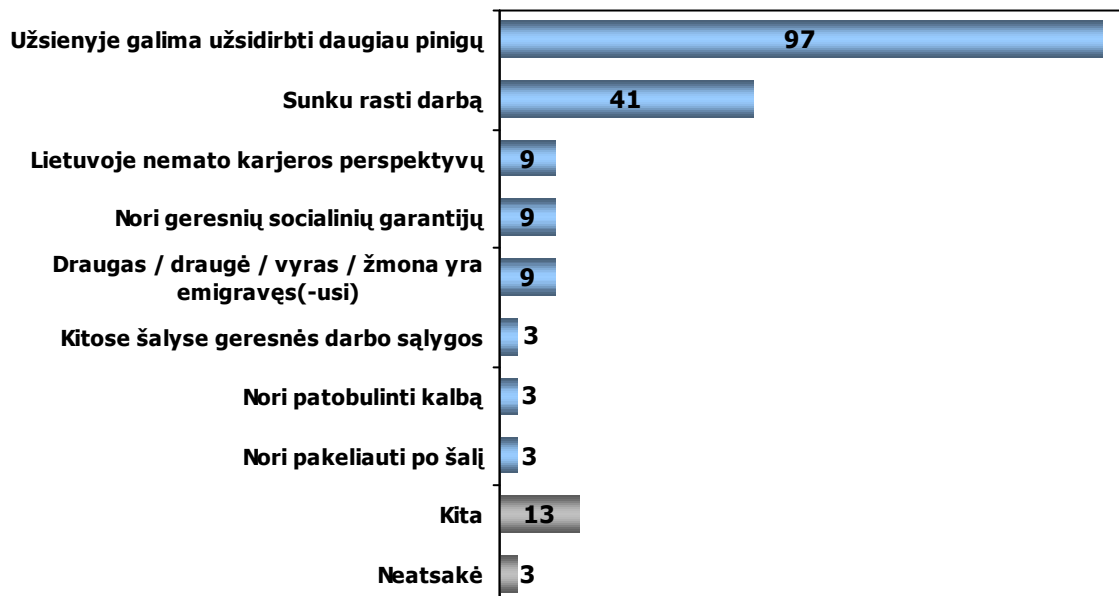
Vienas jaunuolis teigė, kad Pagėgių savivaldybėje jokios **veiklos netrūksta** („aš turiu daug veiklos. Nieko netrūksta“).

Vyresni tyrimo dalyviai (19–29 m.), be jau minėtų aspektų, Pagėgių savivaldybėje labiausiai stokoja:

- ✓ **pramogų vyresnio amžiaus jaunimui** („norėtusi kokių klubų ar baseino nemokyklinio amžiaus jauniems žmonėms“)
- ✓ **šokių užsiėmimų** („pramoginių šokių“, „mano mieste jaunimui trūksta šokių“)
- ✓ **pramogų vėlyvu metu** („naktinės veiklos“, „pramoginės veiklos vakarais“)
- ✓ **darbo vietų** („darbo, kad galėtų užsidirbti“).

Vienas vyresnio amžiaus (19–29 m.) tyrimo dalyvis patikino, kad **jokios veiklos netrūksta** („nieko netrūksta, valdžia labai puikiai rūpinasi“).

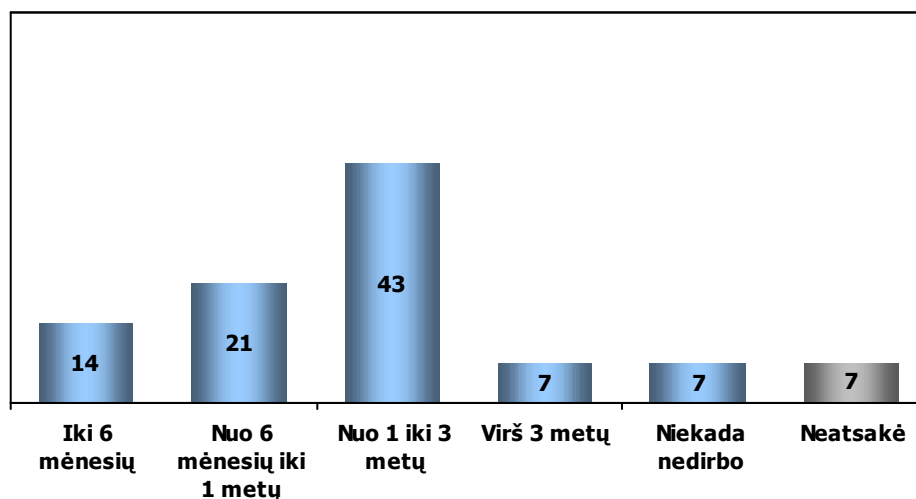
Darbo paieškos užsienyje (migracijos į užsienį) priežastys – pateikta dešimt priežasčių, leidžiama įrašyti savo priežastį. Prašoma pasirinkti ne daugiau kaip tris svarbiausias. Pateikiamas procentinis atsakymų pasiskirstymas dirbančiųjų grupėje.

3.4.13 paveikslas. Darbo paieškos užsienyje (migracijos į užsienį) priežastys (proc., N=32)

Dažniausiai (97 proc.) darbo užsienyje planuojama ieškotis dėl galimybės užsidirbti daugiau pinigų. 41 proc. nurodė, jog jiems tiesiog sunku susirasti darbą (žr. 3.4.13 pav.).

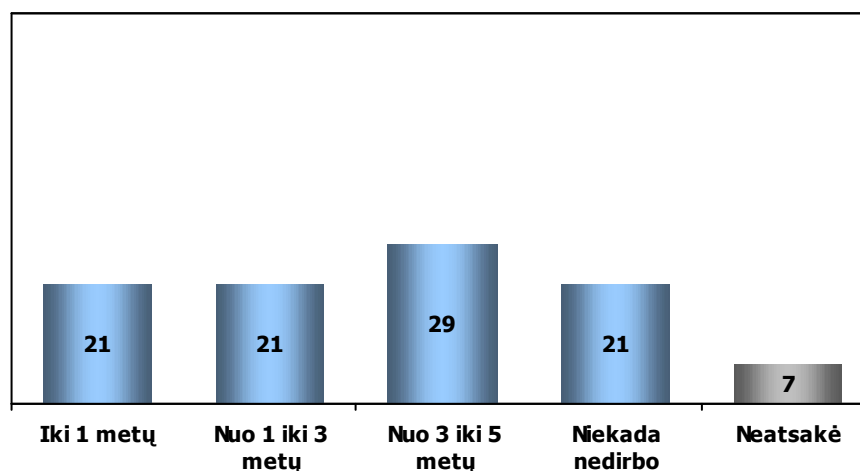
Paskutinio nedarbo trukmės rodiklis – matuojamas 5 rangų nedarbo trukmės skale, nuo „niekada nedirbau“ iki „virš 3 metų“. Pateikiamas procentinis atsakymų pasiskirstymas nedirbančiųjų ir nesimokančiųjų grupėje.

3.4.14 paveikslas. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal paskutinio nedarbo trukmės rodiklį (proc., N=14)

43 proc. nedirbančių apklaustųjų darbo neturi nuo 1 iki 3 metų. 35 proc. – mažiau nei 1 metus. 7 proc. nedirba virš 3 metų. Dar 7 proc. respondentų niekada nedirbo (žr. 3.4.14 pav.).

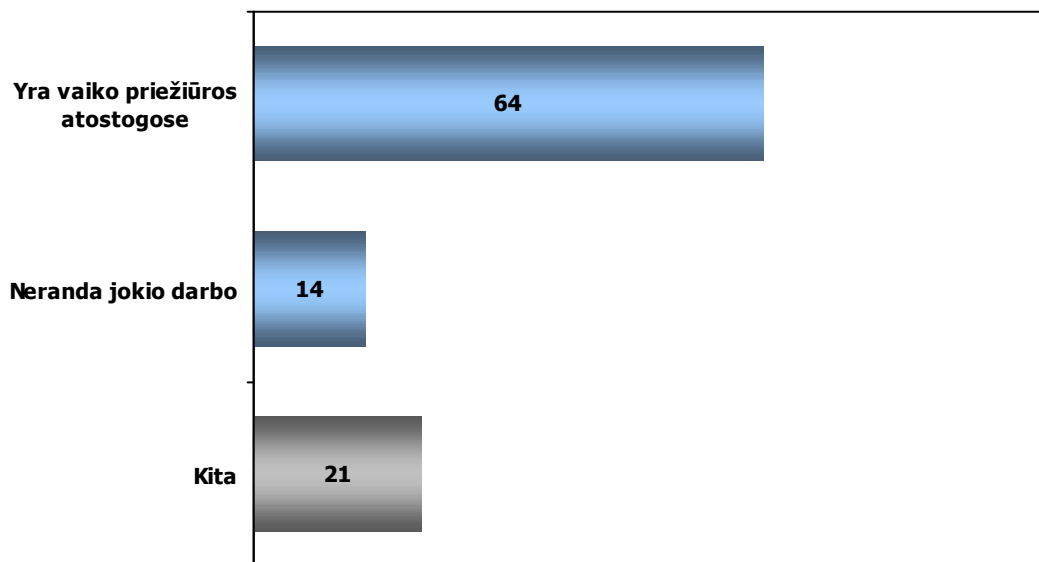
Darbo paskutinėje darbovietėje trukmės rodiklis – matuojamas 5 rangų darbo trukmės skale nuo „niekada nedirbau“ iki „virš 5 metų“. Pateikiamas procentinis atsakymų pasiskirstymas nedirbančiųjų ir nesimokančiųjų grupėje.

3.4.15 paveikslas. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal darbo paskutinėje darbovietėje trukmės rodiklį (proc., N=14)

29 proc. nedarbančių apklaustųjų paskutinėje darbovietėje dirbo nuo 3 iki 5 metų. 21 proc. dirbo iki 1 metų, tiek pat (21 proc.) – iki 3 metų (žr. 3.4.15 pav.).

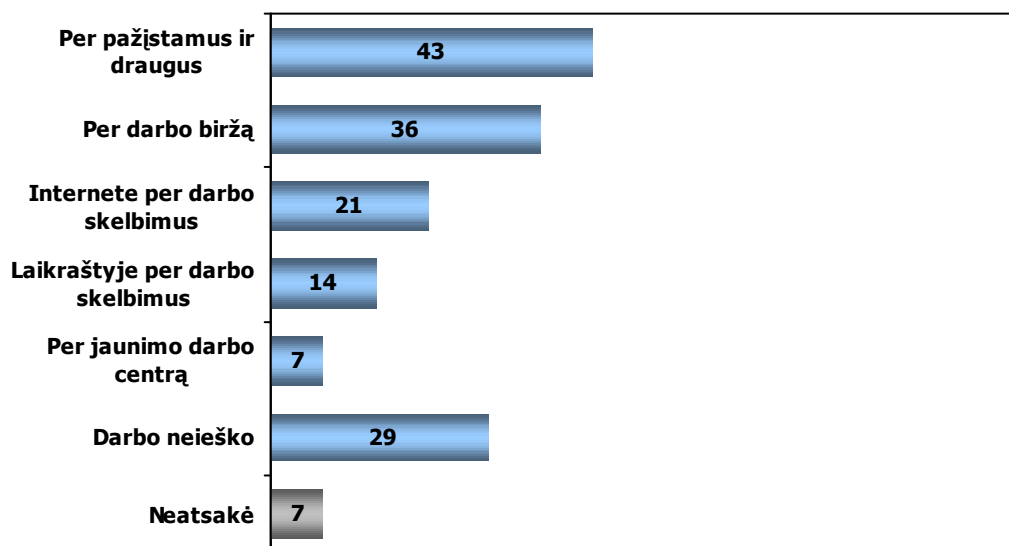
Nedarbo priežastys – pateiktos penkios priežastys, leidžiama pasirinkti vieną. Pateikiamas procentinis atsakymų pasiskirstymas nedarbančiųjų ir nesimokančiųjų grupėje.

3.4.16 paveikslas. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal nedarbo priežastis (proc., N=14)

64 proc. nedarbančių apklaustųjų šiuo metu yra vaiko priežiūros atostogose. 14 proc. neranda jokie darbo (žr. 3.4.16 pav.).

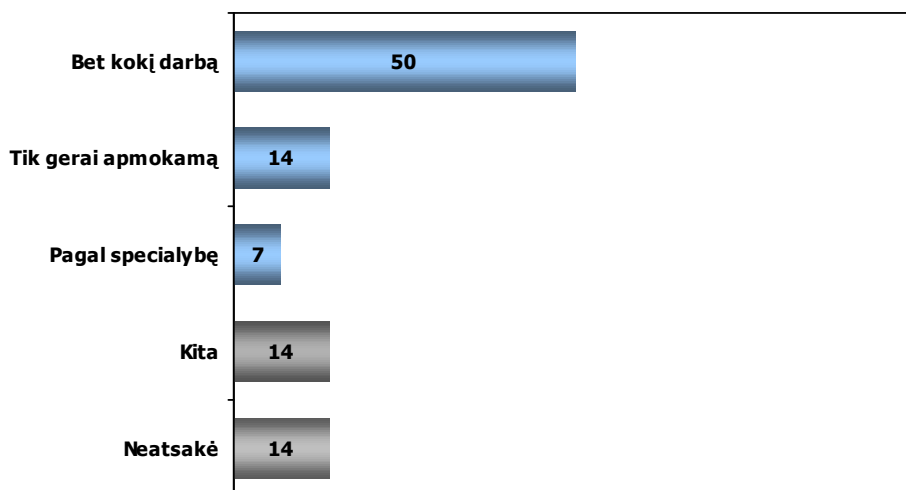
Darbo paieškos būdai – pateikti septyni darbo paieškos būdai, leidžiama pasirinkti visus tinkančius atsakymus. Pateikiamas procentinis atsakymų pasiskirstymas nedarbančiųjų ir nesimokančiųjų grupėje.

3.4.17 paveikslas. Darbo paieškos būdai (proc., N=14)

43 proc. nedirbančių apklaustųjų darbo ieškosi per pažįstamus ir draugus, 36 proc. – per darbo biržą. Darbo skelbimus internete paminėjo 21 proc., laikraštyje – 14 proc. (žr. 3.4.17 pav.).

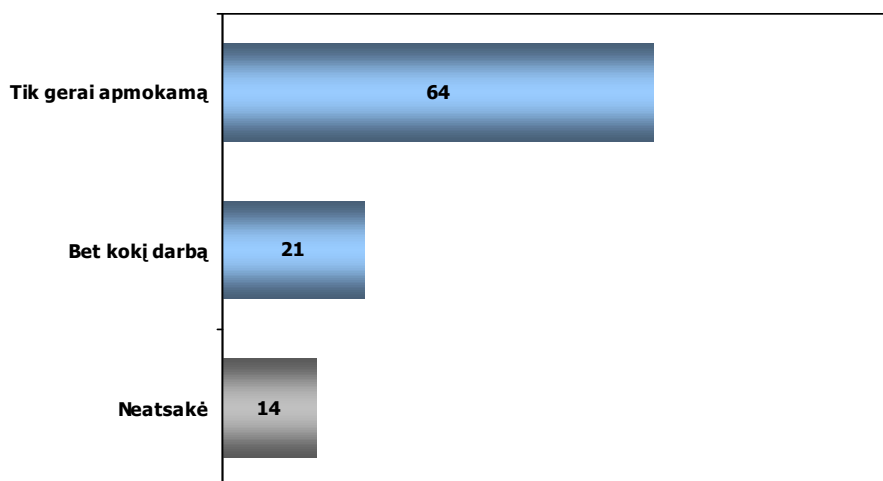
Darbo, kurį sutiktų dirbti Lietuvoje nedirbantys ir nesimokantys, požymiai – pateikti keturi galimi pageidaujamo darbo požymiai, leidžiama pasirinkti vieną. Pateikiamas procentinis atsakymų pasiskirstymas nedirbančiųjų ir nesimokančiųjų grupėje.

3.4.18 paveikslas. Darbo, kurį sutiktų dirbti Lietuvoje nedirbantys ir nesimokantys, požymiai (proc., N=14)

Bet koks darbas Lietuvoje tenkintų 50 proc. jaunų Pagėgių savivaldybės bedarbių. 14 proc. sutiktų dirbti tik gerai apmokamą darbą. 7 proc. – darbą pagal specialybę (žr. 3.4.18 pav.).

Darbo, kurį sutiktų dirbti užsienyje šiuo metu nedirbantys ir nesimokantys, požymiai – pateikti keturi galimi pageidaujamo darbo požymiai, leidžiama pasirinkti vieną. Pateikiamas procentinis atsakymų pasiskirstymas nedirbančiųjų ir nesimokančiųjų grupėje.

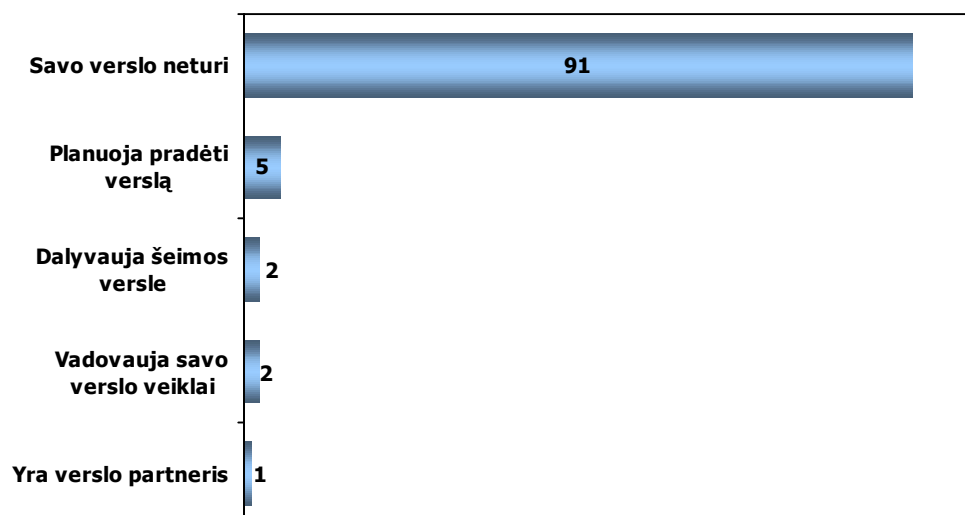

3.4.19 paveikslas. Darbo, kurį sutiktų dirbti užsienyje šiuo metu nedirbantys ir nesimokantys, požymiai (proc., N=14)

Dauguma (64 proc.) nedirbančių apklaustųjų užsienyje sutiktų dirbti tik gerai apmokamą darbą, 21 proc. – bet kokį darbą (žr. 3.4.19 pav.).

Verslumo rodiklis – matuojamas klausimu apie nuosavo verslo turėjimą, dalyvavimą šeimos versle ir pan. Pateikiami procentiniai atsakymų variantų pasiskirstymai.

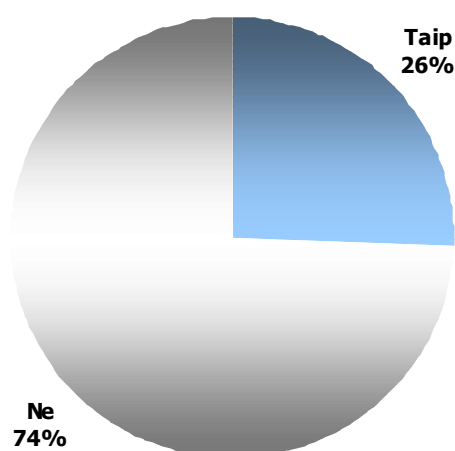

3.4.20 paveikslas. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal verslumo rodiklį (proc., N=402)

Dauguma (91 proc.) apklaustųjų savo verslo neturi. Pradėti savo verslą planuoja 5 proc. respondentų. Dar 5 proc. jau turi savo verslą, yra verslo partneriai ar dalyvauja šeimos versle (žr. 3.4.20 pav.).

Dažniau savo verslo neturi ir neplanuoja pradėti moterys (Pearsono χ^2 testo $p=0,007$).

Susipažinimo su jaunimo verslumo skatinimo politika Lietuvoje rodiklis – matuojamas dichotominiu klausimu – susipažinęs arba nesusipažinęs. Pateikiami procentiniai atsakymų variantų pasiskirstymai.

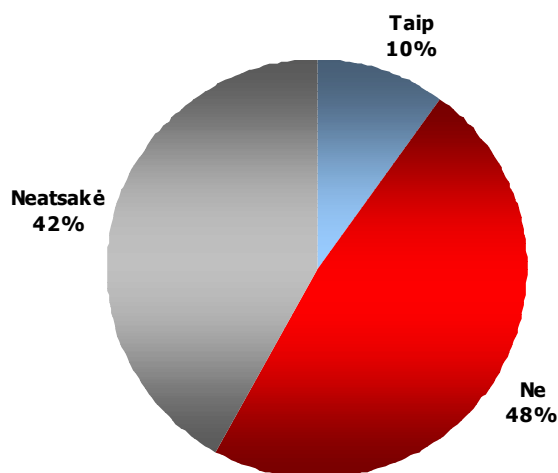

3.4.21 paveikslas. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal susipažinimo su jaunimo verslumo skatinimo politika Lietuvoje rodiklį (proc., N=402)

Dauguma (74 proc.) apklaustųjų nėra susipažinę su jaunimo verslumo skatinimo politika Lietuvoje. 26 proc. su ja susipažinę (žr. 3.4.21 pav.).

Su jaunimo verslumo skatinimo politika Lietuvoje dažniau yra susipažinę vyriausi (24–29 m.) apklaustieji (Pearsono χ^2 testo $p=0,003$).

Nuomonės apie tai, ar Lietuvoje sudarytos sąlygos jauniems žmonėms plėtoti verslą, rodiklis – matuojamas dichotominiu klausimu. Pateikiami procentiniai atsakymų variantų pasiskirstymai.

3.4.22 paveikslas. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal nuomonės apie tai, ar Lietuvoje sudarytos sąlygos jauniems žmonėms plėtoti verslą, rodiklį (proc., N=402)

Beveik pusė (48 proc.) apklaustųjų mano, kad Lietuvoje nėra sudarytos sąlygos jauniems žmonėms plėtoti verslą. 10 proc. teigimu, tokios sąlygos sudarytos (žr. 3.4.22 pav.).

Nustatyta statistiškai reikšminga silpna teigiama koreliacija tarp šio rodiklio ir savo verslo turėjimo (Spearmano $\rho=0,175$, $p<0,001$). Tai reiškia, kad galimybes jauniems žmonėms pradėti ir plėtoti verslą Lietuvoje geriau vertina jame dalyvaujantys apklaustieji.

Remiantis kokybinio tyrimo duomenimis, 19–29 metų amžiaus jaunuoliai Pagėgių savivaldybėje įvardija šias svarbiausias su darbu susijusias problemas:

- ✓ **maža darbo vietų pasiūla** („sunku mūsų savivaldybėje apskritai įsidarbinti“, „mažai darbo vietų“, „sunku susirasti darbą, o ką jau kalbėti apie gerai apmokamą“, „sunku rasti darbą su geru uždarbiu“, „darbų nėra nei jauniems, nei vyresniems“)
- ✓ **sunkumai rasti darbą pagal įgytą specialybę** („nėra galimybės gauti gerai apmokamą darbą pagal įgytą specialybę“, „sunku rasti darbą pagal kvalifikaciją“)
- ✓ **sunkumai rasti darbą neturint patirties** („sunku rasti darbą, visur reikalauja patirties“).

Vienas tyrimo dalyvis patikino, kad **problemų, susijusių su darbu, šiuo metu nėra** („darbu esu patenkinta ir jaunų žmonių kolektyve yra daug“).

Problemas, susijusias su darbu, tyrimo dalyviai siūlo spręsti šiais būdais:

- ✓ **jaunimo nedarbo padėties tyrimas** („pirma reikia sužinot, kiek pas mus yra jaunimo, kuris yra baigęs mokslus, gal turi įgiję specialybę, kuri gal praverstų mūsų“)

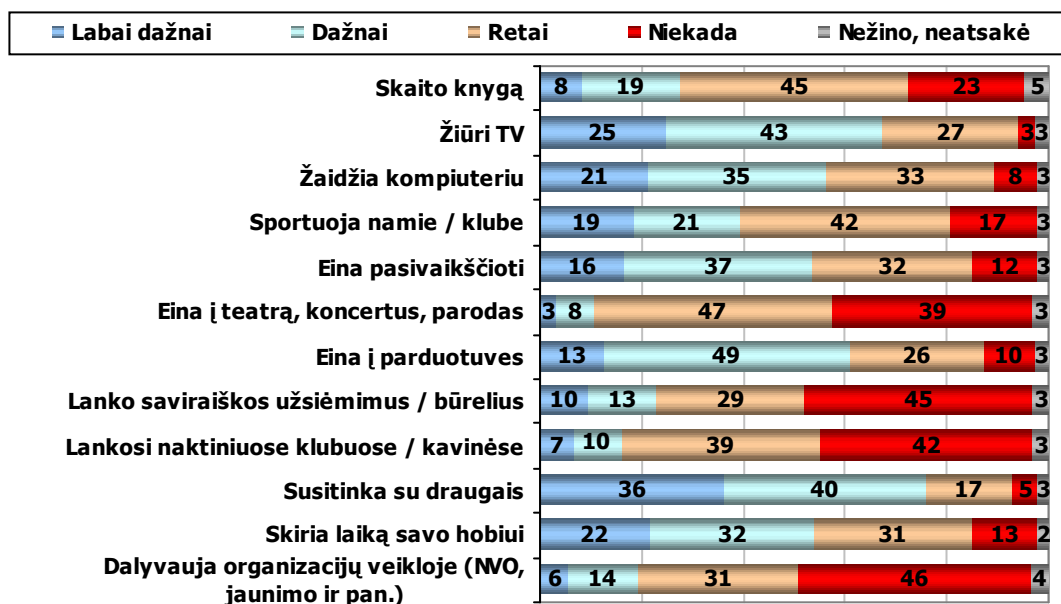
miesteliui", „pasikalbėčiau su jaunimu kokio darbo jie nori ir kiek nori, kad jis būtų apmokamas")

- ✓ **lengvatų jaunimo darbdaviams skyrimas** („turėtų valdžia sudaryti sąlygas, kad darbdaviai būtų suinteresuoti darbinti jaunimą. Reikėtų mažinti tokioms įmonėms mokesčius, sudaryti visas sąlygas priimant jaunimą")
- ✓ **naujų darbo vietų kūrimas** („skatinčiau kurti daugiau darbo vietų", „skirčiau daugiau lėšų naujų darbo vietų kūrimui")
- ✓ **jaunųjų verslininkų skatinimas** („skatinti reikėtų jaunuosius verslininkus labiau").

3.5. Laisvalaikis

Tyrimo metu buvo svarbu išsiaiškinti, kiek laiko jaunimas skiria savo laisvalaikiui, kaip jį leidžia, ar yra patenkinti savo laisvalaikiu ir kaip vertina savo galimybes įdomiai praleisti ir pasirinkti norimą laisvalaikio formą. Laisvalaikis tiriamiesiems buvo apibrėžtas kaip laisvas laikas, liekantis nuo darbo, mokslo (mokymosi mokykloje) ir studijų.

Laisvalaikio leidimo būdai – pateikiama 12 laisvalaikio leidimo būdų, vertinamų 4 rangų skalėje nuo „labai dažnai“ iki „niekada“. Pateikiamas procentinis atsakymų variantų pasiskirstymas.

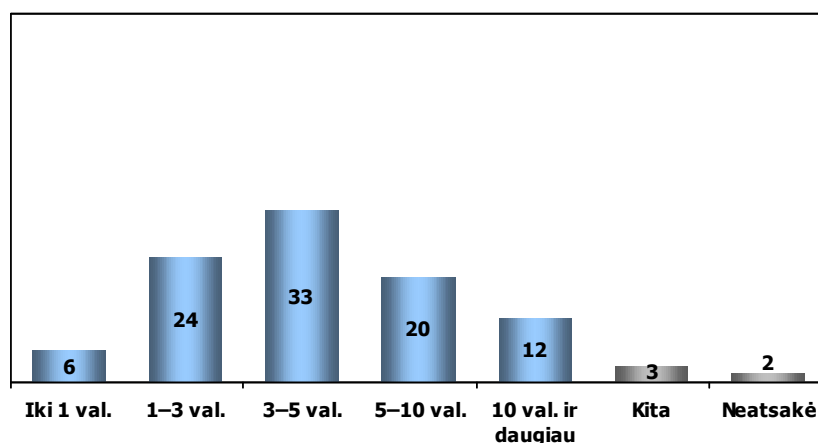
3.5.1 paveikslas. Laisvalaikio leidimo būdai (proc., N=402)

Populiariausi laisvalaikio leidimo būdai: susitikti su draugais (76 proc.), žiūrėti TV (68 proc.), eiti į parduotuves (62 proc.), žaisti kompiuteriu (56 proc.) bei skirti laiką savo hobiui (54 proc.), eiti pasivaikščioti (53 proc.). Rečiau einama į teatrą, koncertus, parodas (11 proc.), naktinius klubus / kavines (17 proc.), dalyvaujama organizacijų veikloje (20 proc.), lankomasi saviraiškos užsiėmimuose / būreliuose (23 proc.) (žr. 3.5.1 pav.).

Moterys laisvalaikiu dažniau skaito knygas (Pearsono χ^2 testo $p < 0,001$), eina pasivaikščioti (Pearsono χ^2 testo $p < 0,001$), lankosi teatre, koncertuose, parodose (Pearsono χ^2 testo $p = 0,003$), parduotuvėse (Pearsono χ^2 testo $p < 0,001$). Vyrai dažniau žaidžia kompiuteriu (Pearsono χ^2 testo $p = 0,002$), sportuoja (Pearsono χ^2 testo $p < 0,001$). Jauniausi tyrimo dalyviai dažniau žiūri TV (Pearsono χ^2 testo $p = 0,023$), žaidžia kompiuteriu

(Pearsono χ^2 testo $p < 0,001$), sportuoja (Pearsono χ^2 testo $p < 0,001$), eina į parduotuves (Pearsono χ^2 testo $p = 0,011$), lanko saviraiškos užsiėmimus (Pearsono χ^2 testo $p < 0,001$), skiria laiką savo hobiams (Pearsono χ^2 testo $p < 0,001$). Miestų gyventojai dažniau lanko saviraiškos užsiėmimus, būrelius (Pearsono χ^2 testo $p = 0,047$). Kaimo vietovių gyventojai dažniau dalyvauja organizacijų veikloje (Pearsono χ^2 testo $p = 0,036$).

Laisvalaikiui skiriamo laiko rodiklis – matuojamas vidutiniškai per savaitę laisvalaikiui skiriamu laiku 5 rangų skale: iki 1, nuo 1 iki 3, nuo 3 iki 5, nuo 5 iki 10, 10 ir daugiau valandų. Pateikiamas procentinis vidutiniškai per savaitę laisvalaikiui skiriamo laiko pasiskirstymas.

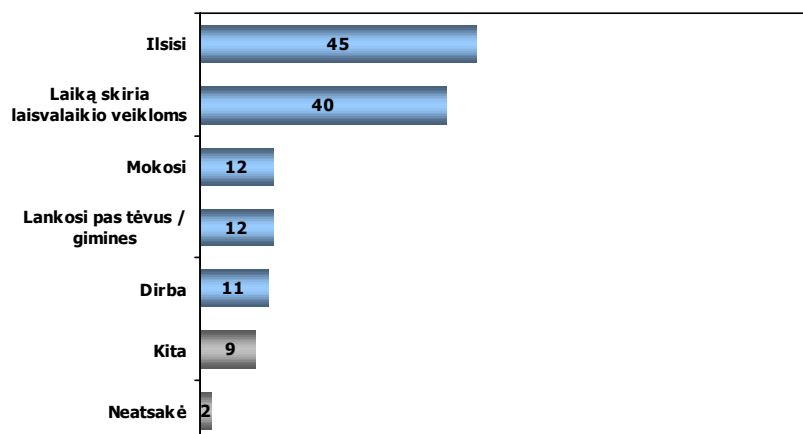

3.5.2 paveikslas. Laikas, skiriamas laisvalaikiui vidutiniškai per savaitę (proc., N=402)

30 proc. apklaustųjų laisvalaikiui skiria iki 3 val. per savaitę. 33 proc. – 3–5 val. 20 proc. – 5–10 val. Dar 12 proc. – 10 val. ir daugiau (žr. 3.5.2 pav.).

Laisvalaikiui daugiau laiko skiria moterys (Pearsono χ^2 testo $p = 0,003$) ir jauniausi (14–18 m.) apklaustieji (Pearsono χ^2 testo $p < 0,001$).

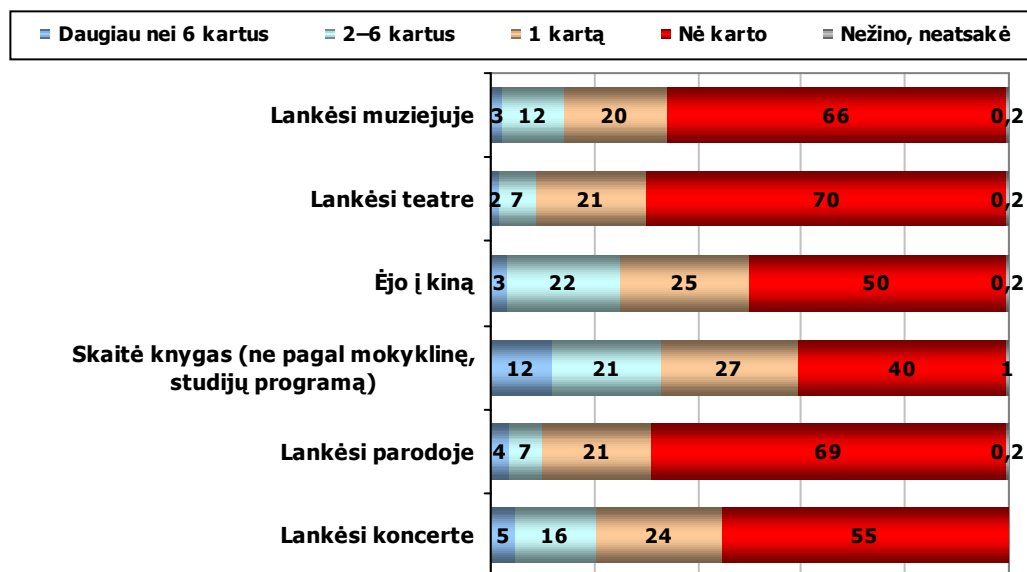
Savaitgalių leidimo būdų rodiklis – prašoma pažymėti, ką dažniausiai veikia savaitgaliais, nurodant du atsakymus iš pateiktų 5 su galimybe nurodyti kitą atsakymą. Pateikiamas procentinis atsakymo variantų pasiskirstymas.

3.5.3 paveikslas. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal savaitgalių leidimo būdų rodiklį (proc., N=402)

Dažniausi savaitgalių leidimo būdai – poilsis (45 proc.) ir laiko skyrimas laisvalaikio veikloms (40 proc.) (žr. 3.5.3 pav.).

Kultūrinių renginių lankymo rodiklis – lankymosi kultūriniuose renginiuose: muziejuose, teatruose, kino teatruose, parodose, koncertuose ir knygų skaitymo per paskutinius 6 mėnesius dažnumas. Dažnumas matuojamas rangine skale, kurios galimi variantai: „daugiau nei 6 kartus“, „2–6 kartus“, „1 kartą“, „nė karto“. Pateikiamas procentinis pasiskirstymas pagal skirtingų kultūrinių renginių lankymo dažnumą.

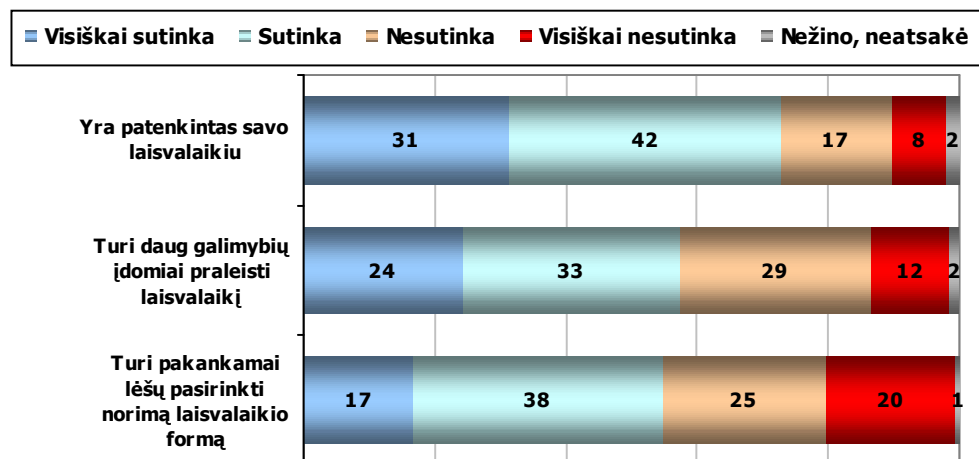

3.5.4 paveikslas. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal kultūrinių renginių lankymo rodiklį (proc., N=402)

Per paskutinius 6 mėnesius bent kartą knygą skaitė 60 proc. apklaustųjų. Kine lankėsi 50 proc. respondentų (žr. 3.5.4 pav.).

Per paskutinius 6 mėnesius moterys dažniau skaitė knygas (Pearsono χ^2 testo $p < 0,001$), lankėsi koncertuose (Pearsono χ^2 testo $p < 0,001$). Jauniauši (14–18 m.) apklaustieji dažniau lankėsi muziejuose (Pearsono χ^2 testo $p = 0,042$), parodose (Pearsono χ^2 testo $p = 0,047$). Miestų gyventojai dažniau lankėsi muziejuose (Pearsono χ^2 testo $p = 0,015$), ėjo į kiną (Pearsono χ^2 testo $p < 0,001$), skaitė knygas (Pearsono χ^2 testo $p < 0,001$).

Pasitenkinimo laisvalaikiu, galimybių įdomiai leisti laisvalaikį vertinimo ir turimų lėšų pasirinkti norimą laisvalaikio formą vertinimo rodikliai – tai subjektyvūs rodikliai, matuojami 4 rangų skale nuo „visiškai sutinku“ iki „visiškai nesutinku“. Pateikiami procentiniai atsakymų pasiskirstymai.

3.5.5 paveikslas. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal pasitenkinimo laisvalaikiu, galimybių įdomiai leisti laisvalaikį vertinimo, turimų lėšų pasirinkti norimą laisvalaikio formą vertinimo rodiklius (proc., N=402)

Savo laisvalaikiu patenkinti 73 proc. apklaustųjų. Daug galimybių įdomiai praleisti laisvalaikį turi 57 proc. respondentų, o pakankamai lėšų pasirinkti norimą laisvalaikio formą – 55 proc. tyrimo dalyvių (žr. 3.5.5 pav.).

Pastebėtos stiprios teigiamos koreliacijos tarp 3.5.5 pav. pavaizduotų rodiklių:

- Yra patenkinti savo laisvalaikiu ir turi daug galimybių įdomiai praleisti laisvalaikį (Spearmano $\rho=0,705$, $p<0,001$)
- Turi daug galimybių įdomiai praleisti laisvalaikį ir turi pakankamai lėšų pasirinkti norimą laisvalaikio praleidimo formą (Spearmano $\rho=0,604$, $p<0,001$)
- Yra patenkinti savo laisvalaikiu ir turi pakankamai lėšų pasirinkti norimą laisvalaikio praleidimo formą (Spearmano $\rho=0,545$, $p<0,001$).

Tai reiškia, kad kuo respondentai turi daugiau galimybių įdomiai praleisti laisvalaikį ir pakankamai lėšų pasirinkti norimą laisvalaikio leidimo formą, tuo jie yra labiau patenkinti savo laisvalaikiu. Savo laisvalaikiu dažniau patenkinti jauniausieji tyrimo dalyviai (Pearsono χ^2 testo $p<0,001$). Galimybių įdomiai praleisti laisvalaikį dažniau pakanka jauniausiems (14–18 m.) apklaustiesiems (Pearsono χ^2 testo $p<0,001$) ir kaimo vietovių gyventojams (Pearsono χ^2 testo $p=0,047$). Lėšų pasirinkti norimą laisvalaikio leidimo formą dažniau pakanka vyrams (Pearsono χ^2 testo $p=0,016$) ir jauniausiems (14–18 m.) respondentams (Pearsono χ^2 testo $p<0,001$).

Remiantis kokybinio tyrimo duomenimis, 14–18 metų amžiaus jaunuoliai įvardino šias pagrindines priežastis, neleidžiančias efektyviai išnaudoti laisvalaikį:

- ✓ **mažas laisvalaikio užsiėmimų pasirinkimas** („kaimo vietovėje nėra daug naudingų užsiėmimų“, „nėra galimybių jį išnaudoti, nes nėra to užsiėmimo, kuris mane domintų“)
- ✓ **didelis mokymosi krūvis** („dėl mokslo“, „mokykloje užduoda daug užduočių, daug namų darbų“)
- ✓ **namų ruošos darbai** („turiu daug darbo namuose. Reikia padėti tėvams tvarkyt namus“)
- ✓ **laiko trūkumas** („dėl laiko stokos“).

Du jaunuoliai patikino, kad savo laisvalaikį išnaudoja efektyviai („aš gerai išnaudoju savo laisvalaikį“, „išnaudoju aš savo laisvą laiką“).

Vyresni tyrimo dalyviai (19–29 m.) efektyviai išnaudoti laisvalaikio negali dėl šių priežasčių:

- ✓ **pinigų stygius** („dėl lėšų trūkumo“, „trūksta lėšų kur nors vykti“, „dėl uždarbio, šiuo laikotarpiu maži atlyginimai“)
- ✓ **šeimų rūpesčiai** („šiuo metu esu dekrete, auginu vaikelį“, „mano laisvalaikis yra užimtas su vaiku“)
- ✓ **renginių trūkumas mieste** („mieste trūksta kultūrinių renginių, koncertų, spektaklių“)
- ✓ **laiko stoka** („neturiu daug laisvo laiko“, „dėl laiko trūkumo“).

Vienas 19–29 m. amžiaus informantas teigė, kad savo **laisvalaikį geba išnaudoti efektyviai** („išnaudoju savo laisvalaikį, sportuoju, būnu su šeima“).

Jaunuolių teiraujantis, kaip būtų galima šalinti priežastis, neleidžiančias efektyviai išnaudoti laisvalaikį, 14–18 metų amžiaus tyrimo dalyviai pasiūlė:

- ✓ **mažinti mokymosi krūvį** („užduoti mažiau namų darbų“, „per daug namų ruošos darbų“, „mažinti nereikalingų pamokų skaičių“)
- ✓ **steigti užimtumo centrą** („įsteigti užimtumo centrą, kad vaikai galėtų įgyvendinti savo svajones“)
- ✓ **kurti sportuoti tinkamas vietas** („jei būtų sporto aikštė, visiems būtų geresnis laisvalaikis“).

19–29 metų amžiaus jaunuoliai siūlo:

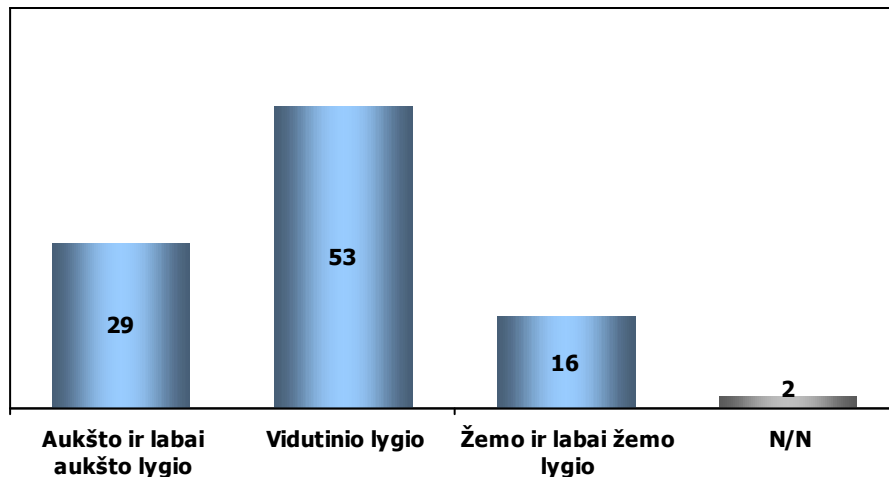
- ✓ **kurti laisvalaikio praleidimo vietas** („skatinti verslininkus kurti klubus“, „kurti mieste pramogines veiklas: šokių pamokas, sporto klubus“)
- ✓ **steigti jaunimo centrą** („reikėtų steigti jaunimo centrus, kur jaunimas galėtų bet kada susiburti ir ką nors nuveikti“)
- ✓ **įkurti naktinį vaikų darželį** („naktinis darželis vaikams tikrai pagelbėtų išnaudoti laisvalaikį“).

Vieno jaunuolio (19–29 m.) manymu, **priežasčių, trukdančių efektyviai išnaudoti laisvalaikį, nėra** („mano atveju, šalinti nėra ko“).

3.6. Draugai

Šia klausimų grupe siekiama išsiaiškinti, kokia yra jaunimo santykių su draugais kokybė, koks artimų draugų skaičius, ar lengva susirasti naujų draugų ir ar jaučia socialinį palaikymą.

Santykių su draugais kokybės rodiklis – tai suminis rodiklis, matuojamas 5 indikatoriais, apie santykių su draugais patirtis arba santykių su draugais kokybės suvokimus. Santykių su draugais kokybė išreiškiama šiais draugystės požymiais: pasitenkinimas, pasitikėjimas, pagalbos suteikimas, atvirumas. Kiekvienam tiriamajam indikatorių rangų reikšmės sumuojamos ir gaunamas suminis santykių su draugais kokybės rodiklis, kurio reikšmės kinta nuo 5 iki 20: 5 reiškia silpnus, nepalaikančius, o 20 reiškia stiprius, palaikančius santykius su draugais, vadinasi, kuo didesnė rodiklio reikšmė, tuo kokybiškesni santykiai su draugais, tuo daugiau socialinio palaikymo tiriamieji sulaukia iš draugų. Balus galima suskirstyti į tokias grupes: sulaukia labai žemo ir žemo (nuo 5 iki 10), vidutinio (nuo 11 iki 15) ir aukšto ar labai aukšto (nuo 16 iki 20) stiprumo / tvirtumo, palaikymo santykiuose su draugais.

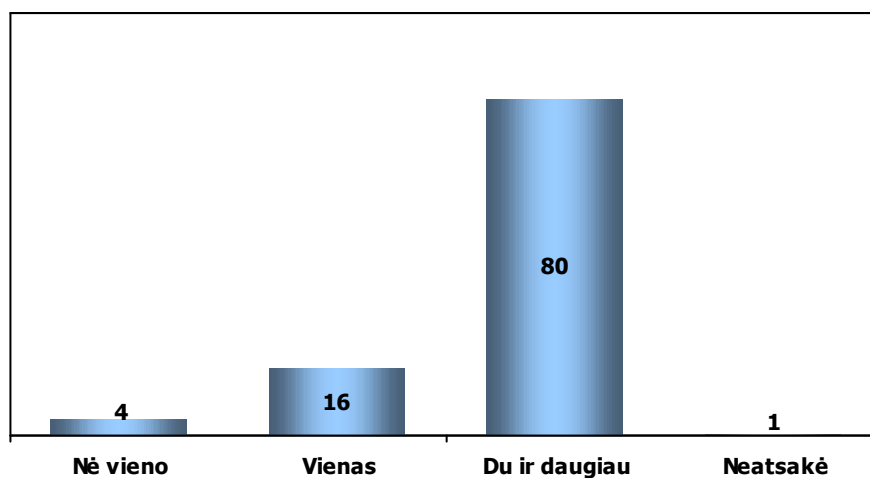
3.6.1 paveikslas. Santykių su draugais kokybės rodiklis (proc., N=402)

Santykių su draugais kokybės rodiklio vidutinė reikšmė – 13,6. Tai rodo vidutinį santykių su draugais kokybės lygį.

53 proc. apklaustųjų turi vidutinio stiprumo / tvirtumo palaikymo santykius su draugais. 29 proc. respondentų turi aukšto ir labai aukšto, o 16 proc. tyrimo dalyvių – žemo ir labai žemo lygio palaikymo santykius su draugais (žr. 3.6.1 pav.).

Aukšto ir labai aukšto lygio palaikymo santykiais dažniau pasižymi moterys (Pearsono χ^2 testo $p < 0,001$).

Artimų draugų skaičius – tai rodiklis, atspindintis socialinių santykių platumą. Jo nepakanka nusakyti visai santykių visumai, tačiau draugus mes renkames, jie nėra duoti gimstant, kaip, pavyzdžiui, šeimos nariai, giminaičiai, todėl santykiai su draugais gali būti artimesni, glaudesni, intensyvesni ir netgi svarbesni. Taip pat šis rodiklis tam tikra prasme atspindi gebėjimą užmegzti ir palaikyti draugiškus artimus santykius bent su vienu ar keliais žmonėmis. Pateikiamas procentinis atsakymų pasiskirstymas.

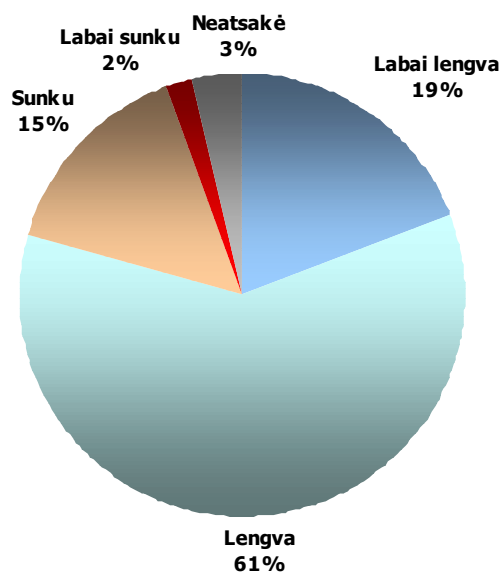
3.6.2 paveikslas. Artimų draugų skaičius (proc., N=402)

Dauguma (80 proc.) apklaustųjų turi du ir daugiau artimų draugų. Vieną artimą draugą turi 16 proc., o nė vieno – 4 proc. respondentų (žr. 3.6.2 pav.).

Nustatyta statistiškai reikšminga silpna teigiama koreliacija tarp artimų draugų skaičiaus ir santykių su draugais kokybės rodiklio (Spearmano $\rho=0,101$, $p=0,043$). Tai rodo, kad daugiau artimų draugų turintys apklaustieji pasižymi geresniais santykiais su jais.

Naujų draugysčių užmezgimo lengvumas – tai dar vienas rodiklis, parodantis tiriamojo suvokimą, kaip jam sekasi užmegzti naujas draugystes, naujus draugiškus santykius. Matuojamas keturių rangų skale, nuo „labai lengva“ iki „labai sunku“. Pateikiamas procentinis atsakymų pasiskirstymas.

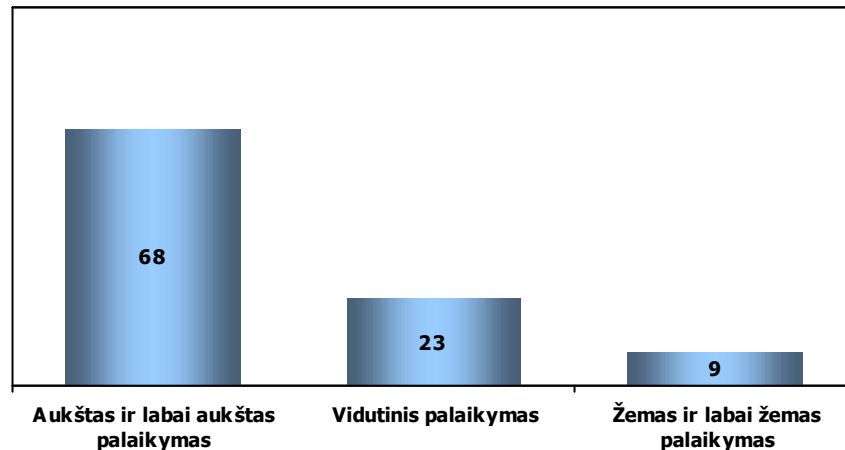

3.6.3 paveikslas. Naujų draugysčių užmezgimo lengvumas (proc., N=402)

Daugumai (61 proc.) apklaustųjų naujas draugystes užmegzti lengva. Dar 19 proc. – labai lengva. 15 proc. respondentų tai padaryti sunku. 2 proc. – labai sunku (žr. 3.6.3 pav.).

Nustatyta silpna neigiama statistiškai reikšminga koreliacija tarp naujų draugysčių užmezgimo lengvumo ir artimų draugų skaičiaus (Spearmano $\rho=-0,163$, $p=0,001$). Tai reiškia, kad daugiau artimų draugų turintiems lengviau užmegzti naujas draugystes.

Socialinio palaikymo rodiklis – tai suminis rodiklis, matuojantis, ar tiriamieji apskritai sulaukia socialinės paramos ir palaikymo – nesvarbu, iš kokių žmonių, svarbu, kad susilaukia. Rodiklis matuojamas 7 dichotominiais indikatoriais, įvardijančiais įvairius socialinio palaikymo būdus. Kiekvienam tiriamajam skaičiuojami indikatoriai, kuriems pasirinktas atsakymo variantas „taip“. Gaunamas rodiklis, kuris kinta nuo 0 iki 7: 0 reiškia socialinio palaikymo ir paramos nebuvimą, o 7 – stiprų socialinį palaikymą ir paramą. Balus galima suskirstyti į tokias grupes: sulaukia labai žemo ir žemo (nuo 0 iki 3), vidutinio (nuo 4 iki 5) ir aukšto ar labai aukšto (nuo 6 iki 7) socialinio palaikymo.

3.6.4 paveikslas. Socialinio palaikymo rodiklis (proc., N=402)

Nustatyta, kad vidutinė socialinio palaikymo reikšmė yra 5,7. Tai rodo, kad susilaukiama aukštesnio už vidutinį, tačiau dar ne aukšto lygio socialinio palaikymo.

Dauguma apklaustųjų (68 proc.) susilaukia aukšto ir labai aukšto socialinio palaikymo, 23 proc. – vidutinio ir 9 proc. – žemo ir labai žemo socialinio palaikymo (žr. 3.6.4 pav.).

Nustatyta statistiškai reikšminga silpna teigiama socialinio palaikymo rodiklio koreliacija su artimų draugų skaičiumi (Spearmano $\rho=0,123$, $p=0,014$). Tai reiškia, kad stipresnį socialinį palaikymą jaučia daugiau draugų turintys apklaustieji. Taip pat pastebėta silpna neigiama socialinio palaikymo rodiklio koreliacija su naujų draugysčių užmezgimo lengvumo rodikliu (Spearmano $\rho=-0,180$, $p<0,001$). Tai rodo, kad stipresnį socialinį palaikymą jaučiantiems respondentams lengviau susirasti naujų draugų. Žemą ir labai žemą socialinį palaikymą dažniau jaučia vyrai (Pearsono χ^2 testo $p=0,003$).

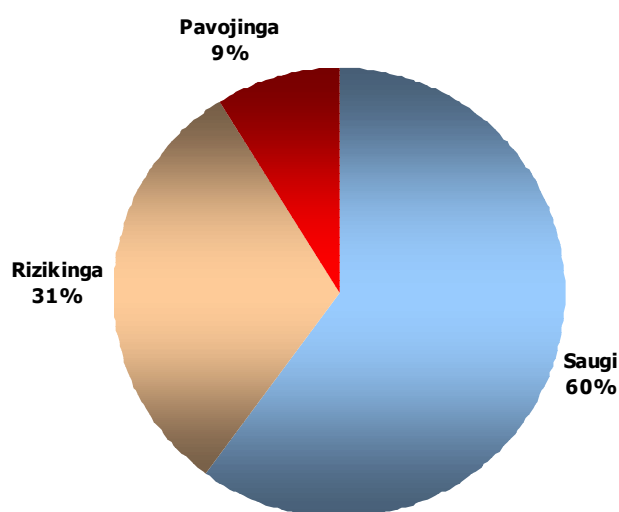
Remiantis kokybinio tyrimo duomenimis, 14–29 m. amžiaus jaunuoliai vienareikšmiškai sutinka, jog svarbu turėti draugų. Šią nuomonę jie grindžia:

- ✓ **būtinybe bendrauti, išsipasakoti, pasitarti** („reikalingi, nes nebūtų, su kuo pasikalbėti“, „reikalingi, nes turi, su kuo pasikalbėti be tėvų, sesers ir brolio“, „pasitarti dėl pamokų, užsiėmimų“, „jiems gali išsipasakoti“, „jie visada išklauso“, „būtinai, neišsivaizduoju, kaip būtų galima nebendrauti su aplinkiniais“, „draugai skatina bendravimą“, „draugai labai svarbūs, nes bendravimas yra vienas svarbiausių dalykų žmogaus gyvenime“, „galima vargais ir džiaugsmiais pasidalinti“)
- ✓ **galimybe kartu praleisti laisvalaikį** („jie padeda praleisti laisvalaikį“, „draugai reikalingi tam, kad galėtum gerai praleisti laiką“, „draugai reikalingi tam, kad turėtum, su kuo leisti savaitgalio vakarus“, „o su kuo tada reikėtų praleisti savaitgalį, šventes?“)
- ✓ **galimybe gauti įvairios pagalbos, paramos** („jie padeda mokykloje“, „draugai visada padeda“, „gerais draugais pasitiki, jie visada ištiesia pagalbos ir supratimo ranką“, „tik draugas padės sunkiu momentu“)
- ✓ **draugų suteikiamomis geromis emocijomis** („be draugų būtų liūdna“, „draugai praskaidrina dieną“, „be draugų neįdomu būtų“, „jei žmogus turi draugą, tai jis jaučiasi laimingesnis nei tas, kuris neturi“).

3.7. Kaimynystė

Šios srities rodikliai aprėpia kaimynystės saugumą ir pasitenkinimą ja.

Kaimynystės saugumo rodiklis – tai suminis rodiklis, kurį sudaro 9 dichotominiai teiginiai, apie tai, kaip tiriamieji suvokia / žino apie kaimynystėje vykstančius nusikaltimus, nelegalias veiklas, kurios mažina kaimynystės saugumą arba atspindi jos nesaugumą. Skaičiuojami visi atsakymai „ne“, gaunamas rodiklis, kintantis nuo 0 iki 9. 9 rodo saugiausią kaimynystę. Balus galima suskirstyti į tokias grupes: saugi (9 balai), rizikinga (nuo 6 iki 8) ir pavojinga (nuo 0 iki 5) kaimynystė.

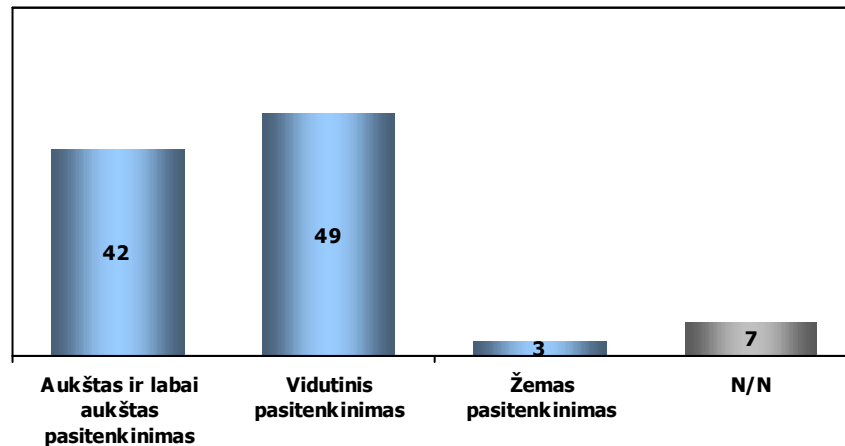
3.7.1 paveikslas. Kaimynystės saugumo rodiklis (proc., N=402)

Nustatyta, kad vidutinė kaimynystės saugumo rodiklio reikšmė yra 8,1. Tai rodo, kad kaimynystės saugumo rodiklis balansuoja tarp saugios ir rizikingos.

Dauguma (60 proc.) apklaustųjų gyvena saugioje kaimynystėje. 31 proc. respondentų gyvena rizikingoje ir 9 proc. – pavojingoje kaimynystėje (žr. 3.7.1 pav.).

Saugioje kaimynystėje dažniau gyvena moterys (Pearsono χ^2 testo $p=0,002$) ir jaunesni (14–23 m.) apklaustieji (Pearsono χ^2 testo $p=0,005$).

Pasitenkinimo kaimynystėje rodiklis – tai suminis rodiklis, matuojamas 7 indikatoriais, apie santykių su kaimynais patirtis bei pasitenkinimo įvairiais santykių, gyvenimo kaimynystėje aspektais suvokimus, atspindintis tiek kaimynystės socialinę kontrolę, tiek jos solidarumą. Pasitenkinimo kaimynystėje rodiklio reikšmės kinta nuo 7 iki 28: 28 reiškia silpną, o 7 reiškia aukštą pasitenkinimą kaimynystėje ir santykiais joje, vadinasi, kuo mažesnė rodiklio reikšmė, tuo didesnis pasitenkinimas, solidaresni santykiai, stipresni ryšiai kaimynystėje. Balus galima suskirstyti į tokias grupes: žemiau vidutinio (nuo 22 iki 28), vidutinio (nuo 15 iki 21) ir aukšto ar labai aukšto (nuo 7 iki 14) lygio pasitenkinimas kaimynystėje ir santykiais joje.

3.7.2 paveikslas. Pasitenkinimo kaimynyste rodiklis (proc., N=402)

Nustatyta, kad vidutinė pasitenkinimo kaimynyste rodiklio reikšmė yra 13,9. Tai rodo, kad apskritai Pagėgių savivaldybėje gyvenantys jaunuoliai yra patenkinti savo kaimynyste.

49 proc. apklaustųjų gyvena vidutinio pasitenkinimo lygio kaimynystėje, 42 proc. – aukšto ir 3 proc. žemo pasitenkinimo lygio kaimynystėje (žr. 3.7.2 pav.).

Savo kaimynyste labiau patenkinti vyrai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,001$), jauniausi (14–18 m.) apklaustieji (Pearsono χ^2 testo $p < 0,001$) ir kaimo vietovių gyventojai (Pearsono χ^2 testo $p = 0,009$).

Remiantis kokybinio tyrimo duomenimis, jaunuoliai (14–18 m.) įvardino šias svarbiausias problemas, susijusias su jų rajonu / kaimu / kvartalu:

- ✓ **pramogų, laisvalaikio praleidimo vietų stygius** („*nėra renginių savaitgaliais ir vakarais*“, „*nėra, kur susitikti ir laiką praleisti jaunimui*“, „*pas mus nėra, kuo užsiimti laisvu metu*“)
- ✓ **neprižiūrimi keliai** („*gatvėse, kur stovi po vieną namą, nevalo sniego, netvarko kelių*“, „*užpusto žiemą, kelių niekas nevalo*“)
- ✓ **kultūrinių renginių stoka** („*nėra kultūrinių renginių*“)
- ✓ **neapšviestos gatvės** („*neapšviestos gatvės*“)
- ✓ **smurtas** („*muštynės*“).

Vienas apklaustasis patikino, kad šiuo metu **jokių problemų neįžvelgia** („*čia ramu, gera, nėra problemų*“).

Vyresni (19–29 m.) tyrimo dalyviai, be jau minėtų aspektų, taip pat regi ir šias jų rajono / kaimo / kvartalo problemas:

- ✓ **jaunimo skaičiaus mažėjimas Pagėgių savivaldybėje** („*jaunimo emigracija, jaunimo mažėjimas*“)
- ✓ **saugumo trūkumas tamsiu paros metu** („*labai nesaugu tamsiu paros metu*“).

Jaunuoliai (14–29 m.) mano, kad situaciją jų rajone / kaime / kvartale pakeisti galėtų:

- ✓ **į jaunimą orientuotos veiklos organizavimas** („*rengčiau kuo daugiau jaunimui skirtų popiečių ar vakaronių*“, „*įrengčiau jaunimui laisvalaikio salę*“, „*daryčiau daugiau veiklų jaunimui*“, „*boulingas*“, „*įsteigčiau jaunimui patalpą, kad jie galėtų rinktis ir leisti ten laisvalaikį*“)
- ✓ **sezoninių darbo vietų jaunimui kūrimas** („*vasarą moksleiviai turėtų dirbti*“, „*vasarą įsteigčiau darbo vietų jaunimui*“)

- ✓ **sportinių užsiėmimų organizavimas** („įrengčiau žaidimų aikštelių, kuriose galėtų žaisti futbolą, krepšinį, tinklinį“)
- ✓ **gatvių apšvietimas** („gerinčiau gatvių apšvietimą“, „apšvietimą tvarkyčiau, nes mieste blogas apšvietimas“)
- ✓ **renginių organizavimas** („daugiau renginių“, „inicijuočiau kultūrinių renginių ciklą“)
- ✓ **kelių būklės gerinimas** („išasfaltuočiau kaimo kelius“, „sutvarkyčiau kelius“)
- ✓ **rūpinimasis jaunimo organizacijomis** („pagalba jaunimo organizacijoms“)
- ✓ **šokių organizavimas** („padaryčiau šokius jaunimui“).

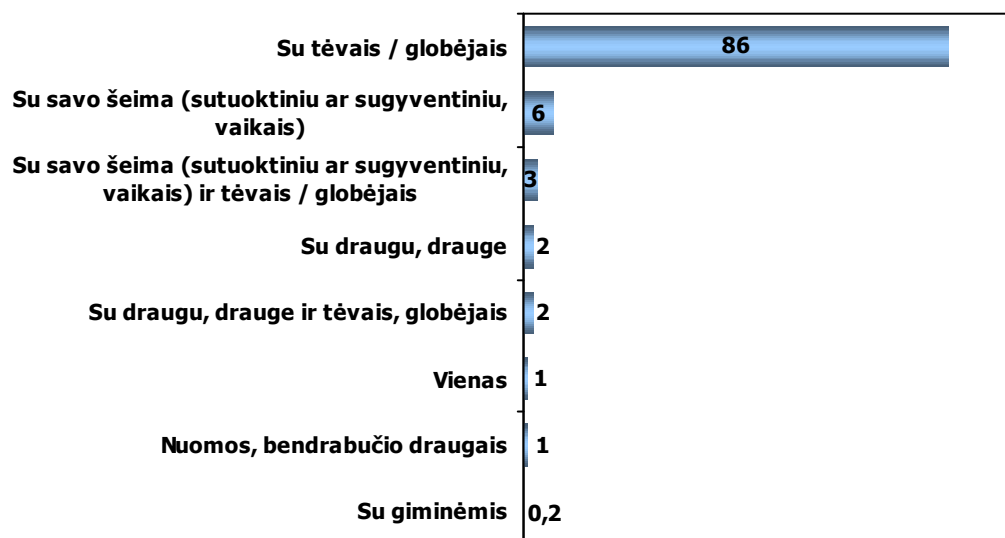
Vyresnieji (19–29 m.) informantai mano, kad be jau minėtų aspektų, situaciją rajone / kaime / kvartale pakeisti galėtų ir tai:

- ✓ **darbo vietų kūrimas** („sumažinčiau bedarbių skaičių tarp jaunimo kurdamas naujas darbo vietas“, „visaip darbo bandyčiau suorganizuoti, kad neišvyktų“, „gerinčiau žmonių įdarbinimo ir naujų darbo vietų sukūrimo klausimus“, „kad neišvažiuotumėm, reikia darbo vietų“)
- ✓ **didesnis dėmesys jaunoms šeimoms (materialinė pagalba)** („skatinčiau vaikų gimstamumą pašalpomis, priemokomis ir kitomis priemonėmis, kad būtų pagerintos sąlygos auginti ir kurti šeimas“, „jaunų šeimų apgyvendinimo problemos“, „daugiau dėmesio jaunoms šeimoms, apgyvendinimui“, „jaunų šeimų gerovės klausimus spręščiau, dabar būstų įsigyti neįmanoma <...> reikėtų remti ir kompensuoti tokių šeimų būstų klausimus“)
- ✓ **jaunimo pritraukimas į Pagėgių savivaldybę** („stengčiausi kuo daugiau jaunimo išlaikyti Pagėgiuose ir pritraukti atgal išvykusius mokytis ar dirbti“, „skatinti įvykusį jaunimą grįžti į Pagėgius“)
- ✓ **pastatų, tinkamų leisti laisvalaikį ar rengti renginius, tvarkymas** („sutvarkyčiau senus pastatus“, „suremontuočiau patalpas kultūriniam renginiam rengti“)
- ✓ **aplinkos tvarkymas** („skatinčiau labiau prižiūrėti aplinką prie savo namų ir daugiabučių“, „skirčiau nuobaudas, kas neprižiūri aplinkos“)
- ✓ **sveikatingumo centro įkūrimas** („pasirūpinčiau, kad mūsų mieste pagaliau būtų įrengtas sveikatingumo centras“)
- ✓ **sportavimui skirtų vietų kūrimas** („pastatyčiau didelę ir su visais patogumais sporto salę“)
- ✓ **jaunimo centro įkūrimas** („įsteigčiau jaunimo centrą“).

3.8. Gyvenimo sąlygos

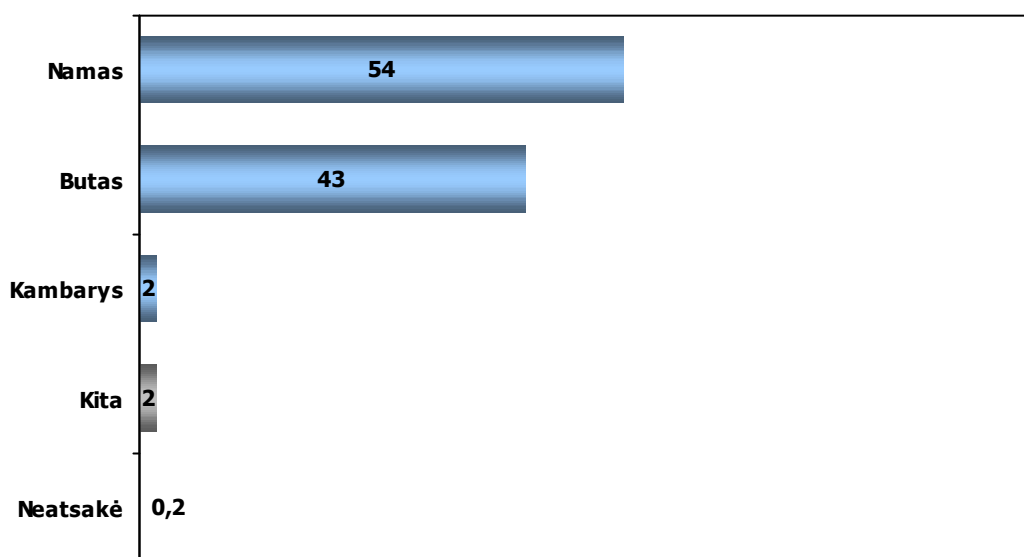
Jaunimo gyvenimo sąlygoms apibūdinti buvo pasirinktos kelios rodiklių grupės. Jas sudaro rodikliai apie būsto sąlygas, materialinę padėtį bei sąlygas jauniems žmonėms užsiimti verslu.

Būsto sąlygos apibūdinamos trimis rodikliais. Pirmas – su kuo vienuose namuose gyvena, pvz., vieni, su tėvais, su savo šeima, ar su savo šeima ir tėvais. Antras – kokiomis sąlygomis gyvena, t. y., kambaryje, bute ar name. Trečias – kam priklauso būstas, kuriame gyvena, pvz., jiems, tėvams, nuomojamas ir pan. Pateikiami procentiniai atsakymų variantų pasiskirstymai.

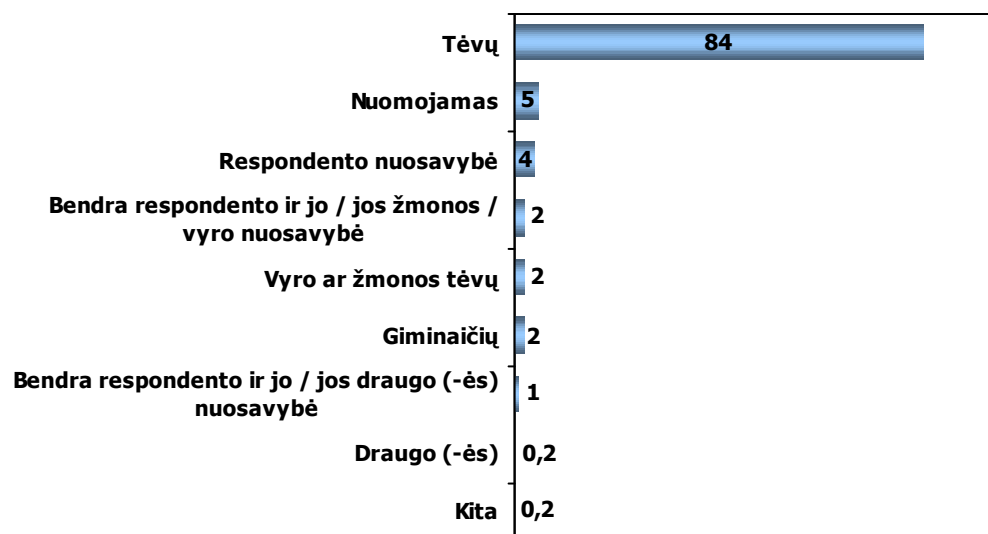
3.8.1 paveikslas. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal tai, su kuo kartu gyvena (proc., N=402)

86 proc. Pagėgių savivaldybės jaunuolių gyvena su tėvais / globėjais. 6 proc. – su savo šeima (žr. 3.8.1 pav.).

3.8.2 paveikslas. Būstas, kuriame gyvena (proc., N=402)

54 proc. apklaustųjų nurodė, kad gyvena name, 43 proc. – bute, dar 2 proc. – kambaryje (žr. 3.8.2 pav.).

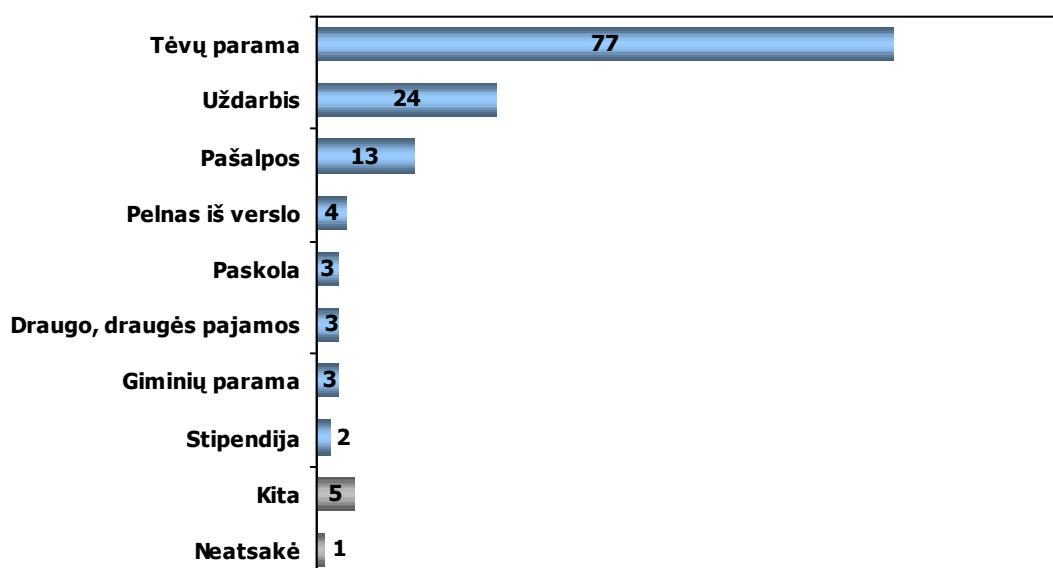

3.8.3 paveikslas. Būsto nuosavybė (proc., N=402)

84 proc. jaunuolių gyvena jų tėvams priklausančiame būste. Nuosavame ar bendros nuosavybės su žmona / vyru / draugu (-e) būste gyvena 7 proc. respondentų. 5 proc. gyvenamąjį būstą nuomojasi. (žr. 3.8.3 pav.).

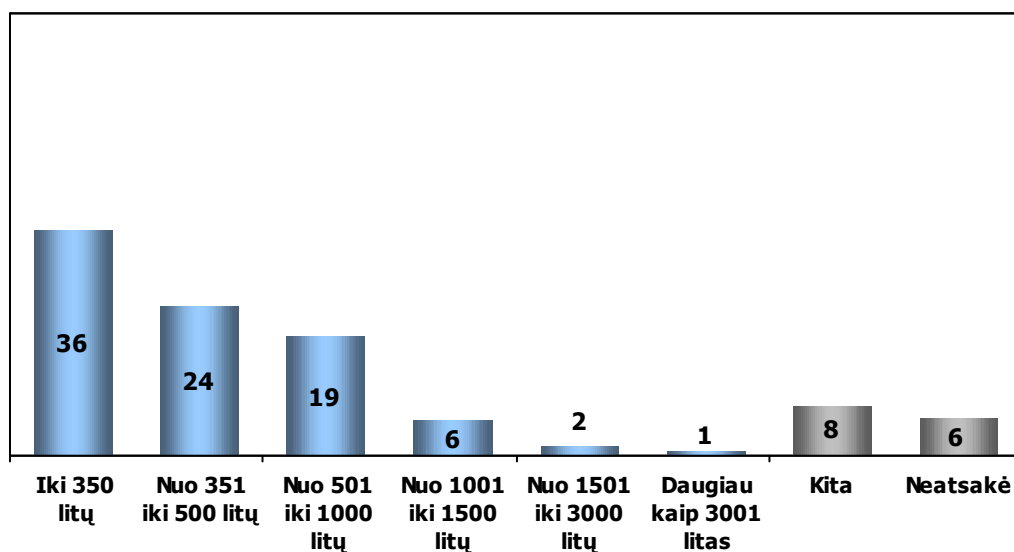
Kaimo vietovių gyventojai dažniau gyvena tėvams priklausančiame būste, o miesto – nuomotame (Pearsono χ^2 testo $p=0,003$).

Materialinė padėtis apibūdinama trimis rodikliais. Pirmas – pajamų šaltiniai, antras – kiek vidutiniškai pajamų tenka vienam šeimos nariui, atskaičiavus mokesčius, trečias – paskolos turėjimas ar neturėjimas. Pateikiami procentiniai atsakymų variantų pasiskirstymai.

3.8.4 paveikslas. Pajamų šaltiniai (proc., N=402)

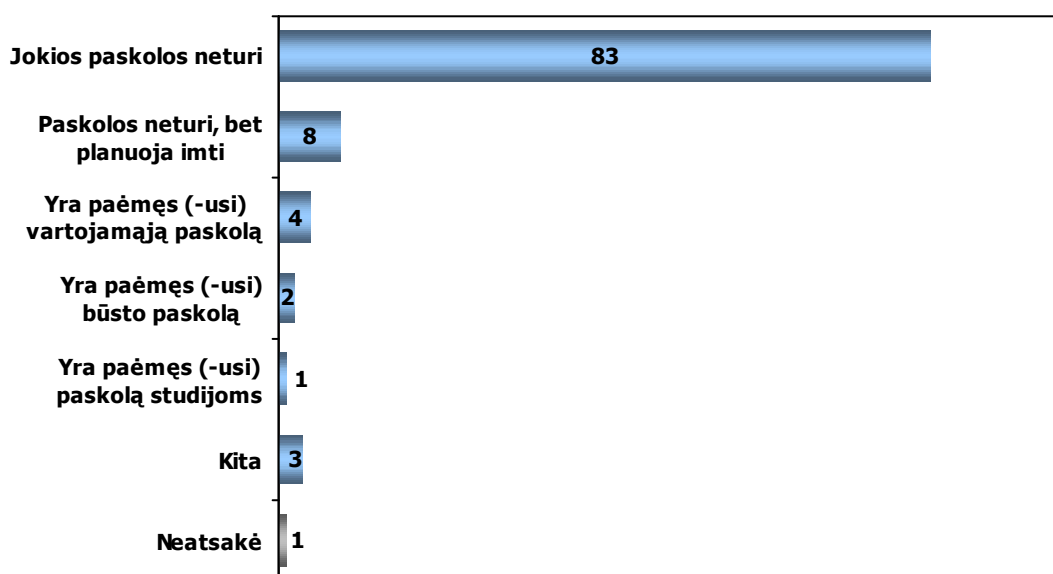
Tėvų paramą, kaip pajamų šaltinį, nurodė 77 proc. jaunuolių, uždarbį – 24 proc. 13 proc. respondentų gauna pašalpas (žr. 3.8.4 pav.).

3.8.5 paveikslas. Pajamos, tenkančios vienam šeimos nariui (proc., N=402)

36 proc. apklaustųjų pajamos, tenkančios vienam šeimos nariui, nesiekia 351 Lt. 24 proc. pajamos svyruoja nuo 351 iki 500 Lt, 19 proc. – nuo 501 iki 1000 Lt. 9 proc. respondentų pajamos skaičiuojamos nuo 1001 Lt ir daugiau (žr. 3.8.5 pav.).

Vidutinės ar didesnės (virš 1000 Lt) pajamos dažniau tenka vienam vyriausią (24–29 m.) apklaustųjų (Pearsono χ^2 testo $p < 0,001$) ir miestų gyventojų (Pearsono χ^2 testo $p < 0,001$) šeimos nariui.

3.8.6 paveikslas. Turimos paskolos (proc., N=402)

83 proc. jaunuolių neturi jokios paskolos ir neketina imti. 8 proc. ketina imti paskolą (3.8.6 pav.).

Remiantis kokybinio tyrimo rezultatais, 19–29 metų amžiaus jaunuoliai mano, kad geras gyvenimo sąlygas užtikrina:

- ✓ **finansinis stabilumas** („lėšos“, „stabilios ir geros pajamos“, „padorus darbo užmokestis“, „gera materialinė padėtis“)

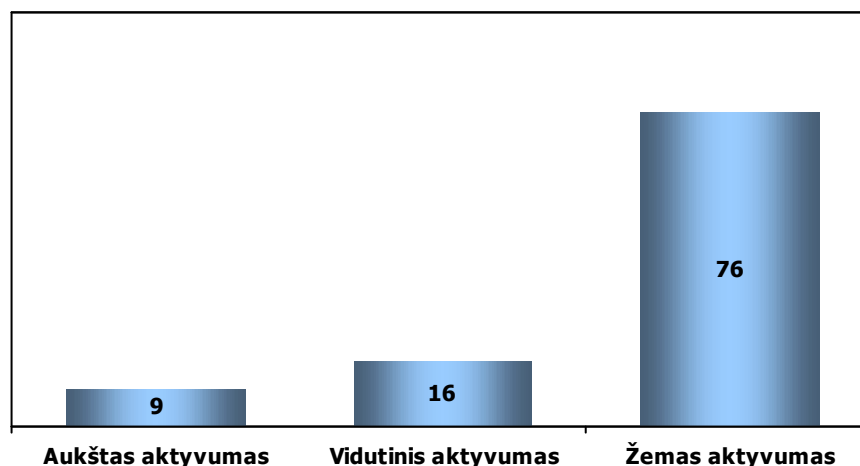
- ✓ **darbas** („darbas“, „svarbiausia yra geras darbas“, „galimybė dirbti ir užsidirbti“)
- ✓ **geri santykiai su aplinkiniais žmonėmis** („geri santykiai su artimais žmonėmis“)
- ✓ **turingas laisvalaikis** („geras ir išnaudojamas laisvalaikis“)
- ✓ **išsilavinimas** („pasiekimai moksle, išsilavinimas“)
- ✓ **socialinės garantijos** („socialinės garantijos“).

3.9. Dalyvavimas

Dalyvavimas tyrime suprantamas labai plačiai. Tai – politinis-pilietinis aktyvumas, kuris nusakomas ne tik dalyvavimu rinkimuose, bet ir domėjimusi politika, partijų ir politikų politine veikla, dalyvavimu pilietinėse, labdaros akcijose, dalyvavimu savanoriškoje ir nevyriausybinių organizacijų veikloje. Tyrime naudojami rodikliai, skirti pačių tiriamųjų politiniam-pilietiniam, pilietiniam-labdariniam ir visuomeniniam (savivaldoje) aktyvumui nustatyti, taip pat rodikliai, skirti išsiaiškinti jaunuolių aplinkos politinį, pilietinį, visuomeninį aktyvumą.

3.9.1. Politinis-pilietinis dalyvavimas ir politinės nuostatos

Politinio-pilietinio aktyvumo rodiklis – tai suminis rodiklis, matuojamas 8 indikatoriais, apie dalyvavimą rinkimuose, domėjimąsi politinių partijų programomis, politikų veikla, dalyvavimą politinių partijų veikloje ir pan. Politinio-pilietinio aktyvumo rodiklio reikšmės kinta nuo 0 iki 8: 0 reiškia visišką pasyvumą, o 8 reiškia didelį aktyvumą. Balus galima suskirstyti į tokias grupes: žemo (nuo 0 iki 2), vidutinio (nuo 3 iki 5) ir aukšto (nuo 6 iki 8) politinio-pilietinio aktyvumo.

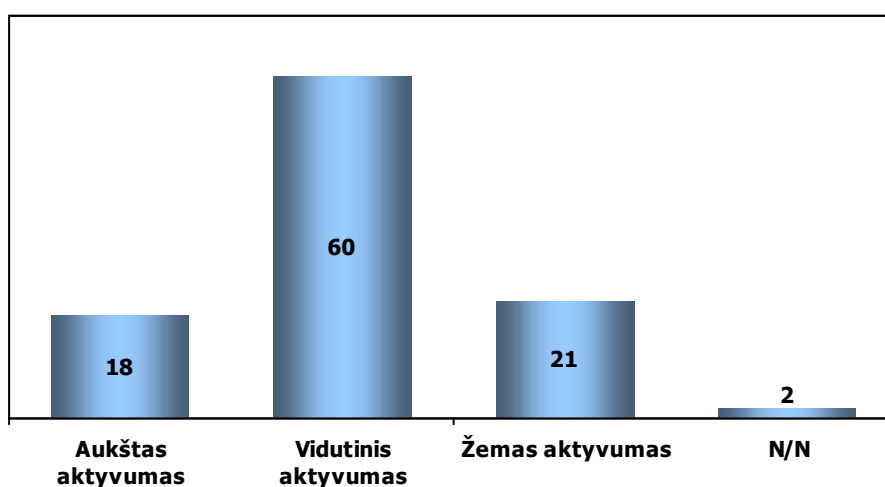
3.9.1.1 paveikslas. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal politinio-pilietinio aktyvumo rodiklį (proc., N=402)

Vidutinė politinio-pilietinio aktyvumo rodiklio reikšmė – 1,6 (t. y. žemo aktyvumo rodiklis).

Didžiąją dalį (76 proc.) Pagėgių savivaldybės jaunimo galima priskirti žemai politinio-pilietinio aktyvumo kategorijai. 16 proc. politinio-pilietinio aktyvumo rodiklis vidutinis. 9 proc. pasižymi aukštu politiniu-pilietiniu aktyvumu (žr. 3.9.1.1 pav.).

Žemu politiniu-pilietiniu aktyvumu dažniau pasižymi vyrai (Pearsono χ^2 testo $p=0,016$) ir jauniausi (14–18 m.) apklaustieji (Pearsono χ^2 testo $p<0,001$).

Aplinkos politinio-pilietinio aktyvumo rodiklis – tai suminis rodiklis, matuojamas 5 indikatoriais, apie politinio-pilietinio aktyvumo apraiškas jaunuolių supančių žmonių (tėvų, mokytojų, draugų) elgesyje, pokalbių temose. Aplinkos politinio-pilietinio aktyvumo rodiklio reikšmės kinta nuo 5 iki 20: 20 reiškia žemą, o 5 reiškia aukštą aplinkos politinį-pilietinį aktyvumą, vadinasi, kuo mažesnė rodiklio reikšmė, tuo aukštesnis aplinkos politinis-pilietinis aktyvumas, aukštesnis domėjimasis politika ir politiniais įvykiais. Balus galima suskirstyti į tokias grupes: žemo (nuo 16 iki 20), vidutinio (nuo 11 iki 15) ir aukšto (nuo 5 iki 10) lygio.

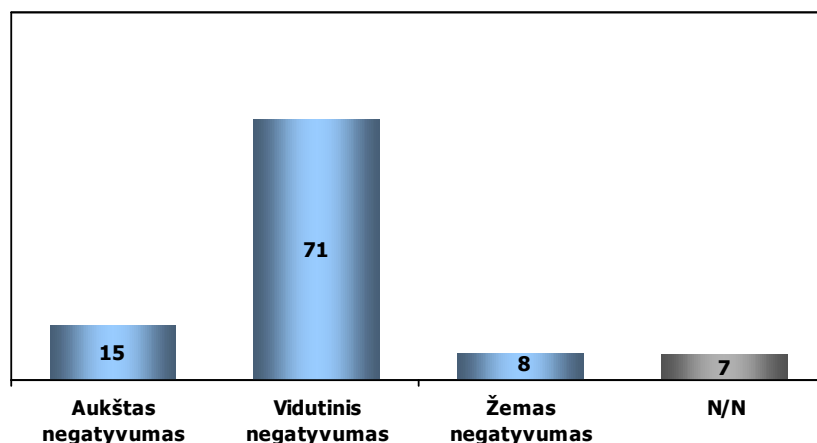
3.9.1.2 paveikslas. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal aplinkos politinio-pilietinio aktyvumo rodiklį (proc., N=402)

Aplinkos politinio-pilietinio aktyvumo rodiklio vidutinė reikšmė – 13,2. Ji rodo vidutinį aplinkos politinio-pilietinio aktyvumo lygį Pagėgių savivaldybėje.

Daugumos (60 proc.) respondentų aplinkos politinio-pilietinio aktyvumo apraiškos yra vidutiniškos. 21 proc. apklaustųjų aplinka yra žemo politinio-pilietinio aktyvumo lygio, 18 proc. – aukšto (žr. 3.9.1.2 pav.).

Nustatyta silpna neigiama statistiškai reikšminga koreliacija tarp politinio-pilietinio aktyvumo ir aplinkos politinio-pilietinio aktyvumo rodiklių (Spearmano $\rho=-0,260$, $p<0,001$). Tai reiškia, kad aukštesnio politinio-pilietinio aktyvumo lygio aplinkoje gyvenantis jaunimas yra politiškai-pilietiškai aktyvesnis. Aukšto politinio-pilietinio aktyvumo lygio aplinkoje dažniau gyvena vyriausi (24–29 m.) apklaustieji (Pearsono χ^2 testo $p<0,001$).

Požiūrio į politiką negatyvumo rodiklis – tai suminis rodiklis, matuojamas 6 indikatoriais, tiriančiais nuostatas į politiką, politikus, partijas ir jų veiksmus, atspindi požiūrio į politiką negatyvumą. Požiūrio į politiką negatyvumo rodiklio reikšmės kinta nuo 24 iki 6: 24 reiškia žemą, o 6 reiškia aukštą požiūrio į politiką negatyvumo lygį, vadinasi, kuo mažesnė rodiklio reikšmė, tuo aukštesnis požiūrio į politiką negatyvumo lygis ir atvirkščiai. Balus galima suskirstyti į tokias grupes: žemas (nuo 18 iki 24), vidutinis (nuo 12 iki 17) ir aukštas (nuo 6 iki 11) negatyvumo lygis.

3.9.1.3 paveikslas. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal požiūrio į politiką negatyvumo rodiklį (proc., N=402)

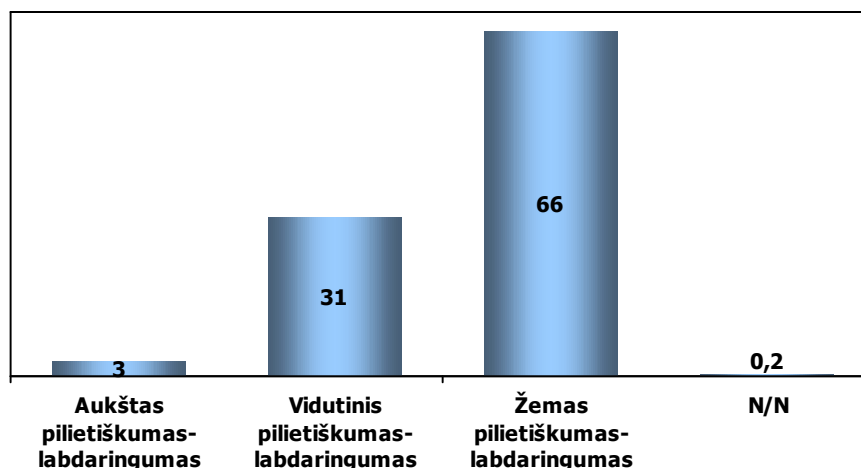
Požiūrio į politiką negatyvumo rodiklio vidutinė reikšmė – 13,2. Šis rodiklis rodo vidutinišką Pagėgių jaunimo negatyvių nuostatų į politiką, politikus lygį.

Daugumos jaunuolių požiūrio į politiką negatyvumas yra vidutiniškas (71 proc.). 15 proc. į politiką žiūri itin negatyviai. 8 proc. apklaustųjų galima priskirti prie turinčių teigiamas nuostatas į politiką (žr. 3.9.1.3 pav.).

Aukštu požiūrio į politiką negatyvumo lygiu dažniau pasižymi vyrai (Pearsono χ^2 testo $p=0,001$).

3.9.2. Pilietinis-visuomeninis dalyvavimas

Pilietiškumo-labdaringumo rodiklis – tai suminis rodiklis, matuojamas 6 indikatoriais, atspindinčiais pilietinio aktyvumo ir labdaringumo apraiškas, pvz., dalyvavimą ir aukojimą labdaros-paramos renginiuose, dalyvavimą kaimynystės gyventojų susirinkimuose ir pan. Pilietiškumo-labdaringumo rodiklio reikšmės kinta nuo 24 iki 6: 24 reiškia žemą, o 6 reiškia aukštą pilietiškumo-labdaringumo lygį, vadinasi, kuo mažesnė rodiklio reikšmė, tuo aukštesnis pilietiškumo-labdaringumo lygis. Balus galima suskirstyti į tokias grupes: žemas (nuo 18 iki 24), vidutinis (nuo 12 iki 17) ir aukštas (nuo 6 iki 11) pilietiškumo-labdaringumo lygis.

3.9.2.1 paveikslas. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal pilietiškumo-labdaringumo rodiklį (proc., N=402)

Pilietiškumo-labdaringumo rodiklio vidutinė reikšmė – 18,3. T. y. žemas pilietiškumo-labdaringumo lygis.

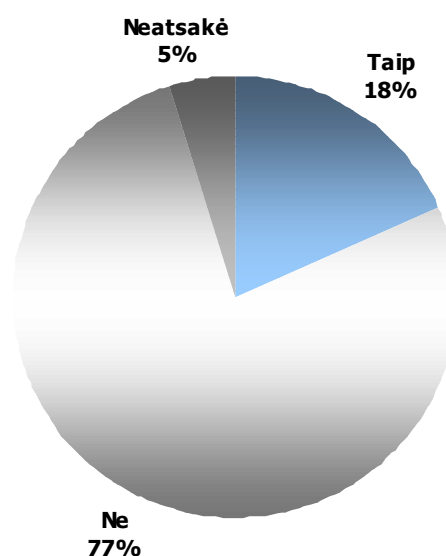
66 proc. apklaustųjų pilietiškumo-labdaringumo lygis yra žemas, 31 proc. – vidutinis. 3 proc. priskiriami aukšto pilietiškumo-labdaringumo kategorijai (žr. 3.9.2.1 pav.).

Nustatytos statistiškai reikšmingos pilietiškumo-labdaringumo rodiklio koreliacijos su šiais rodikliais:

- Silpna neigiama koreliacija su politiško-pilietiškumo rodikliu (Spearmano $\rho=-0,240$, $p<0,001$)
- Silpna teigiama koreliacija su aplinkos politiško-pilietiškumo rodikliu (Spearmano $\rho=0,103$, $p=0,039$)
- Silpna teigiama koreliacija su požiūrio į politiką negatyvumo rodikliu (Spearmano $\rho=0,160$, $p=0,001$).

Tai reiškia, kad aukštesnio pilietiškumo-labdaringumo lygio apklaustieji yra politiškai-pilietiškai aktyvesni, gyvena politiškai-pilietiškai aktyvesnėje aplinkoje ir neigiamiau vertina politiką. Žemu pilietiškumo ir labdaringumo lygiu dažniau pasižymi jaunesni (14–23 m.) apklaustieji (Pearsono χ^2 testo $p=0,009$).

Narystės nevyriausybinėse organizacijose rodiklis – matuojamas dichotomine skale – dalyvauja arba nedalyvauja. Prašoma nurodyti organizacijos, kurioje dalyvauja, pavadinimą. Pateikiamas procentinis atsakymų variantų pasiskirstymas.

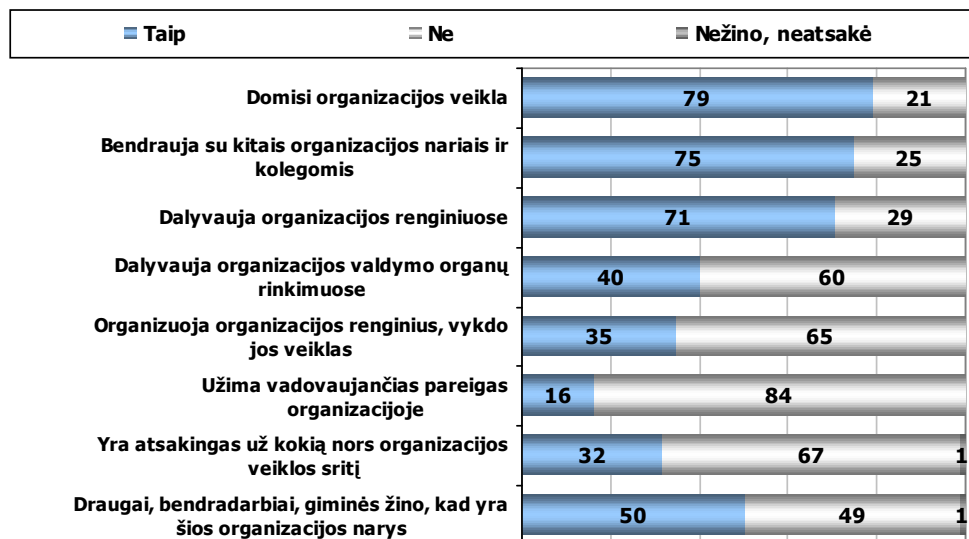
3.9.2.2 paveikslas. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal narystės nevyriausybinėse organizacijose rodiklį (proc., N=402)

Nevyriausybinių organizacijų veikloje dalyvauja 18 proc. tiriamųjų (žr. 3.9.2.2 pav.).

Nustatyta statistiškai reikšminga silpna neigiama priklausymo nevyriausybiniams organizacijoms koreliacija su politiško-pilietiškumo rodikliu (Spearmano $\rho=-0,146$, $p=0,003$) ir silpna teigiama koreliacija su pilietiškumo-labdaringumo rodikliu (Spearmano $\rho=0,107$, $p=0,032$). Tai reiškia, kad nevyriausybiniams organizacijoms dažniau priklauso

politiškai-pilietiškai aktyvūs jauni žmonės ir aukšto pilietiškumo-labdarungumo lygio respondentai.

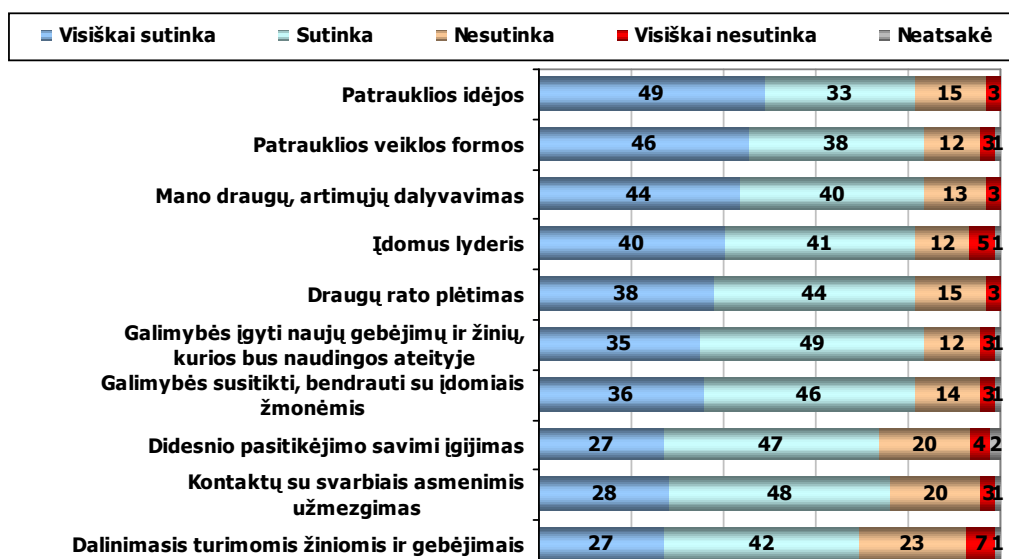
Dalyvavimo NVO (įsitraukimo) veikloje lygmenys – 8 teiginiai apie įvairius įsitraukimo į NVO veiklą būdus, atspindintys dalyvavimo / įsitraukimo / įsipareigojimo organizacijai lygmenis. Pateikiami procentiniai atsakymų variantų pasiskirstymai.

3.9.2.3 paveikslas. Dalyvavimo NVO (įsitraukimo) veikloje lygmenys (proc., N=92)

Dauguma nevyriausybinių organizacijų narių domisi organizacijos veikla (79 proc.), bendrauja su kitais organizacijos nariais bei kolegomis (75 proc.), dalyvauja organizacijos renginiuose (71 proc.). 50 proc. teigia, kad jų draugai, bendradarbiai, giminės žino apie jų narystę organizacijoje (žr. 3.9.2.3 pav.).

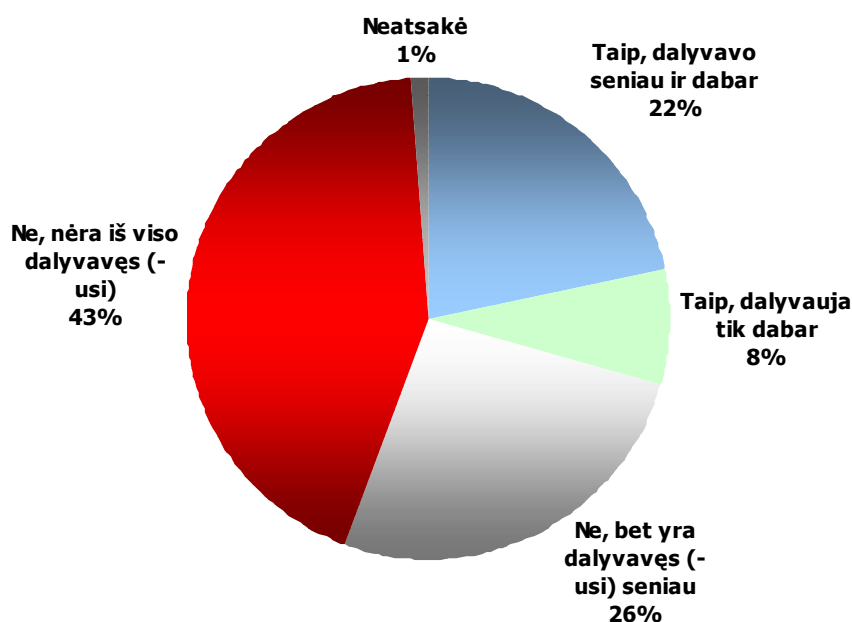
Dalyvavimo NVO motyvai – 10 motyvus apibūdinančių teiginių. Kiekvienas teiginys matuojamas 4 rangų skale nuo „visiškai sutinku“ iki „visiškai nesutinku“. Pateikiamas procentinis tiriamųjų pasiskirstymas pagal pasirinktus atsakymus.

3.9.2.4 paveikslas. Dalyvavimo NVO motyvai (proc., N=92)

Dauguma (69–84 proc.) apklaustųjų visiškai sutinka / sutinka su pateiktais teiginiais, t. y. dalyvavimas NVO veikloje yra visapusiškai motyvuotas (žr. 3.9.2.4 pav.).

Dalyvavimo savanoriškoje veikloje rodiklis – dalyvavimas savanoriškoje veikloje (*be jokio piniginio atlygio, savo valia / noru pasirinktas ir dirbamas darbas, kuris nėra dirbamas šeimos nariams ar giminėms*) per pastaruosius 6 mėnesius, matuojamas keturių rangų skale: dalyvavo seniau ir dabar, dalyvauja dabar, nedalyvauja, bet dalyvavo anksčiau, nedalyvauja ir nedalyvavo. Pateikiamas procentinis tiriamųjų pasiskirstymas pagal pasirinktus atsakymus.

3.9.2.5 paveikslas. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal dalyvavimo savanoriškoje veikloje rodiklį (proc., N=402)

43 proc. Pagėgių savivaldybės jaunimo apskritai nėra dalyvavę savanoriškoje veikloje. 26 proc. šiuo metu nedalyvauja, nors anksčiau teko tuo užsiimti. 22 proc. dalyvavo ir seniau, ir dabar. 8 proc. pradėjo dalyvauti tik dabar (žr. 3.9.2.5 pav.).

Nustatytos statistiškai reikšmingos dalyvavimo savanoriškoje veikloje koreliacijos su šiais rodikliais:

- Silpna neigiama koreliacija su politinio-pilietinio aktyvumo rodikliu (Spearmano $\rho = -0,191$, $p < 0,001$)
- Silpna teigiama koreliacija su pilietiškumo-labdarungumo rodikliu (Spearmano $\rho = 0,240$, $p < 0,001$)
- Silpna teigiama koreliacija su buvimu nevyriausybinės organizacijos nariu (Spearmano $\rho = 0,117$, $p = 0,019$).

Tai reiškia, kad savanoriškoje veikloje dažniau dalyvauja politiškai-pilietiškai aktyvūs apklaustieji, aukšto pilietiškumo-labdarungumo lygio respondentai ir nevyriausybinių organizacijų nariai. Savanoriškoje veikloje per paskutinius 6 mėnesius dažniau teko dalyvauti moterims (Pearsono χ^2 testo $p = 0,001$) ir kaimo vietovių gyventojams (Pearsono χ^2 testo $p = 0,036$).

Kokybinio tyrimo duomenimis, 14–18 metų amžiaus jaunuoliai yra pasidalinę į pilietiškai aktyvius ir pasyvius. Aktyvumą lemiančiomis priežastimis įvardintos:

- ✓ **rūpinimasis ateitimi** („esu aktyvi, nes manau, kad jei kiekvienas išreikšime savo nuomonę, gyvenimas aplink pagerės“)
- ✓ **noras būti įvertintu** („aktyvi, nes turiu noro nuveikti kažką gero ir būti įvertinta“)
- ✓ **asmeninės būdo savybės** („tiesiog man tai labai patinka“)
- ✓ **mokyklos įtaka** („mokykla aktyviai įtraukia į veiklas“).

14–18 m. amžiaus informantų pasyvumą lemiančios priežastys:

- ✓ **didelis mokymosi krūvis** („reikia daug mokytis“)
- ✓ **tingumas** („tingiu, kompiuteriu geriau pažaišti“)
- ✓ **laiko stygius** („esu neaktyvus dėl laiko stokos“)
- ✓ **neįdomi veikla** („visa veikla labai nuobodi“).

Vyresni tyrimo dalyviai (19–29 m.) yra labiau aktyvūs nei pasyvūs. Jų aktyvumą lemia:

- ✓ **noras padėti, prisidėti prie bendros žmonių gerovės** („smagu kažkam padėti, padaryti gerų darbų“, „padedu sunkiai besiverčiančioms šeimoms įvairių akcijų metu“, „noriu prisidėti prie žmonių gerovės“)
- ✓ **noras išsakyti savo nuomonę, pasinaudoti turimomis teisėmis** („lemia noras pasisakyti, kad išgirstų tave, pasinaudoti konstitucinėmis teisėmis“)
- ✓ **įdomi veikla** („man labai įdomu, įdomi veikla siūloma“, „bendrauju su koordinatorė, esu aktyvus, man labai įdomu“)
- ✓ **noras bendrauti** („esu aktyvi, nes noriu bendrauti“).

Du jaunuoliai teigė nesantys aktyvūs. Tai lemia šios priežastys:

- ✓ **dėmesys šeimos reikalams** („šeima užima didžiąją dalį mano laiko“)
- ✓ **laiko stygius** („daug laiko neturiu“)
- ✓ **neįdomi veikla** („ne viskas įdomu“).

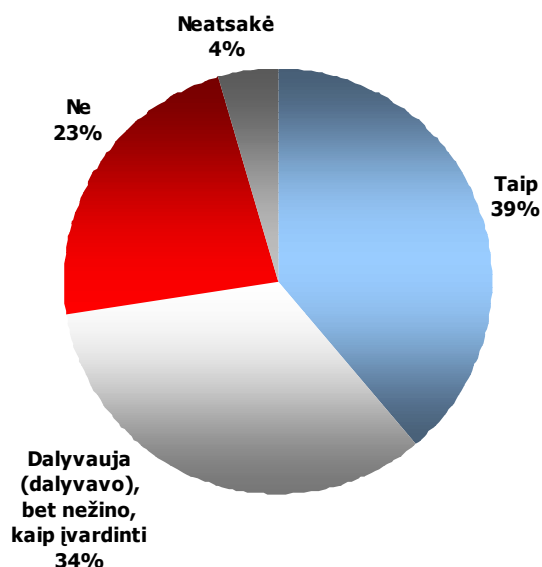
Remiantis kokybinio tyrimo duomenimis, 14–18 metų amžiaus jaunuoliai mano, kad jų bendraamžių pilietinį aktyvumą paskatintų:

- ✓ **aktyvus skatinimas** („imtis skatinimo priemonių“, „būti labiau skatinami, stengtis sudominti“, „skatinti užsiimti užklasine veikla“)
- ✓ **įvairios veiklos organizavimas** („daugiau jiems daryti užsiėmimų, kur galėtų leisti laisvalaikį“)
- ✓ **informacijos platinimas** („teikti daugiau informacijos apie akcijas ir organizacijas“).

19–29 metų amžiaus informantai pritaria:

- ✓ **įvairaus spektro akcijų organizavimui** („reikia, kad akcijos būtų ne tik pilietinės“, „akcijas daryti įvairesnes ir įdomesnes“)
- ✓ **aktyviam jaunuolių skatinimui** („reikėtų šiek tiek juos paskatinti, sudominti“, „sudominti jaunimą“)
- ✓ **informacijos platinimui** („reikia pateikti kuo daugiau išsamesnės informacijos“).

Dalyvavusiųjų savanoriškoje veikloje buvo klausiama, ar galėtų įvardinti, kokioje savanoriškoje veikloje dalyvavo. Pateikiamas procentinis tiriamųjų pasiskirstymas pagal pasirinktus atsakymus.

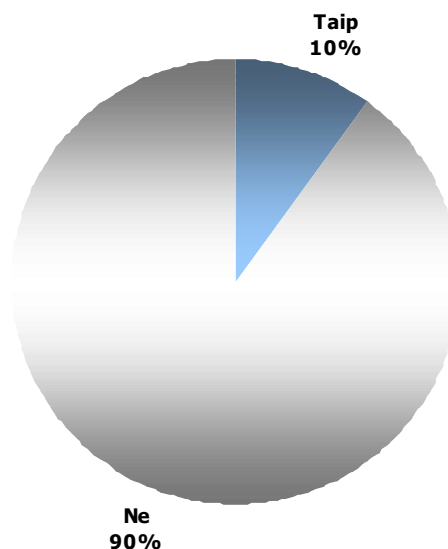

3.9.2.6 paveikslas. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal tai, ar jie sugeba įvardinti, kokioje savanoriškoje veikloje dalyvauja (proc., N=229)

39 proc. tiriamųjų pasisakė, kad galėtų įvardyti savanorišką veiklą, kurioje dalyvavo. 34 proc. mano, kad būtų sudėtinga apibrėžti tai, kur jiems teko dalyvauti. 23 proc. negali įvardyti savo savanoriškos veiklos (žr. 3.9.2.6 pav.).

Savanorišką veiklą, kurioje dalyvavo, dažniau galėtų įvardinti moterys (Pearsono χ^2 testo $p=0,030$) ir vyriausi (24–29 m.) apklaustieji (Pearsono χ^2 testo $p=0,002$).

Priklausymo neformaliai grupei ar stiliui (pvz., reperiai, metalistai, gotai, baikeriai, pankai, rokeriai, hipiai, skinhedai ir kt.) **rodiklis** – matuojamas dichotomine skale – dalyvauja arba nedalyvauja. Pateikiamas procentinis tiriamųjų pasiskirstymas pagal pasirinktus atsakymus.

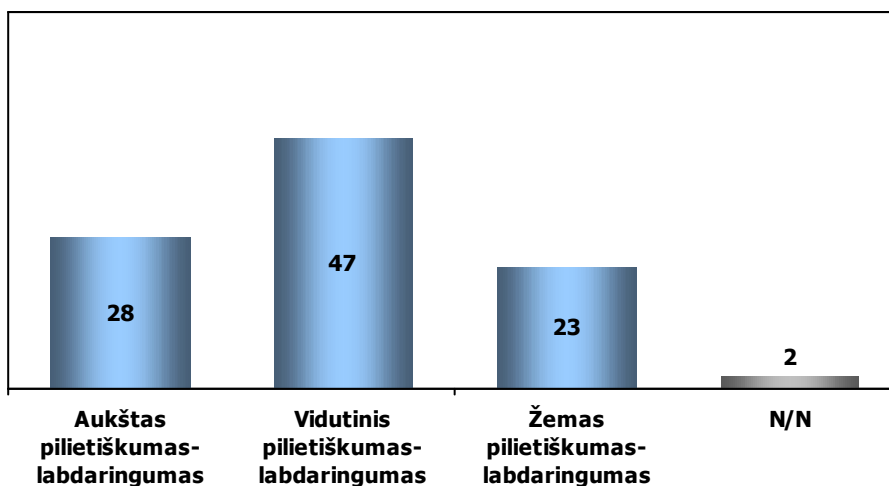
3.9.2.7 paveikslas. Priklausymas neformaliai grupei ar stiliui (proc., N=402)

10 proc. apklaustųjų priskyre save prie neformalių grupių, stiliaus atstovų (žr. 3.9.2.7 pav.).

Nustatyta statistiškai reikšminga silpna teigiama koreliacija tarp priklausymo neformaliai grupei ar stiliui ir pilietiškumo-labdaringumo rodiklio (Spearmano $\rho=0,108$, $p=0,030$). Tai reiškia, kad neformalioms grupėms ar stiliams dažniau priklauso aukštesniu pilietiškumo-labdaringumo lygiu pasižymintys apklaustieji. Taip pat nustatyta statistiškai reikšminga silpna teigiama koreliacija tarp priklausymo neformaliai grupei ir dalyvavimo savanoriškoje veikloje (Spearmano $\rho=0,112$, $p=0,025$). Tai rodo, kad neformalių grupių ar stilių atstovai yra labiau linkę dalyvauti savanoriškoje veikloje. Neformalioms grupėms ar stiliams dažniau priklauso vyrai (Pearsono χ^2 testo $p=0,039$).

Aplinkos pilietiškumo ir labdaringumo rodiklis – tai suminis rodiklis, matuojamas 7 indikatoriais, atspindinčiais jaunuolių tėvų, draugų pilietinio aktyvumo ir labdaringumo apraiškas, pvz., dalyvavimą ir aukojimą labdaros-paramos renginiuose, dalyvavimą NVO veikloje, pagalbą kaimynams ir pan. Aplinkos pilietiškumo ir labdaringumo rodiklio reikšmės kinta nuo 28 iki 7: 28 reiškia žemą, o 7 – aukštą aplinkos pilietiškumo ir labdaringumo lygį, vadinasi, kuo mažesnė rodiklio reikšmė, tuo aukštesnis aplinkos pilietiškumo-labdaringumo lygis. Balus galima suskirstyti į tokias grupes: žemas (nuo 22 iki 28), vidutinis (nuo 16 iki 21) ir aukštas (nuo 7 iki 15) aplinkos pilietiškumo-labdaringumo lygis.

3.9.2.8 paveikslas. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal aplinkos pilietiškumo ir labdaringumo rodiklį (proc., N=402)

Aplinkos pilietiškumo ir labdaringumo rodiklio vidutinė reikšmė – 17,7. Tai reiškia, kad aplinka, kurioje gyvena Pagėgių savivaldybės jaunuoliai, yra vidutinio pilietinio-labdaringo aktyvumo lygio.

47 proc. jaunuolių teigia, kad juos supa vidutinio lygio pilietiškumo ir labdaringumo aplinka. 28 proc. aplinka yra aukšto pilietiškumo-labdaringumo lygio. 23 proc. – žemo (žr. 3.9.2.8 pav.).

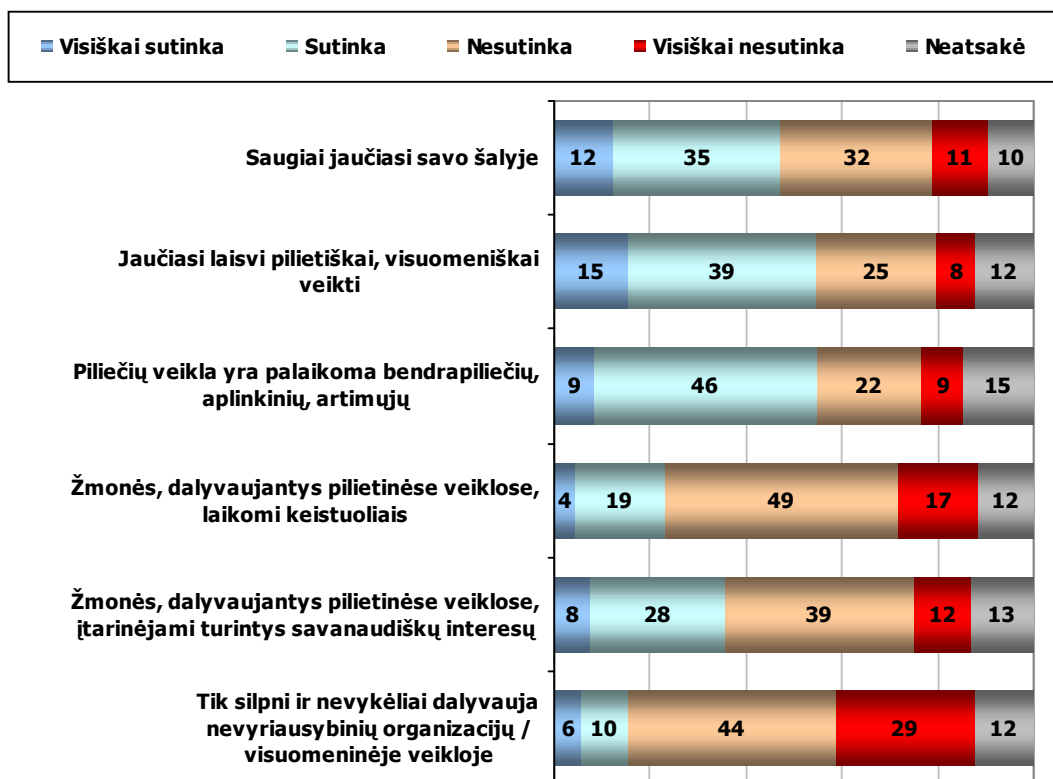
Nustatytos statistiškai reikšmingos aplinkos pilietiškumo ir labdaringumo rodiklio koreliacijos su šiais rodikliais:

- Silpna neigiama koreliacija su politinio-pilietinio aktyvumo rodikliu (Spearmano $\rho=-0,192$, $p<0,001$)

- Silpna teigiama koreliacija su aplinkos politinio-pilietinio aktyvumo rodikliu (Spearmano $\rho=0,194$, $p<0,001$)
- Silpna teigiama koreliacija su pilietiškumo-labdaringumo rodikliu (Spearmano $\rho=0,202$, $p<0,001$).

Tai reiškia, kad kuo aukštesnis aplinkos pilietiškumas ir labdaringumas, tuo didesnis politinis-pilietinis aktyvumas, aplinkos politinis-pilietinis aktyvumas ir pilietiškumas-labdaringumas. Aukšto pilietiškumo ir labdaringumo lygio aplinkoje dažniau gyvena vyriausi (24–29 m.) apklaustieji (Pearsono χ^2 testo $p=0,001$).

Nuostatos pilietinės visuomenės atžvilgiu – 6 teiginiai apie nuostatas, matuojami 4 rangų skale. Pateikiamas procentinis tiriamųjų pasiskirstymas pagal pasirinktus atsakymus.

3.9.2.9 paveikslas. Nuostatos pilietinės visuomenės atžvilgiu (proc., N=402)

Dauguma apklaustųjų mano, kad piliečių veikla yra palaikoma bendrapiliečių, aplinkinių, artimųjų (55 proc.) bei jaučiasi laisvi visuomeniškai veikti (54 proc.). 47 proc. jaunuolių jaučiasi saugiai savo šalyje. 36 proc. respondentų sutinka su teiginiu, kad žmonės, dalyvaujantys pilietinėse veiklose, įtarinėjami turintys savanaudiškų interesų. 23 proc. manymu, tokie žmonės laikomi keistuoliais. 16 proc. teigimu, NVO veikloje dalyvauja tik silpni ir nevykėliai (žr. 3.9.2.9 pav.).

Kokybinio tyrimo duomenimis, 14–29 metų amžiaus jaunuoliai, kaip piliečiai savo miestui norėtų pasitarnauti:

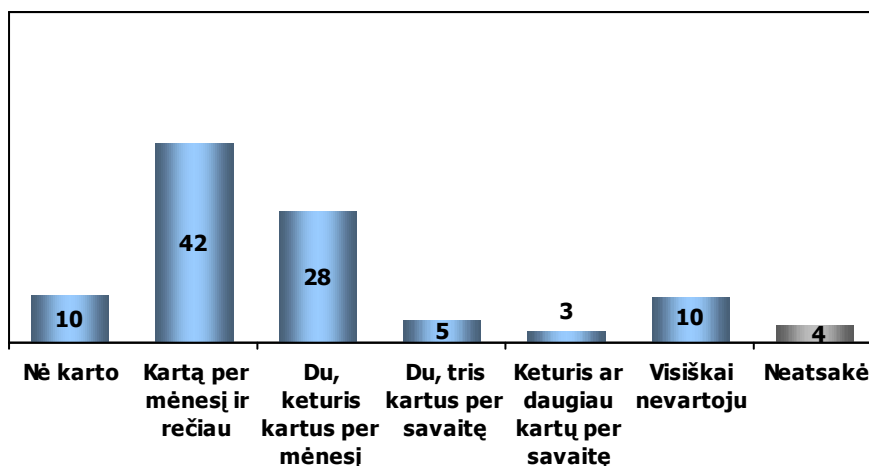
- ✓ **įtraukdami aplinkinius į visuomeninę veiklą** („aktyviai įtraukčiau kitus piliečius į visuomeninę veiklą“)
- ✓ **organizuodami įvairias veiklas** („organizuoti visokias akcijas, šventes, užsiėmimus“)

- ✓ **gražindami aplinką** („išvalyti parką“, „pradėti dalyvauti švaros talkose“, „neteršti“)
- ✓ **dalyvaudami miesto renginiuose** („dalyvaučiau miesto renginiuose“)
- ✓ **padėdami vargstantiems** („padėčiau vargstantiems žmonėms“).

3.10. Žalingi įpročiai

Šioje tyrimo dalyje vertinamas jaunimo alkoholio vartojimo dažnumas, priklausomybė nuo alkoholio bei jo vartojimo priežastys, santykis su narkotikų vartojimu, žinojimas, kur gali kreiptis pagalbos dėl narkotikų vartojimo, rūkymo, interneto vartojimo įpročiai, įsitraukimas į lošimus bei migdomųjų / raminamųjų vaistų vartojimo dažnumas.

Alkoholio vartojimo rodiklis – matuojamas alkoholio vartojimo per paskutinius šešis mėnesius dažnumas 5 rangų skale, kuri kinta nuo „niekada“ iki „keturis ir daugiau kartų per savaitę“. Pateikiamas procentinis tiriamųjų pasiskirstymas pagal pasirinktus atsakymus.

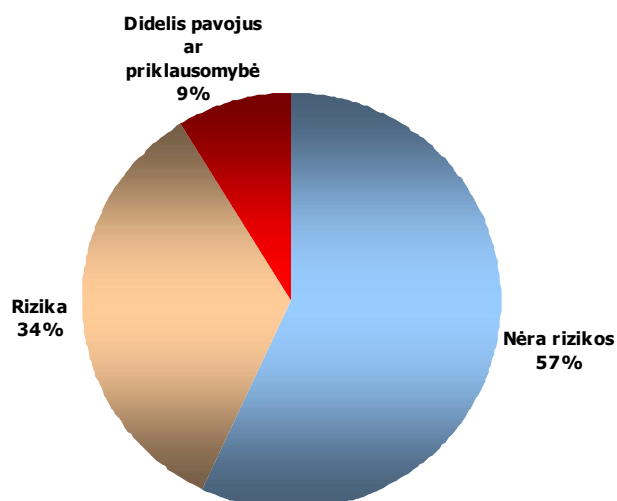

3.10.1 paveikslas. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal alkoholio vartojimo rodiklį (proc., N=402)

Per paskutinius šešis mėnesius 42 proc. jaunuolių alkoholį vartojo kartą per mėnesį ar rečiau, 28 proc. – du, keturis kartus per mėnesį. 8 proc. tai darė dažniau. 20 proc. per paskutinius šešis mėnesius alkoholio nevartojo (žr. 3.10.1 pav.).

Alkoholinių gėrimų per paskutinius 6 mėnesius dažniau visai nevartojo jauniausi (14–18 m.) apklaustieji (Pearsono χ^2 testo $p < 0,001$).

Priklausomybės nuo alkoholio rodiklis – tai suminis rodiklis, matuojamas 5 dichotominiais teiginiais, apie alkoholio vartojimo įpročius. Rodiklio reikšmės kinta nuo 0 iki 5: 5 rodo priklausomybę nuo alkoholio. Balus galima suskirstyti į tokias grupes: nėra rizikos (0 balų), rizika (nuo 1 iki 2) ir didelis pavojus arba priklausomybė nuo alkoholio (nuo 3 iki 5).

3.10.2 paveikslas. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal priklausomybės nuo alkoholio rodiklį (proc., N=402)

Priklausomybės nuo alkoholio rodiklio vidutinė reikšmė – 0,8. Tai rodo mažą priklausomybės nuo alkoholio riziką.

57 proc. šiuo metu neturi jokios priklausomybės nuo alkoholio. 34 proc. priklauso rizikos grupei. 9 proc. jau turi priklausomybę nuo alkoholio arba didelį pavojų jai atsirasti (žr. 3.10.2 pav.).

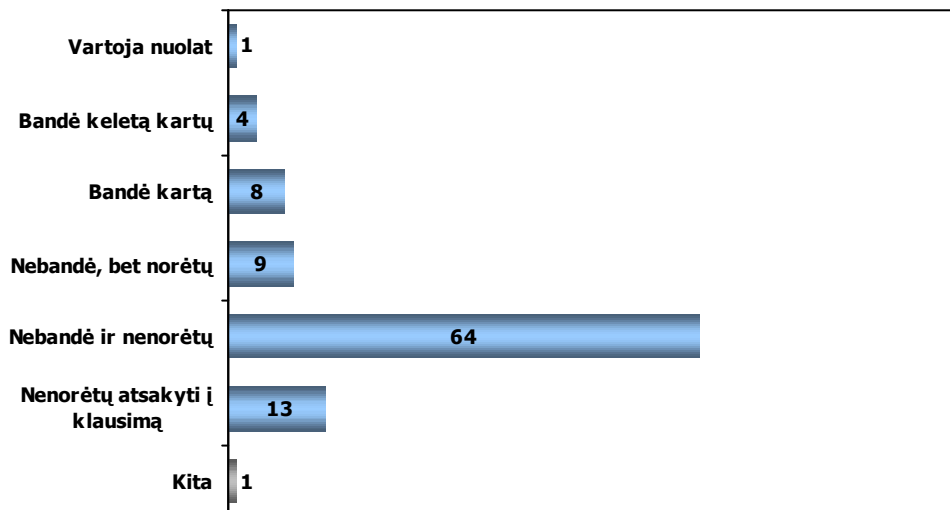
Alkoholio vartojimo priežastys – pateikiamos 9 alkoholio vartojimo priežastys – su galimybe nurodyti kitą ir prašoma pasirinkti keletą, dėl kurių pastarąjį mėnesį vartojo alkoholį. Pateikiamas kiekvienos priežasties paminėjimo dažnumas.

3.10.3 paveikslas. Alkoholio vartojimo priežastys (proc., N=402)

19 proc. vartojančių alkoholį tai daro tam, kad atsipalaiduotų. 10 proc. – tam, kad pasijaustų laimingesni. 8 proc. – tam, kad užmirštų savo problemas (žr. 3.10.3 pav.).

Santykis su narkotikų vartojimu – siekiama išsiaiškinti, ar vartoja narkotikus, kaip dažnai vartoja, ar vartoja nuolat. Matuojama šešių rangų skale, kintančia nuo „vartuju nuolat“ iki „nenoriu atsakyti“. Pateikiamas procentinis tiriamųjų pasiskirstymas pagal pasirinktus atsakymus.

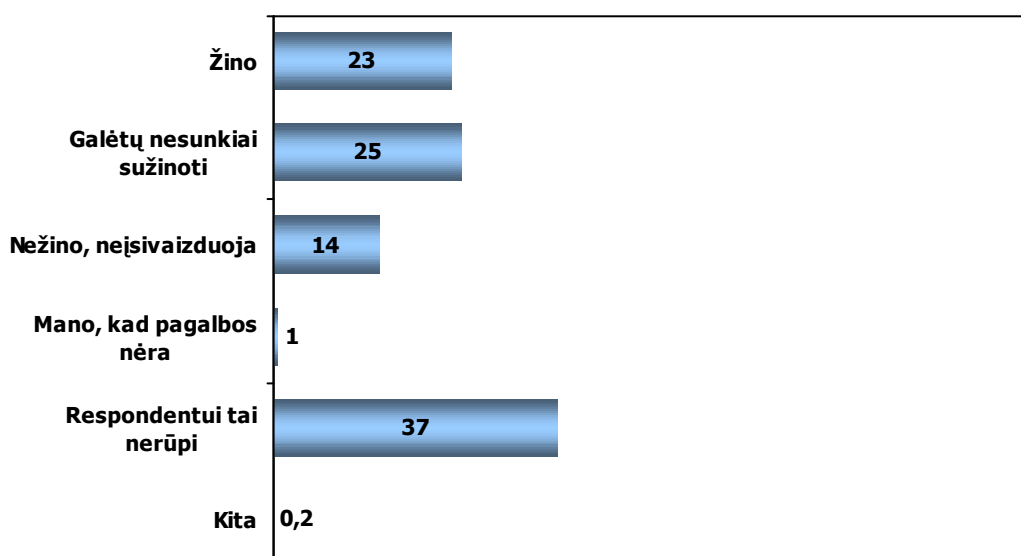

3.10.4 paveikslas. Santykis su narkotikų vartojimu (proc., N=402)

64 proc. tiriamųjų nėra vartoję ir nenorėtų pabandyti narkotikų. 12 proc. – bandė vartoti (kartą ar keletą kartų). 1 proc. vartoja nuolat (žr. 3.10.4 pav.).

Pabandyti narkotikų (bent kartą) dažniau yra tekę vyrams (Pearsono χ^2 testo $p < 0,001$) ir vyriausiems (24–29 m.) apklaustiesiems (Pearsono χ^2 testo $p < 0,001$).

Žinojimas, kur gali kreiptis pagalbos – siekiama išsiaiškinti – ar žino, kur gali kreiptis pagalbos dėl narkotikų vartojimo; galėtų nesunkiai sužinoti; nežino ar tai visai nerūpi. Pateikiamas procentinis tiriamųjų pasiskirstymas pagal atsakymų variantus.

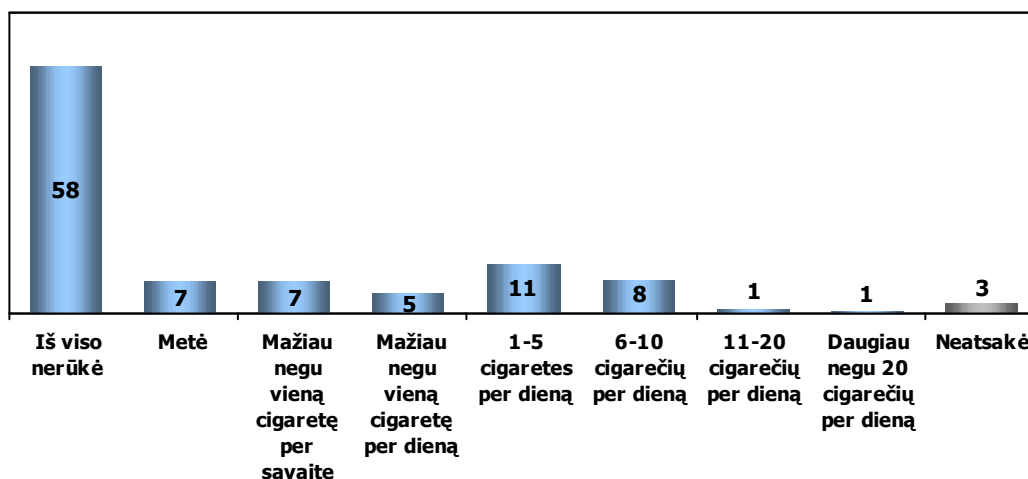

3.10.5 paveikslas. Žinojimas, kur gali kreiptis pagalbos (proc., N=402)

23 proc. apklaustųjų teigė žinantys, kur kreiptis pagalbos dėl narkotikų vartojimo, 25 proc. galėtų nesunkiai susirasti informacijos. 37 proc. šis klausimas nerūpi (žr. 3.10.5 pav.).

Šis klausimas dažniau nerūpi vyrams (Pearsono χ^2 testo $p=0,040$) ir jaunesniems (14–23 m.) apklaustiesiems (Pearsono χ^2 testo $p<0,001$).

Rūkymo įpročių rodiklis – matuojamas rūkymo per paskutines 30 dienų dažnumas 8 rangų skale, kuri kinta nuo „niekada nerūkiu“ iki „daugiau negu 20 cigarečių per dieną“. Pateikiamas procentinis tiriamųjų pasiskirstymas pagal atsakymų variantus.

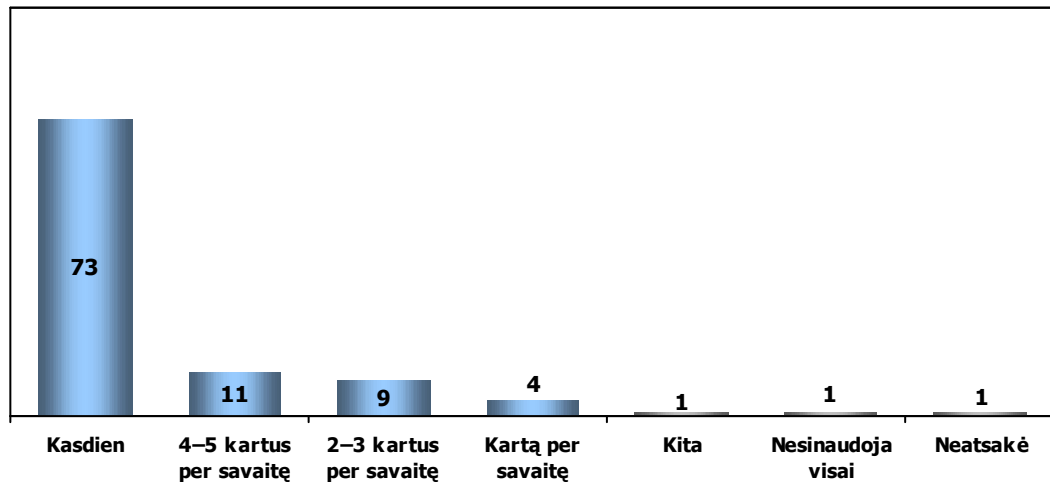

3.10.6 paveikslas. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal rūkymo įpročių rodiklį (proc., N=402)

65 proc. Pagėgių savivaldybės jaunuolių neturi rūkymo įpročių (niekada neturėjo arba jų atsikratė). 12 proc. respondentų pripažino, kad surūko mažiau negu vieną cigaretę per savaitę ar per dieną. 11 proc. surūko 1–5 cigaretes per dieną. 10 proc. – daugiau negu 6 cigaretes (žr. 3.10.6 pav.).

Nustatyta statistiškai reikšminga silpna teigiama koreliacija tarp rūkymo dažnumo ir priklausomybės nuo alkoholio rodiklio (Spearmano $\rho=0,270$, $p<0,001$). Tai reiškia, kad kuo dažniau rūkoma, tuo stipresnė priklausomybė nuo alkoholio. Dažniau visai nerūko moterys (Pearsono χ^2 testo $p<0,001$), jaunesni (14–23 m.) apklaustieji (Pearsono χ^2 testo $p<0,001$) ir miestų gyventojai (Pearsono χ^2 testo $p=0,012$).

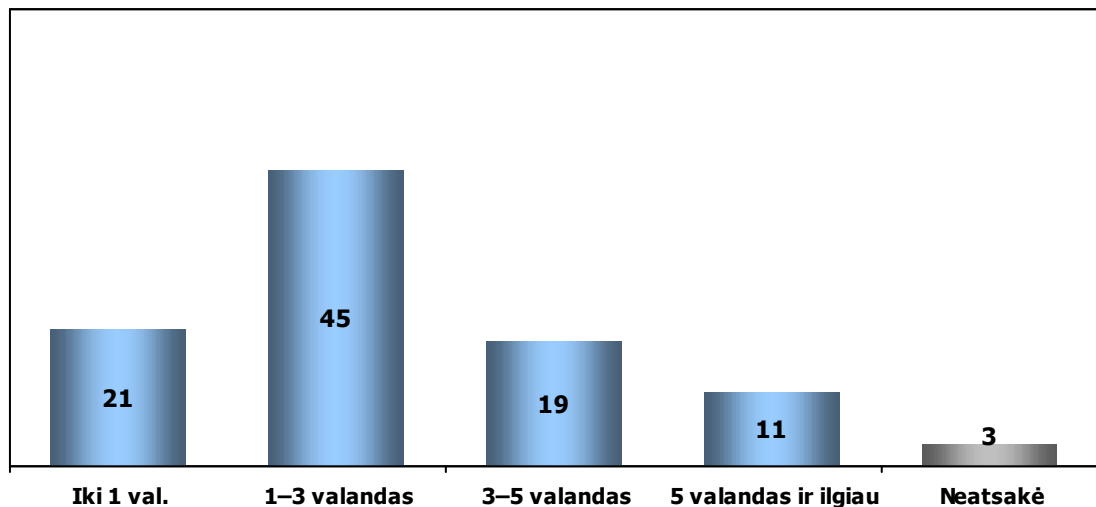
Interneto naudojimo įpročiai – matuojami dviem rodikliais. Pirmas (kaip dažnai per paskutinį mėnesį naudojosi internetu) matuojamas 5 rangų skale nuo „kasdien“ iki „kartą per savaitę“. Antras (kiek vidutiniškai laiko per dieną praleidžia internete) matuojamas 4 rangų skale nuo „iki 1 val.“ iki „5 valandas ir ilgiau“. Pateikiamas procentinis tiriamųjų pasiskirstymas pagal atsakymų variantus.

3.10.7 paveikslas. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal interneto naudojimo dažnį per savaitę (proc., N=402)

73 proc. apklaustųjų internetu naudojasi kasdien. 11 proc. – 4–5 kartus per savaitę. 9 proc. – 2–3 kartus per savaitę (žr. 3.10.7 pav.).

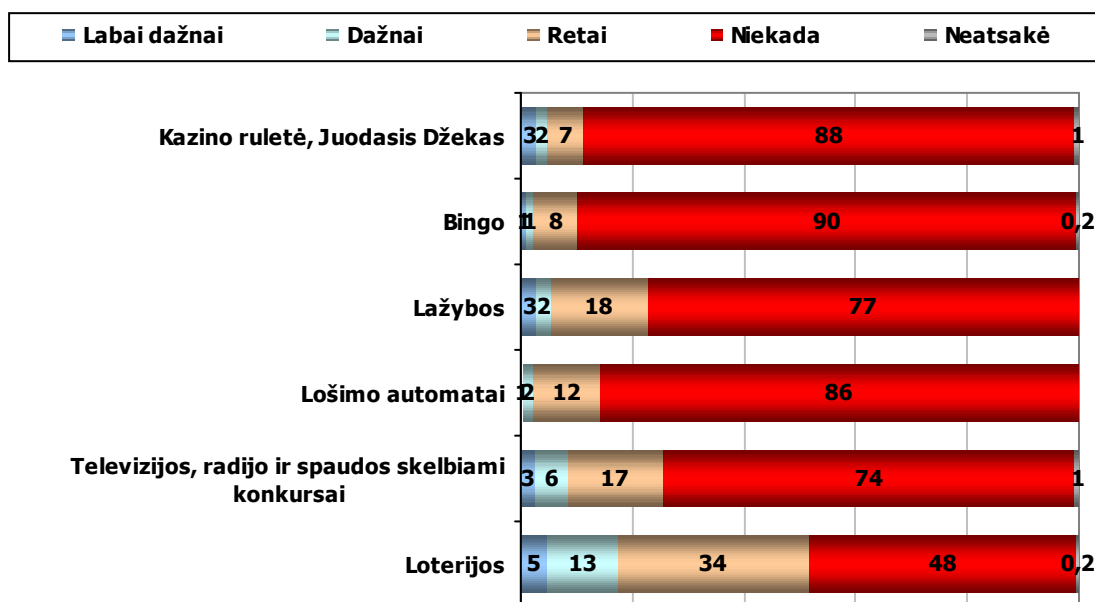
Kasdien internetu dažniau tenka naudotis jauniausiems (14–18 m.) apklaustiesiems (Pearsono χ^2 testo $p=0,008$).

3.10.8 paveikslas. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal interneto naudojimo dažnį valandomis per dieną (proc., N=402)

Dažniausiai internetu naudojama 1–3 val. per dieną (45 proc.). Iki valandos prie interneto praleidžia 21 proc. respondentų. 19 proc. internetu naudojasi 3–5 val. 11 proc. tai daro 5 val. ar ilgiau (žr. 3.10.8 pav.).

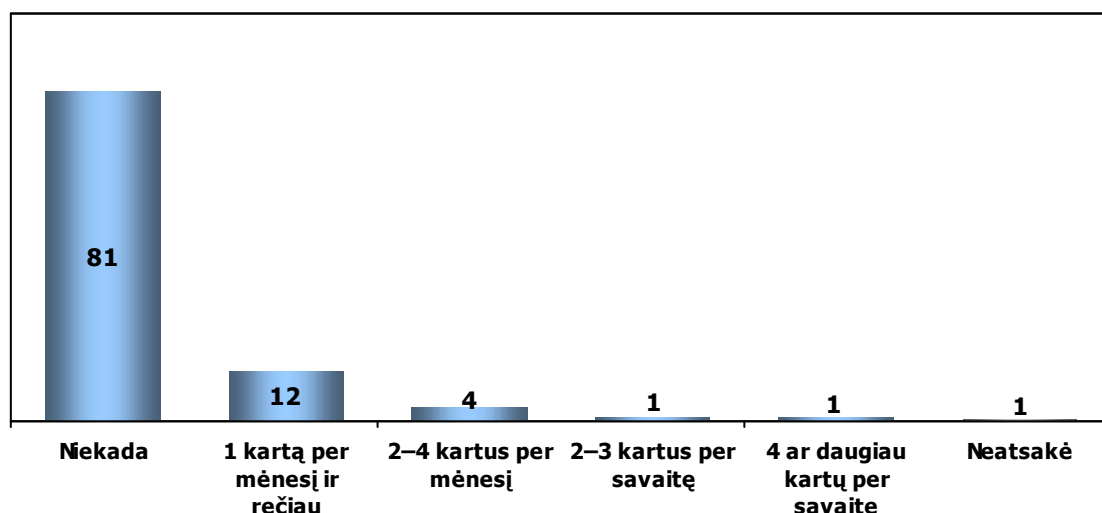
Lošimo įpročių rodiklis – 6 lošimo būdai, vertinami 4 rangų dažnumo skalėmis nuo „labai dažnai“ iki „niekada“. Pateikiamas procentinis tiriamųjų pasiskirstymas pagal pasirinktus atsakymus.

3.10.9 paveikslas. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal lošimo įpročių rodiklį (proc., N=402)

Dažniausiai pasitaikantis lošimo būdas yra loterijos: 52 proc. respondentų bent retkarčiais perka loterijos bilietus. 26 proc. teko dalyvauti įvairiuose televizijos, radijo ir spaudos skelbiamuose konkursuose. Lažybose teko dalyvauti 23 proc. apklaustųjų (žr. 3.10.9 pav.).

Migdomųjų / raminamųjų vaistų vartojimo rodiklis – matuojamas migdomųjų / raminamųjų vaistų vartojimo per paskutinius šešis mėnesius dažnumas 5 rangų skale, kuri kinta nuo „niekada“ iki „keturis ir daugiau kartų per savaitę“. Pateikiamas procentinis tiriamųjų pasiskirstymas pagal pasirinktus atsakymus.

3.10.10 paveikslas. Migdomųjų / raminamųjų vaistų vartojimo rodiklis (proc., N=402)

Didžioji dauguma respondentų per paskutinius šešis mėnesius nevartojo jokių migdomųjų, raminamųjų vaistų (81 proc.). 12 proc. vartojo 1 kartą per mėnesį ar rečiau. 6 proc. per pastaruosius šešis mėnesius migdomuosius arba raminamuosius vaistus vartojo 2–4 kartus per mėnesį ar dažniau (žr. 3.10.10 pav.).

Migdomųjų / raminamųjų vaistų dažniau vartoja moterys (Pearsono χ^2 testo $p < 0,001$) ir vyriausi (24–29 m.) apklaustieji (Pearsono χ^2 testo $p = 0,049$).

Remiantis kokybinio tyrimo duomenimis, apskritai 14–29 metų amžiaus jaunuoliai labiausiai paplitusiais žalingais įpročiais tarp bendraamžių laiko **alkoholio vartojimą** („alkoholio vartojimas“, „geria“, „vartoja svaigalus“) ir **rūkymą** („rūkymas“, „daug labai rūko“).

Kiti susirūpinimą keliantys įpročiai:

- ✓ **narkotikų vartojimas** („lengvi narkotikai“, „žolės rūkymas“, „vartoja narkotikus“, „amfetaminas, „ratai“ vadinami“, „tabletės kai kokios“)
- ✓ **nesaikingas naudojimas kompiuteriu** („nuolatinis sėdėjimas prie kompiuterio“)
- ✓ **necenzūrinių žodžių vartojimas** („keiksmazodžiai“).

Kokybinio tyrimo metu, jaunuolių buvo teiraujama, kas, jų manymu, padėtų sumažinti bendraamžių žalingų įpročių kiekį. 14–18 m. amžiaus informantai siūlo:

- ✓ **platinti informaciją apie žalingų įpročių žalą** („parodyčiau, kas jų laukia, nuvesčiau į gydymo įstaigas“, „teikčiau informaciją apie jų žalą“)
- ✓ **drausti alkoholio ir tabako pardavimą** („uždrausčiau cigaretes ir alkoholį, kad nepardavinėtų“, „uždrausčiau jais prekiauti“, „uždrausčiau cigaretes“).

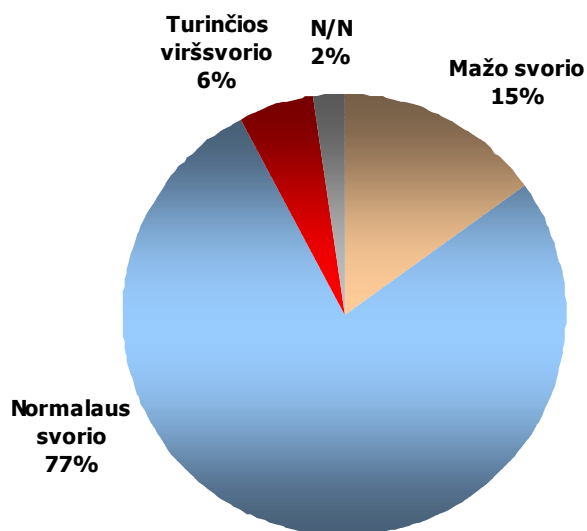
Vyresni tyrimo dalyviai (19–29 m.), be jau minėtų prižasčių, žalingų įpročių mastą siūlo mažinti ir šiais būdais:

- ✓ **bausmių, už alkoholio ir tabako pardavimą, skyrimas** („griežtinčiau bausmes pardavinėtojams“, „bausčiau prekybininkus“)
- ✓ **bausmių už alkoholio vartojimą viešose vietose skyrimas** („bausčiau piniginėmis baudomis visus, kurie viešai svaiginasi“)
- ✓ **informacijos apie žalą platinimas per žiniasklaidą** („per TV ir kitas žiniasklaidos priemones dažniau rodyti pasekmes“, „per televiziją reikia informuoti apie žalą, apie pasekmes“)
- ✓ **specialios paskaitos apie žalingų įpročių žalą** („reikia daugiau paskaitų apie žalingus įpročius“).

3.11. Mityba ir poilsis

Ši rodiklių grupė sudaryta iš fizinės savijautos, subjektyvaus sveikatos būklės vertinimo, miego trukmės, sveikos gyvensenos rodiklių.

Kūno masės indekso rodiklis (KMI). Pastaruoju metu ryškėja tendencija, kad vis dažniau jaunos merginos suseraga valgymo sutrikimais, nervine anoreksija ar bulimija. Todėl į klausimyną buvo įtraukti klausimai apie kūno svorį ir ūgį, kuriais siekiama nustatyti kūno masės indeksą. Šis indeksas leidžia nustatyti, ar svoris atitinka ūgį, yra per mažas ar per didelis. Kūno masės indeksas apskaičiuojamas pagal formulę: *kūno masė/ūgis²* (pastaba: čia kūno masė matuojama kilogramais, o ūgis – metrais). Merginos skirstomos į tris intervalus pagal KMI: iki 18,5 – mažo svorio, 18,5–24 – normalaus svorio, virš 24 – turinčios viršsvorio.

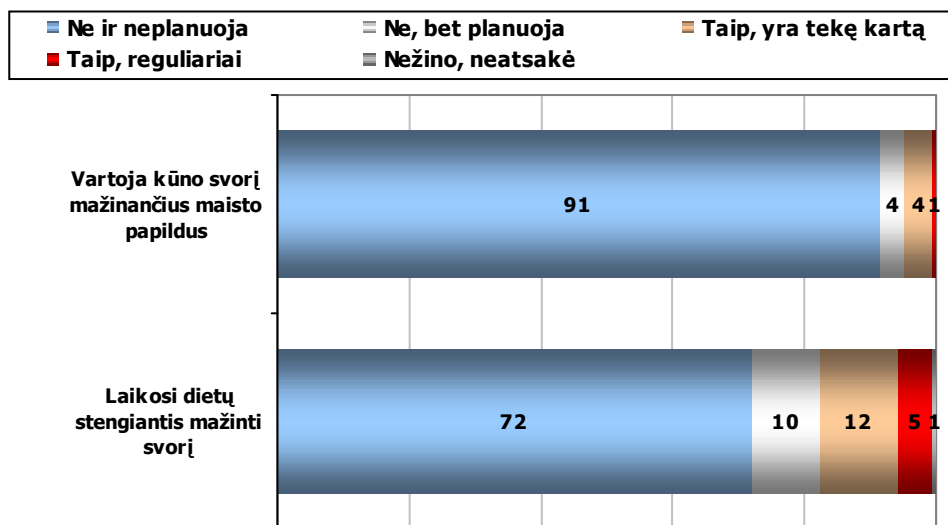
3.11.1 paveikslas. Merginų kūno masės indekso rodiklis (proc., N=200)

Vidutinis merginų kūno masės indeksas – 20,6. Šis rodiklis patenka į normalaus svorio kategoriją.

Daugumos apklaustų merginų (77 proc.) kūno masės indeksas yra normalus. 6 proc. tiriamųjų turi viršsvorio, 15 proc. yra per mažo svorio (žr. 3.11.1 pav.).

Jauniausios (14–18 m.) tyrimo dalyvės dažniau būna per mažo svorio, o vyriausios (24–29 m.) – turinčios viršsvorio (Pearsono χ^2 testo $p=0,007$).

Svorio mažinimo rodikliai yra du: kūno svorį mažinančių papildų vartojimas ir dietų laikymasis. Jie matuojami keturių rangų skalėmis nuo „ne (nevartoja / nesilaiko) ir neplanuoja“ iki „taip (vartoja / laikosi), reguliariai“. Pateikiamas procentinis tiriamųjų pasiskirstymas pagal pasirinktus atsakymus.

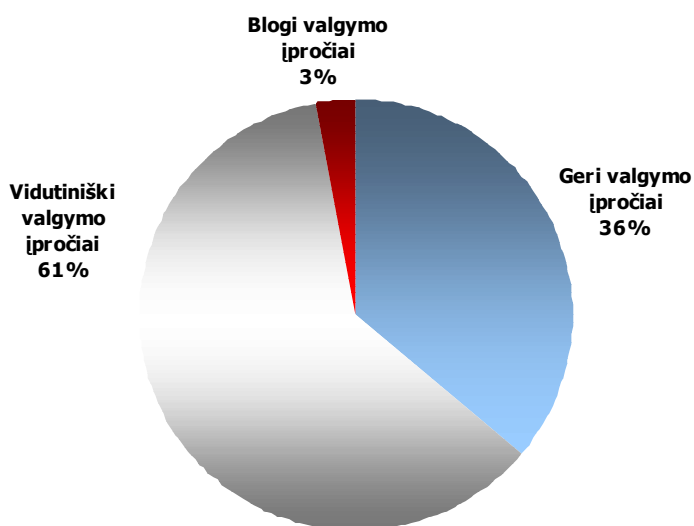

3.11.2 paveikslas. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal svorio mažinimo rodiklius (proc., N=402)

Tyrimo duomenimis, dauguma respondentų neplanuoja vartoti kūno svorį mažinančių maisto papildų (91 proc.) bei neketina laikytis dietų (72 proc.). 9 proc. apklaustųjų teigia planuojantys, yra bent kartą vartoję arba reguliariai vartojantys svorį mažinančius maisto papildus. 27 proc. planuoja, yra bent kartą laikęsi arba reguliariai laikosi svorį mažinančių dietų (žr. 3.11.2 pav.).

Nustatytos silpnos statistiškai reikšmingos teigiamos migdomųjų vaistų vartojimo dažnumo koreliacijos su kūno svorį mažinančių papildų vartojimo (Spearmano $\rho=0,181$, $p<0,001$) ir dietų siekiant mesti svorį laikymosi (Spearmano $\rho=0,157$, $p=0,002$) dažnumais. Tai reiškia, kad kūno svorį mažinančius preparatus vartojantieji ar dietų besilaikantieji dažniau vartoja raminamuosius vaistus. Taip pat nustatyta vidutinio stiprumo statistiškai reikšminga teigiama koreliacija tarp kūno svorį mažinančių papildų vartojimo ir dietų laikymosi, siekiant mažinti kūno svorį (Spearmano $\rho=0,498$, $p<0,001$). Tai rodo, kad apsisprendusieji mažinti kūno svorį tai daro tiek laikydamiesi dietų, tiek vartodami kūno masę mažinančius preparatus. Kūno svorį mažinančių papildų dažniau tenka vartoti moterims (Pearsono χ^2 testo $p=0,016$). Jos taip pat dažniau laikosi dietų stengiantis mažinti svorį (Pearsono χ^2 testo $p<0,001$).

Gerų / teisingų / sveikų valgymo įpročių rodiklis – tai suminis rodiklis, matuojamas 8 indikatoriais, apie valgymo įpročius. Kiekvienas indikatorius vertinamas keturių rangų skale, tiriamųjų prašoma nurodyti, kiek kartų per savaitę pastarąjį mėnesį jie valgė pusryčius, vakarienę, vartojo „sveikus“ ir „nesveikus“ produktus. Suminis gerų / teisingų / sveikų valgymo įpročių rodiklis, kurio reikšmės kinta nuo 8 iki 32: 8 reiškia blogus / neteisingus / nesveikus, o 32 – gerus / teisingus / sveikus valgymo įpročius, vadinasi, kuo didesnė rodiklio reikšmė, tuo geresni valgymo įpročiai. Balus galima suskirstyti į tokias grupes: blogus (nuo 8 iki 16), vidutiniškus (nuo 17 iki 24) ir gerus (nuo 25 iki 32) valgymo įpročius turintieji.

3.11.3 paveikslas. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal gerų / teisingų / sveikų valgymo įpročių rodiklį (proc., N=402)

Gerų / teisingų / sveikų valgymo įpročių rodiklio vidutinė reikšmė – 23,1. Tai reiškia, kad Pagėgių savivaldybės jaunuoliams būdingi vidutiniški mitybos įpročiai.

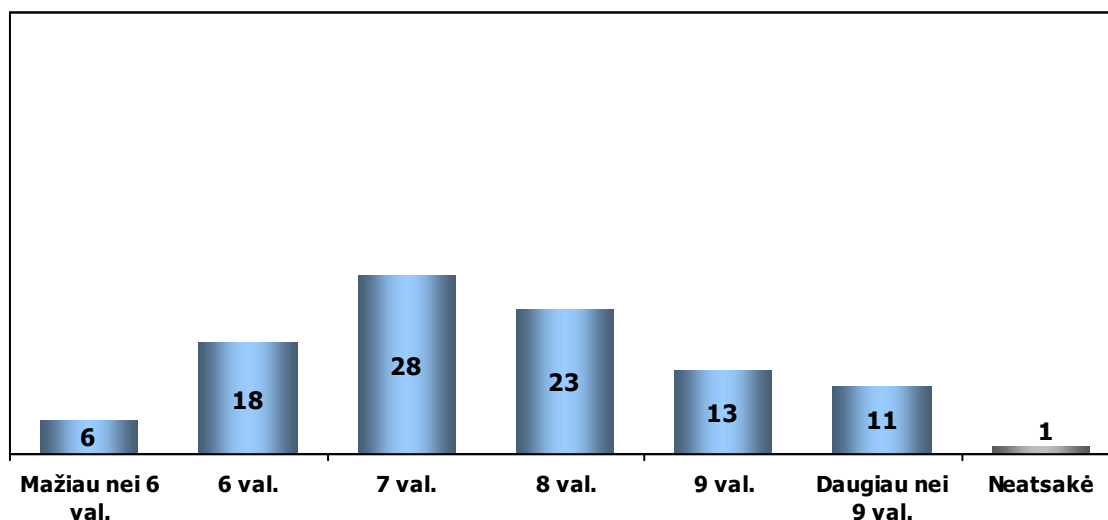
61 proc. apklaustųjų pasižymi vidutiniškais sveikos mitybos įpročiais. 36 proc. tyrimo dalyvių valgymo įpročiai geri. 3 proc. – blogi (žr. 3.11.3 pav.).

Kokybinio tyrimo duomenimis, 14–18 metų amžiaus jaunuoliai bendraamžių prastą maitinimąsi sieja su šiais aspektais:

- ✓ **pirmenybės teikimas skolinėms savybėms** („nes greitas maistas yra daug skanesnis“, „visokie mėšainiai, kebabai, saldainiai yra labai skanu, negalima atsispirti“)
- ✓ **didelė nesveiko maisto pasiūla** („yra daug skanių ir greitų užkandžių“, „nesveikas maistas yra greičiau gaunamas“)
- ✓ **laiko / noro gamintis maistą patiems trūkumas** („tingi gaminti sveiką maistą“, „tingi, neturi laiko gaminti patys“)
- ✓ **informacijos apie sveiką maitinimąsi stoka** („nežino apie sveikų produktų reikšmę“)
- ✓ **pinigų stygius** („neužtenka lėšų geram maistui“).

Vyresni tyrimo dalyviai (19–29 m.), be jau minėtų priežasčių, taip pat akcentavo **reklamos įtaką** („reklama daro savo pasekmes“, „viskas dėl reklamos“, „labai didelė tų visų negerovių reklama“).

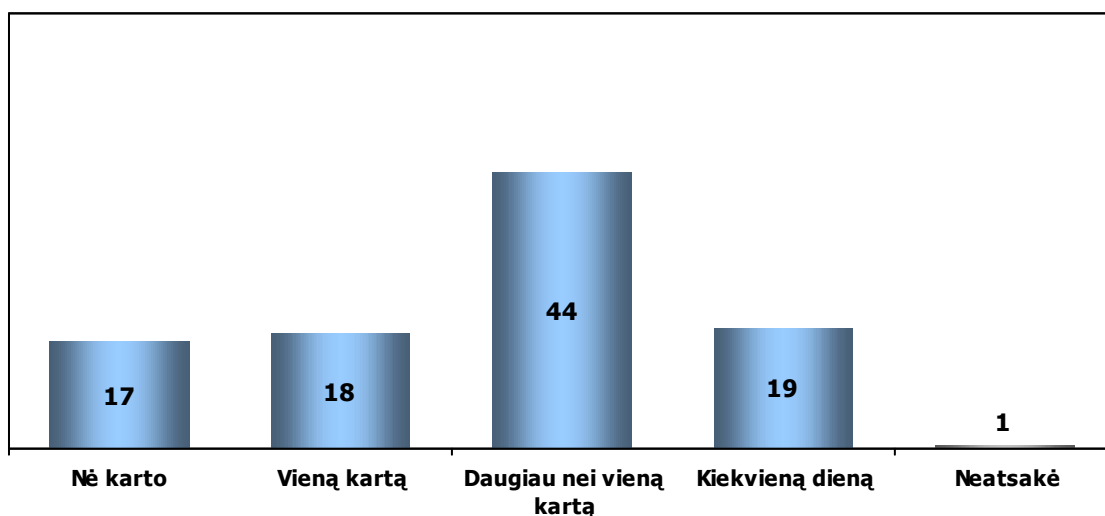
Miego rodiklis – matuojamas valandomis, skirtomis vidutiniškai per parą miegui pastarąjį mėnesį, matuojamas 6 rangų skale, kuri kinta nuo „mažiau nei 6 val.“ iki „daugiau nei 9 val.“. Pateikiamas procentinis tiriamųjų pasiskirstymas pagal pasirinktus atsakymus

3.11.4 paveikslas. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal miego rodiklį (proc., N=402)

28 proc. tyrimo dalyvių per pastarąjį mėnesį miegojo po 7 val. per parą. 23 proc. miegojo po 8 val. 18 proc. – po 6 val. 6 proc. tai darė trumpiau. 14 proc. miegojo 9 val. ar daugiau (žr. 3.11.4 pav.).

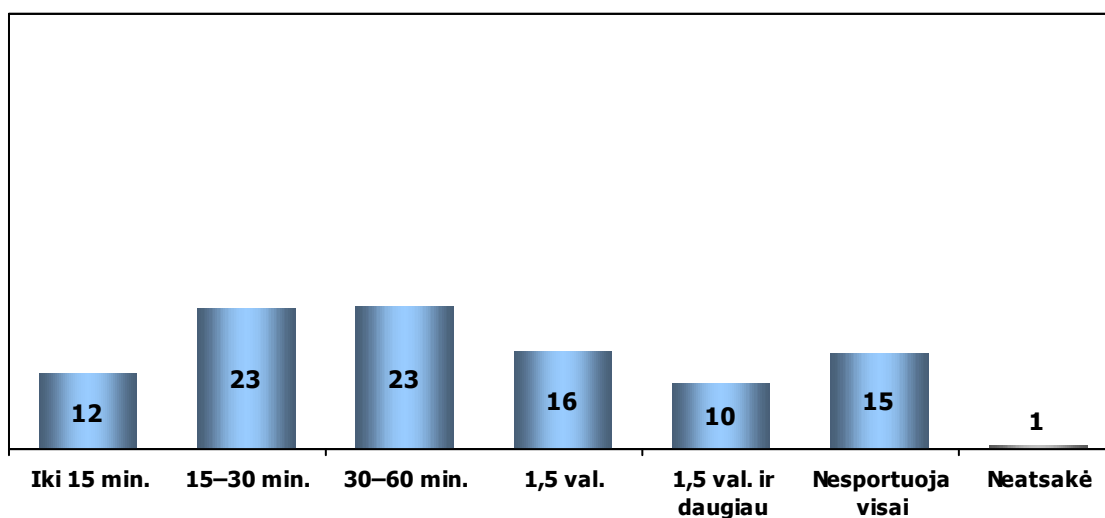
Fizinis aktyvumas matuojamas dviem rodikliais. Pirmas – kiek kartų per savaitę sportuoja, matuojamas keturių rangų skale nuo „niekada“ iki „kiekvieną dieną“. Antras – kiek vidutiniškai laiko sportuoja per dieną, šešių rangų skale nuo „nesportuju“ iki „1,5 val. ir daugiau“. Pateikiamas procentinis tiriamųjų pasiskirstymas pagal pasirinktus atsakymus.

3.11.5 paveikslas. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal fizinį aktyvumą kartais per savaitę (proc., N=402)

63 proc. respondentų sportuoja bent kelis kartus per savaitę. 18 proc. sportuoja kartą per savaitę. 17 proc. – išvis nesportuoja (žr. 3.11.5 pav.).

Nustatyta statistiškai reikšminga silpna teigiama koreliacija tarp sportavimo dažnumo ir gerų / teisingų / sveikų valgymo įpročių rodiklio (Spearmano $\rho=0,114$, $p=0,022$). Tai reiškia, kad dažniau sportuojantys apklaustieji pasižymi teisingesniais mitybos įpročiais. Dažniau visai nesportuoja moterys (Pearsono χ^2 testo $p<0,001$) ir vyriausi (24–29 m.) tyrimo dalyviai (Pearsono χ^2 testo $p<0,001$).

3.11.6 paveikslas. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal fizinį aktyvumą laiko trukme per dieną (proc., N=402)

Sportavimui per dieną skiriama trukmė yra įvairi: 26 proc. tam skiria 1,5 val. ar daugiau, 23 proc. – 30–60 min., dar 23 proc. – 15–30 min., 12 proc. – iki 15 min. per dieną (žr. 3.11.6 pav.).

Nustatyta statistiškai reikšminga silpna neigiama koreliacija tarp sportavimo dažnumo per savaitę ir trukmės per dieną (Spearmano $\rho=-0,109$, $p=0,029$). Tai rodo, kad tie, kurie sportuoja rečiau, tam per dieną skiria daugiau laiko. Daugiausiai laiko sportui per

dieną dažniau skiria vyrai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,001$) ir jauniausi (14–18 m.) apklaustieji (Pearsono χ^2 testo $p < 0,001$).

Remiantis kokybinio tyrimo duomenimis, 14–18 metų amžiaus jaunuoliai bendraamžių mažą fizinį aktyvumą sieja su šiais veiksniais:

- ✓ **didelis prisirišimas prie kompiuterio, TV** („daugelis priklausomi nuo kompiuterio“, „randa įdomesnės veiklos prie kompiuterio ar televizoriaus“, „kompiuteris prie kėdės pririša“)
- ✓ **didelis mokymosi krūvis** („jie yra per daug užkrauti namų darbais, kitais mokykliniais reikalais ir neberanda laiko sportui“)
- ✓ **jaunuolius dominančios veiklos trūkumas** („nėra įdomių užsiėmimų dominančių jaunimą“)
- ✓ **paskatinimo užsiimti fizine veikla trūkumas** („neturi paskatinimo“)
- ✓ **noro trūkumas** („nėra noro sportuoti“).

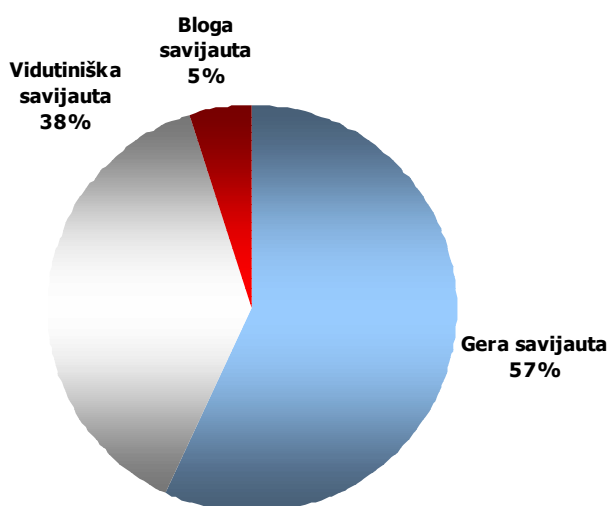
Viena tyrime dalyvavusi moksleivė patikino **esanti aktyvi** („aš esu aktyvi“).

Vyresnieji (19–29 m.) tyrimo dalyviai taip pat mano, kad pagrindinė mažo fizinio aktyvumo priežastis yra **prisirišimas prie šiuolaikinių technologijų**. Taip pat teigia, kad mažas fizinis aktyvumas gali būti sietinas ir su šiais veiksniais:

- ✓ **siauras sportinių užsiėmimų pasirinkimas** („norėtusi kitokių sporto šakų, ne vien bėgimo, kroso, krepšinio. Kažko lengvesnio ir įdomesnio“, „reikia ne populiaraus sporto, o kažko įdomesnio kas būtų, pvz., baseinai kad ir nedideliuose miesteliuose“)
- ✓ **šeima ir darbas, užimantys didžiąją laiko dalį** („nesportuoja, nes turi šeimas“, „jiems svarbus darbas, galbūt šeima, nelieka laiko sportui“)
- ✓ **vieta, tinkamų sportuoti, stygius** („nėra tinkamų vietų sportuoti“)
- ✓ **sveikatos problemos** („neleidžia sveikata“).

Trys vyresnio amžiaus jaunuoliai patikino, kad jų bendraamžiai **yra fiziškai aktyvūs** („aktyvūs pakankamai“, „aktyvūs, nes sportuojame kiek galime vakarais salėje“, „kas netingi – tas sportuoja“).

Fizinės savijautos rodiklis – tai suminis rodiklis, kurį sudaro 4 indikatoriai, apie patiriamus skausmus ar fizinius nusiskundimus. Kiekvienas indikatorius matuojamas 4 rangų skale, tiriamųjų prašoma nurodyti, kaip dažnai per pastarąjį mėnesį jiems skaudėjo arba teko vartoti vaistus. Suminio fizinės sveikatos rodiklio reikšmės kinta nuo 4 iki 16: 4 reiškia blogą / silpną, o 16 – gerą fizinę sveikatą, vadinasi, kuo didesnė rodiklio reikšmė, tuo geresnė fizinė sveikata. Balus galima suskirstyti į tokias grupes: bloga (nuo 4 iki 7), vidutiniška (nuo 8 iki 12) ir gera (nuo 13 iki 16) fizinė sveikata.

3.11.7 paveikslas. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal fizinės savijautos rodiklį (proc., N=402)

Vidutinė fizinės savijautos rodiklio reikšmė – 12,8. Šis rodiklis patenka tarp vidutinės ir geros fizinės sveikatos kategorijų.

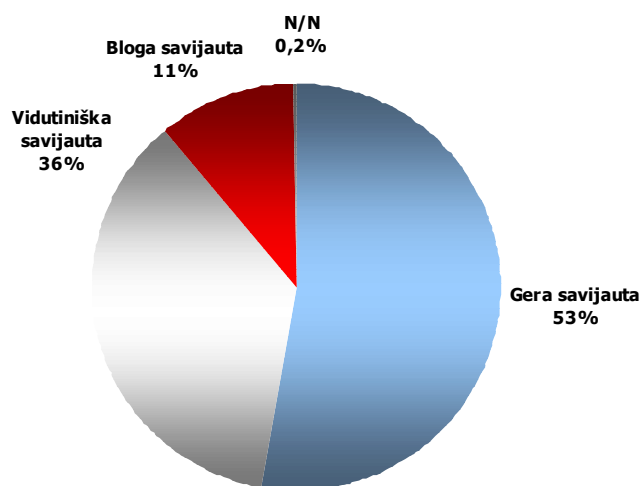
57 proc. tiriamųjų pasižymi gera fizine savijauta. 38 proc. nustatytas vidutiniškas savijautos rodiklis. 5 proc. būdinga bloga savijauta (žr. 3.11.7 pav.).

Nustatyta statistiškai reikšminga silpna teigiama koreliacija tarp fizinės savijautos ir gerų / teisingų / sveikų valgymo įpročių rodiklių (Spearmano $\rho=0,124$, $p=0,013$). Tai rodo, kad geriau fiziškai jaučiasi tie apklaustieji, kurie sveikiau maitinasi. Gera fizine savijauta dažniau pasižymi vyrai (Pearsono χ^2 testo $p=0,004$) ir vyresni (19–29 m.) apklaustieji (Pearsono χ^2 testo $p=0,004$).

3.12. Psichologinė savijauta

Šios grupės rodiklius sudaro psichologinės savijautos, savęs vertinimo ir problemų įveikimo rodikliai.

Psichinės savijautos suminis rodiklis – tai suminis rodiklis, kurį sudaro 8 indikatoriai, apie įvairius emocinius, psichinius nusiskundimus. Kiekvienas indikatorius matuojamas 4 rangų skale, tiriamųjų prašoma nurodyti, kaip dažnai per pastarąjį mėnesį juos kankino nerimas, nemiga, liūdesys ir pan. Suminio psichinės sveikatos rodiklio reikšmės kinta nuo 8 iki 32: 8 reiškia blogą / silpną, o 32 – gerą psichinę sveikatą, vadinasi, kuo didesnė rodiklio reikšmė, tuo geresnė psichinė sveikata. Balus galima suskirstyti į tokias grupes: bloga (nuo 8 iki 16), vidutiniška (nuo 17 iki 24) ir gera (nuo 25 iki 32) psichinė sveikata.

3.12.1 paveikslas. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal psichinės savijautos suminį rodiklį (proc., N=402)

Vidutinė psichinės savijautos suminio rodiklio reikšmė – 24,5; reiškianti gerą arba vidutinę psichinę Pagėgių savivaldybės jaunuolių savijautą.

53 proc. jaunuolių būdinga gera psichine savijauta. 36 proc. per pastarąjį mėnesį susidūrė su juos kankinančiu nerimu, nemiga, liūdesiu. 11 proc. pasižymi bloga psichine savijauta (žr. 3.12.1 pav.).

Nustatyta stipri teigiama koreliacija tarp fizinės ir psichinės sveikatos rodiklių (Spearmano $\rho=0,653$, $p<0,001$). Tai rodo, kad tie apklaustieji, kurie geriau jaučiasi fiziškai, geriau jaučiasi ir psichiškai. Gera psichine savijauta dažniau pasižymi vyrai (Pearsono χ^2 testo $p=0,001$) ir vyriausi (24–29 m.) apklaustieji (Pearsono χ^2 testo $p<0,001$).

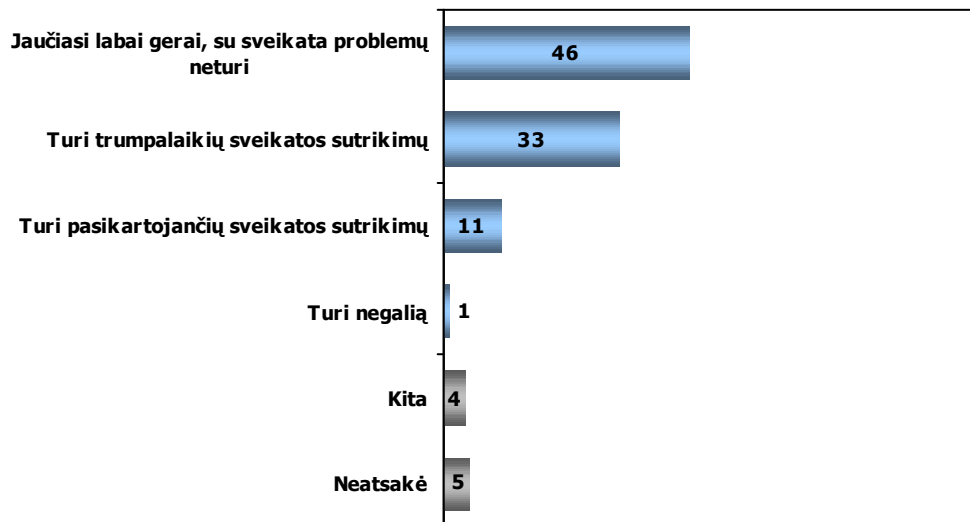
Kokybinio tyrimo metu jaunuolių buvo klausama, kaip, jų manymu, būtų galima pagerinti bendraamžių psichologinę savijautą. 14–18 metų amžiaus informantai siūlo:

- ✓ **skirti daugiau dėmesio jaunimui, su juo bendrauti** („bendrauti su jais“, „su jais kalbėtis asmeniškai“, „reikia juos pakalbinti, skirti dėmesio“)
- ✓ **organizuoti įvairias veiklas** („rengti daugiau įdomesnės veiklos“, „pagerinti laisvalaikį, kad būtų, ką veikti“)
- ✓ **išsiaiškinti jaunimo problemas** („rengti įvairias diskusijas, aiškintis kas negerai jiems“)
- ✓ **sukurti jaukią aplinką jaunimui** („sukurti šiltą ir malonią aplinką“).
Vyresni (19–29 m.) tyrimo dalyviai taip pat siūlo:
- ✓ **neskirstyti jaunuolių į grupes** („viskas prasideda nuo to, kad jau darželyje juos ima rūšiuoti“, „mokyklose vaikai suskirstomi pagal tėvų pinigines ir padėtis visuomenėje“)
- ✓ **sudaryti sąlygas dirbti ir gauti poreikius atitinkantį atlyginimą** („leisti jiems dirbti ir užsidirbti padorų atlyginimą“)
- ✓ **užtikrinti saugumą** („reikėtų užtikrinti saugumą, kad kiekvienas žinotų, kur gali kreiptis dėl savo problemų“)
- ✓ **skleisti daugiau pozityvios nuotaikos** („reikia daugiau pozityvumo aplinkui“, „daugiau šypsotis“).

Vienas 19–29 m. amžiaus jaunuolis mano, kad **bendraamžių psichologinė savijauta yra gera, o aptariama problema yra būdinga paaugliams** („dauguma mano amžiaus jaučiasi gerai, čia paauglių problema“).

Sveikatos būklės subjektyvus rodiklis matuojamas 4 rangų skale, kuri kinta nuo „jaučiatės labai gerai, su sveikata problemų neturite“ iki „turite negalią“. Pateikiamas procentinis tiriamųjų pasiskirstymas pagal pasirinktus atsakymus.

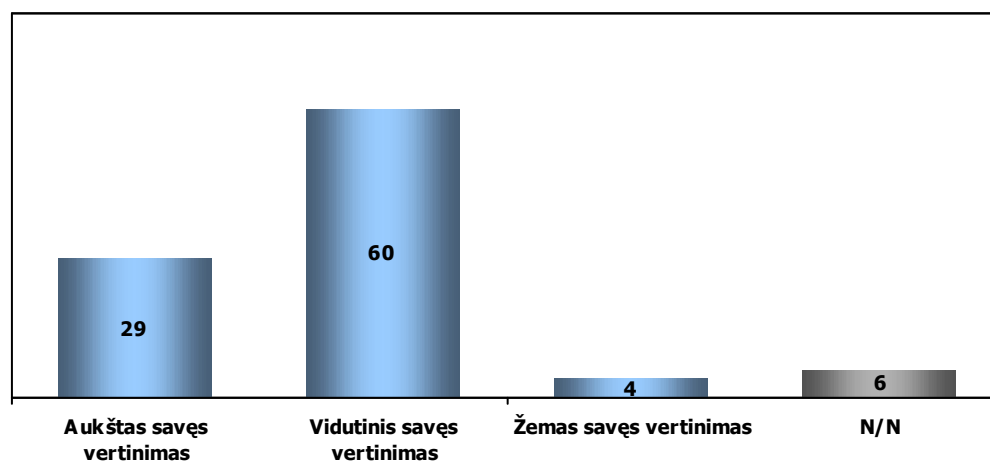

3.12.2 paveikslas. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal sveikatos būklės subjektyvų rodiklį (proc., N=402)

Didžioji dalis tiriamųjų arba jaučiasi gerai (46 proc.), arba turi trumpalaikių sveikatos sutrikimų (33 proc.). 11 proc. apklaustųjų teigė turintys pasikartojančių sveikatos sutrikimų, 1 proc. – negalią (žr. 3.12.2 pav.)

Gerai jaučiasi ir sveikatos problemų dažniau neturi vyrai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,001$) ir miestų gyventojai (Pearsono χ^2 testo $p = 0,037$).

Savęs vertinimo rodiklis – tai suminis rodiklis, matuojamas 10 indikatorių, išreiškiančių tiriamųjų suvokimus apie save, savo vertę, pasitenkinimą savimi ir pan. Kiekvienas indikatorius vertinamas keturių rangų skale, tiriamųjų prašoma nurodyti, ar jie sutinka su juos apibūdinančiais teiginiais. Suminio savęs vertinimo rodiklio reikšmės kinta nuo 10 iki 40: 10 reiškia žemą, o 40 – aukštą savivertę, vadinasi, kuo didesnė rodiklio reikšmė, tuo aukštesnė savivertė. Balus galima suskirstyti į tokias grupes: žemas (nuo 10 iki 20), vidutinis (nuo 21 iki 30) ir aukštas (nuo 31 iki 40) savęs vertinimas.

3.12.3 paveikslas. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal savęs vertinimo rodiklį (proc., N=402)

Savęs vertinimo rodiklio vidutinė reikšmė – 27,1. Tai parodo, kad Pagėgių savivaldybės jaunimo savęs vertinimo rodiklis yra vidutinis.

60 proc. apklausos dalyvių priskirtini vidutinio savęs vertinimo kategorijai. 29 proc. pasižymi aukštu, 4 proc. – žemu savęs vertinimu (žr. 3.12.3 pav.).

Nustatytos silpnos statistiškai reikšmingos teigiamos savęs vertinimo koreliacijos su psichinės sveikatos (Spearmano $\rho=0,131$, $p=0,008$) ir gerų / teisingų / sveikų valgymo įpročių (Spearmano $\rho=0,131$, $p=0,008$) rodikliais. Tai reiškia, kad geriau save vertinti yra linkę geriau psichiškai besijaučiantys ir sveikesniais valgymo įpročiais pasižymintys apklaustieji. Aukštu savęs vertinimo lygiu dažniau pasižymi moterys (Pearsono χ^2 testo $p=0,004$) ir vyriausi (24–29 m.) apklaustieji (Pearsono χ^2 testo $p=0,001$).

Remiantis kokybinio tyrimo duomenimis, 14–18 metų amžiaus jaunuoliai prastą požiūrį į save sieja su šiais aspektais:

- ✓ **nepasitikėjimas savimi bei savęs nuvertinimas** („jie nepasitiki savimi“, „mano, kad yra prastesni už kitus, nusivertina“, „gal dėl to, kad trūksta pasitikėjimo savimi“)
- ✓ **patiriamos patyčios** („mokykloje vykstančios patyčios priverčia jaunimą galvoti apie save blogai“, „daug patyčių ir smurto“, „viskas dėl patyčių“)
- ✓ **problemų grėsmė** („jie bijo problemų, su kuriomis gali susidurti“)
- ✓ **palaikymo stoka** („jų niekas nepalaiko“).

Vyresnieji (19–29 m.) bendraamžių prastą požiūrį į save sieja su šiais aspektais:

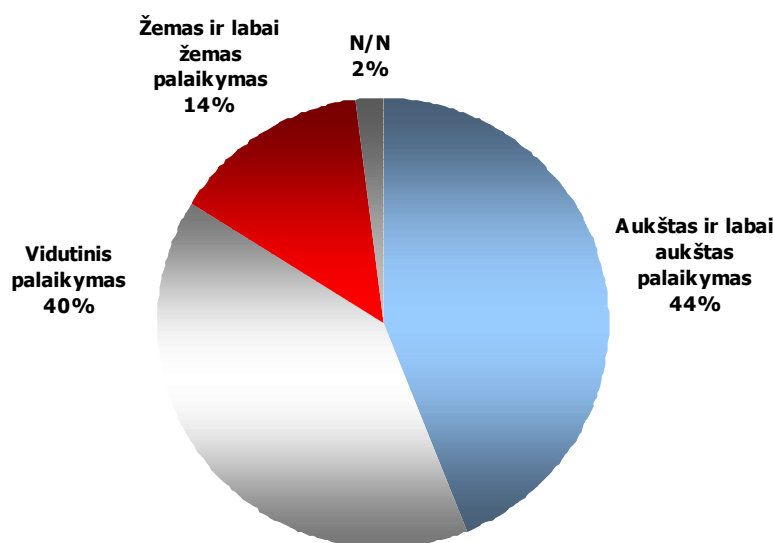
- ✓ **įtaką darantis aplinkinių požiūris** („gal juos kas nuvertina“, „dėl socialinės aplinkos, bendraamžių nesupratimo“, „čia nuo mokyklos dar, kai mokytojai skeptiškai žiūri į mokinius“)
- ✓ **žmonių skirstymas į grupes** („dažnai tai prasideda nuo pradinių klasių, kai vaikai net mokytojų suskirstomi į mylimus, aukštuomenės vaikus“)
- ✓ **socialinė atskirtis** („dėl socialinės atskirties“)
- ✓ **prastas darbas** („jie turi prastą darbą“).

Tyrimo dalyvavę jaunuoliai (14–29 m.) prastą požiūrį į save siūlo gerinti:

- ✓ **sprendžiant problemas kartu su specialistais** („mokyklose nusamdyčiau psichologą, kuris niekam nieko nepasakotų ir galėtų jam pasipasakoti problemas ir kartu spręsti“)
- ✓ **bendraujant, būnant aktyviems** („nenuleisti rankų, būti aktyviais“, „daugiau bendrauti“, „neužsiskleisti, bendrauti“, „daugiau aktyvumo“)

- ✓ **stengiantis nekreipti dėmesio į aplinkinių kalbas** („*nekreipti dėmesio ką sako kiti*“)
- ✓ **nusiteikiant pozityviai** („*reikia susikurti gerą nuotaiką, būti optimistiškais*“)
- ✓ **pasitikint savimi** („*pasitikėti savimi*“, „*visada reikia savimi pasitikėti*“, „*nenuvertinti savęs*“)
- ✓ **laikantis savo nuomonės** („*laikytis savo nuomonės ir ją ginti*“)
- ✓ **skaitant** („*skaityti knygas*“).

Šeimos narių socialinio palaikymo rodiklis – tai suminis rodiklis, matuojamas 7 indikatoriais apie tam tikrą palaikymą išreiškiančias patirtis iš šeimos narių, kurie rodo, kad tiriamasis gyvena jį palaikančioje, pripažįstančioje, mylinčioje ir vertinančioje namų aplinkoje. Kiekvienas indikatorius vertinamas trijų rangų skale, tiriamieji prašomi nurodyti, kaip dažnai per paskutines 30 dienų jų šeimos nariai (globos namų darbuotojai) išvardytais būdais išreiškė palaikymą. Suminio socialinio palaikymo šeimoje rodiklio reikšmės kinta nuo 7 iki 21: 7 reiškia socialinio palaikymo šeimoje trūkumą, o 21 reiškia stipriai išreikštą socialinį palaikymą šeimoje, vadinasi, kuo didesnė rodiklio reikšmė, tuo daugiau socialinio palaikymo tiriamieji sulaukia iš šeimos narių. Balus galima suskirstyti į tokias grupes: žemas ir labai žemas (nuo 7 iki 12), vidutinis (nuo 13 iki 17) ir aukštas ar labai aukštas (nuo 18 iki 21) socialinis palaikymas šeimoje.

3.12.4 paveikslas. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal šeimos narių socialinio palaikymo rodiklį (proc., N=402)

Šeimos narių socialinio palaikymo rodiklio vidutinė reikšmė – 16,1; t. y. vidutinis šeimos narių / globėjų palaikymo rodiklis.

Grupei, pasižymintys aukštu / labai aukštu šeimos narių socialinio palaikymo lygiu, priskirtini 44 proc. apklaustųjų. Kiek mažiau (40 proc.) priskirtini vidutinio lygio šeimos narių socialinio palaikymo kategorijai, 14 proc. – žemo lygio kategorijai (žr. 3.12.4 pav.).

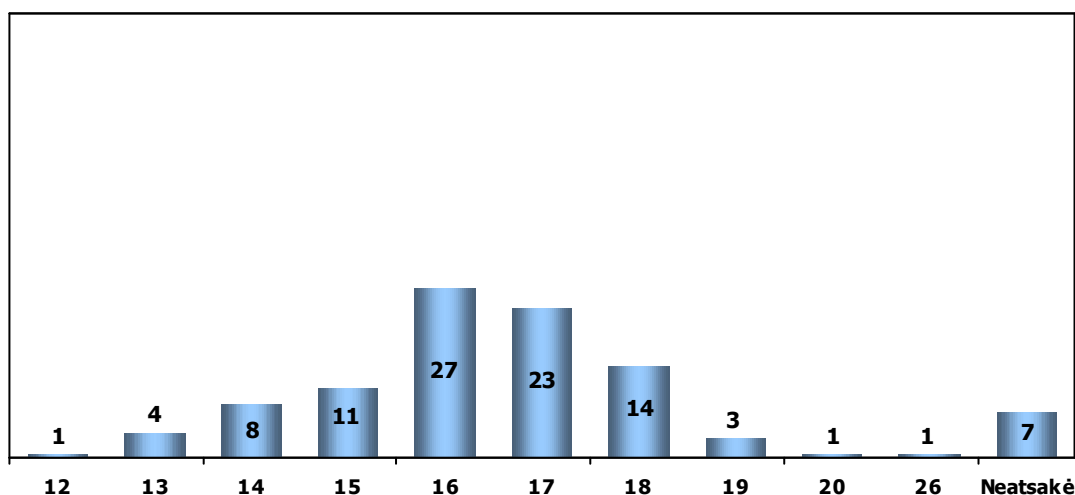
Nustatyta statistiškai reikšminga šeimos narių socialinio palaikymo rodiklio silpna teigiama koreliacija su savęs vertinimo (Spearmano $\rho=0,198$, $p<0,001$) rodikliu. Tai reiškia, kad kuo jaunimas susilaukia didesnio šeimos narių socialinio palaikymo, tuo geriau save vertina. Taip pat nustatytos statistiškai reikšmingos šeimos narių socialinio palaikymo

rodiklio silpnos neigiamos koreliacijos su fizinės savijautos (Spearmano $\rho=-0,128$, $p=0,011$) ir psichinės savijautos (Spearmano $\rho=-0,136$, $p=0,007$) rodikliais. Tai rodo, kad prastesne fizine ir psichine savijauta pasižymintys jaunuoliai susilaukia didesnio šeimos narių socialinio palaikymo. Aukšto ir labai aukšto šeimos narių socialinio palaikymo dažniau susilaukia moterys (Pearsono χ^2 testo $p=0,001$), ir jauniausi (14–18 m.) apklaustieji (Pearsono χ^2 testo $p<0,001$).

3.13. Lytinė elgsena ir šeimos planavimas

Šią grupę sudaro lytinės elgsenos rodikliai: lytiniai santykiai, kontracepcijos naudojimas, lytinių partnerių skaičius ir pirmų santykių amžius, nuostatos į ikivedybinius lytinius santykius ir santuoką.

Pirmų lytinių santykių amžiaus rodiklis – metai, kada turėjo pirmus lytinius santykius, atsakyti, jei tokius turėjo. Pateikiamas pirmų lytinių santykių amžiaus vidurkis bei pasiskirstymas pagal metus, kada turėjo pirmuosius lytinius santykius.

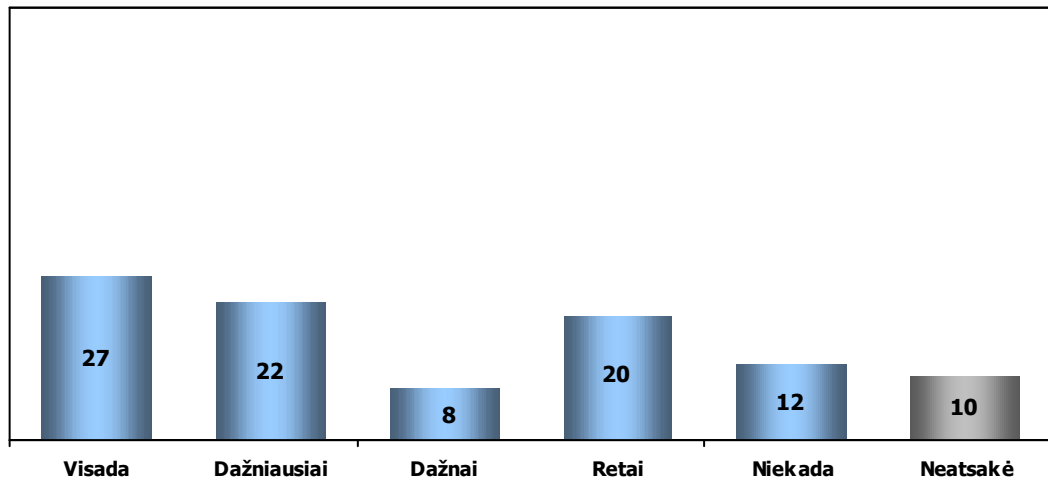
3.13.1 paveikslas. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal pirmų lytinių santykių amžiaus rodiklį (proc., N=154)

Turėję lytinių santykių nurodė 38 proc. respondentų. Vidutinis pirmų lytinių santykių amžius – 16,3 metų.

Pusė (50 proc.) lytinį gyvenimą pradėjusių respondentų pirmuosius lytinius santykius turėjo būdami 16–17 metų. 24 proc. lytinius santykius pradėjo jaunesniame amžiuje. 19 proc. – būdami vyresnio amžiaus (žr. 3.13.1 pav.).

Lytinių santykių dažniau yra turėję vyrai (Pearsono χ^2 testo $p=0,019$), vyriausi (24–29 m.) apklaustieji (Pearsono χ^2 testo $p<0,001$) ir miestų gyventojai (Pearsono χ^2 testo $p=0,017$).

Naudojimas kontracetinėmis priemonėmis lytinių santykių metu, matuojamas 5 rangų skale pagal dažnumą, nuo „visada“ iki „niekada“. Pateikiamas procentinis tiriamųjų pasiskirstymas pagal pasirinktus atsakymus.

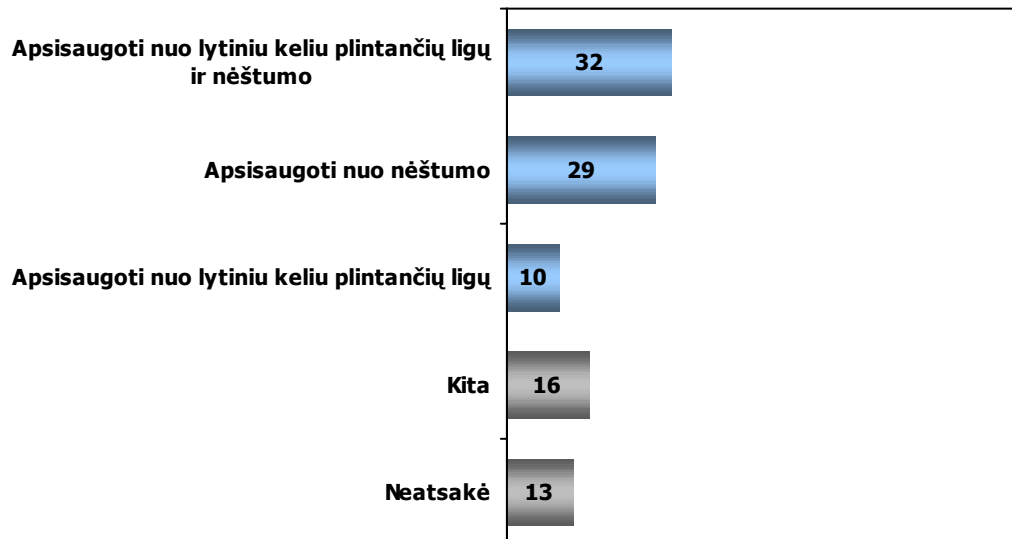

3.13.2 paveikslas. Naudojimas kontracetinėmis priemonėmis lytinių santykių metu (proc., N=154)

27 proc. kontracetinėmis priemonėmis lytinių santykių metu naudojasi visada, 22 proc. – dažniausiai, 8 proc. – dažnai. 20 proc. respondentų nurodė, kad kontracetinėmis priemonėmis naudojasi retai, 12 proc. jomis išviso nesinaudoja (žr. 3.13.2 pav.).

Kontracetinėmis priemonėmis visada dažniau naudojasi moterys (Pearsono χ^2 testo $p=0,001$) ir miestų gyventojai (Pearsono χ^2 testo $p=0,009$).

Kontracetinių priemonių naudojimo priežastys – pateikiamos 3 priežastys ir galimybė nurodyti kitą variantą, leidžiama pasirinkti vieną atsakymą. Pateikiamas tiriamųjų pasiskirstymas pagal pasirinktus atsakymus.

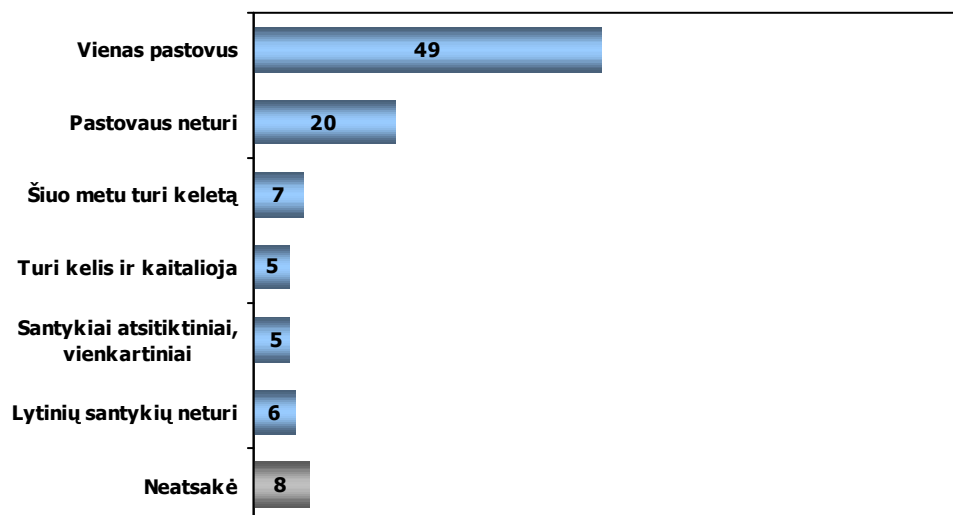

3.13.3 paveikslas. Kontracetinių priemonių naudojimo priežastys (proc., N=154)

32 proc. respondentų kontracetines priemones naudoja tam, kad apsisaugotų nuo lytiniu keliu plintančių ligų bei nėštumo. 29 proc. šias priemones pasirenka tik tam, kad apsisaugotų nuo nėštumo. 10 proc. – tam, kad apsisaugotų nuo lytiniu keliu plintančių ligų (žr. 3.13.3 pav.).

Kontraceptines priemonės, tik apsaugoti nuo nėštumo, dažniau naudoja moterys (Pearsono χ^2 testo $p < 0,001$). Apsauga nuo lytiniu keliu plintančių ligų ir nėštumo dažniau rūpi miestų gyventojams (Pearsono χ^2 testo $p = 0,039$).

Lytinių partnerių skaičius ir pastovumas. Prašoma pasirinkti tinkamą variantą. Pateikiamas procentinis tiriamųjų pasiskirstymas pagal pasirinktus atsakymus.

3.13.4 paveikslas. Lytinių partnerių skaičius ir pastovumas (proc., N=154)

Apie pusė (49 proc.) apklaustų jaunuolių nurodė, kad turi vieną pastovų partnerį. 20 proc. teigė, kad pastovaus partnerio neturi. 12 proc. šiuo metu turi kelis partnerius. Atsitiktinių, vienkartinį santykių pareiškė turintys 5 proc. apklaustųjų (žr. 3.13.4 pav.).

Vieną pastovų lytinį partnerį dažniau turi moterys (Pearsono χ^2 testo $p < 0,001$) ir vyriausi (24–29 m.) apklaustieji (Pearsono χ^2 testo $p = 0,005$).

Remiantis kokybinio tyrimo duomenimis, 14–18 metų amžiaus jaunuoliai mano, kad norint, jog bendraamžiams nestigtų informacijos apie lytinius santykius, reikia:

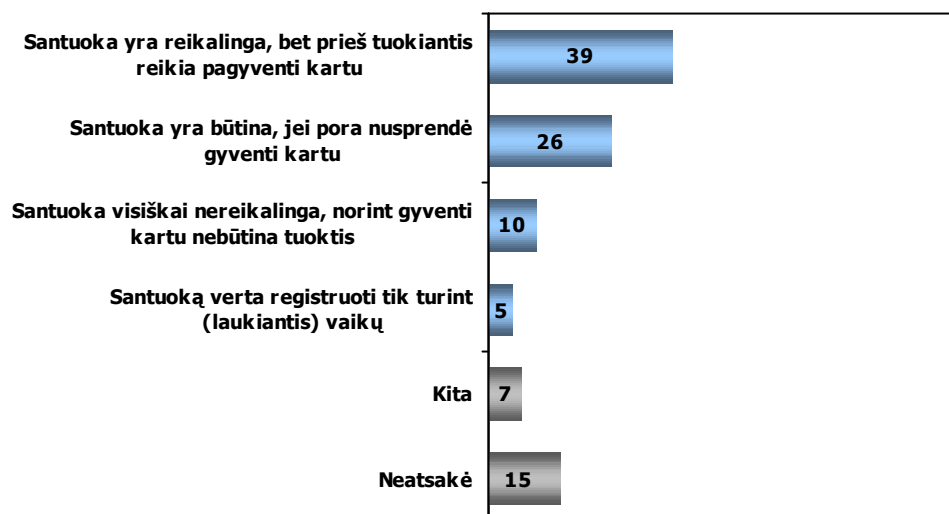
- ✓ **vesti specialias paskaitas lytinių santykiu tema** („rengti paskaitas, diskusijas“, „kokią pamoką padaryti“, „reikia rengti paskaitas, kur būtų diskutuojama“)
- ✓ **platinti rašytinę informaciją** („rašytinė informacija skatina diskusijas“, „teikti jiems informaciją, lankstukus ar kažką panašaus“).

Pusė 14–18 m. amžiaus jaunuolių patikino, kad **informacijos jiems netrūksta** („šia tema informacijos pakanka“, „jiems jos tikrai netrūksta“, „jaunuoliai ir taip viską žino“, „pilna tos informacijos“).

Vyresnio amžiaus (19–29 m.) jaunuoliai siūlo bendraamžių informuotumą didinti, **rengiant specialias paskaitas mokymo įstaigose bei organizuojant specialius renginius lytinių santykių ir šeimos planavimo tema** („daugiau dėmesio skirti mokyklose“, „švietimo įstaigose reikėtų apie tai kalbėti“, „reikia daryti renginius, konferencijas, gal dar mokyklose pamokėles kokias su sritį išmanančiais darbuotojais surengti“).

Vis dėlto dauguma 19–29 m. amžiaus informantų teigia esantys pakankamai **išsamiai informuoti apie lytinius santykius bei šeimos planavimą** („netrūksta“, „šiuo laiku informacijos pakanka“, „pilna informacijos visur“, „tikrai netrūksta“, „viską žinom ir taip“).

Nuostatos santuokos atžvilgiu, pateikiami keturi teiginiai apie tai, kada ir kodėl reiktų susituokti. Pateikiamas procentinis tiriamųjų pasiskirstymas pagal pasirinktus atsakymus.

3.13.5 paveikslas. Nuostatos santuokos atžvilgiu (proc., N=402)

39 proc. Pagėgių savivaldybės jaunuolių linkę manyti, kad santuoka yra reikalinga, bet prieš tuokiantis reikia pagyventi kartu. 26 proc. mano, kad, norint gyventi kartu, santuoka yra būtina. 10 proc. teigia, kad, norint gyventi kartu, santuoka visiškai nereikalinga, 5 proc. laikosi nuomonės, kad santuoka reikalinga tik turint (laukiantis) vaikų (žr. 3.13.5 pav.).

Nuostatos, kad santuoka būtina, bet prieš tuokiantis reikia pagyventi kartu, dažniau laikosi moterys (Pearsono χ^2 testo $p < 0,001$). Nuomonei, kad santuoka būtina, porai nusprendus gyventi kartu, dažniau pritaria kaimo vietovių gyventojai (Pearsono χ^2 testo $p = 0,003$).

19–29 metų amžiaus informantai mano, kad siekiant šeimoje išlaikyti darną, svarbiausia:

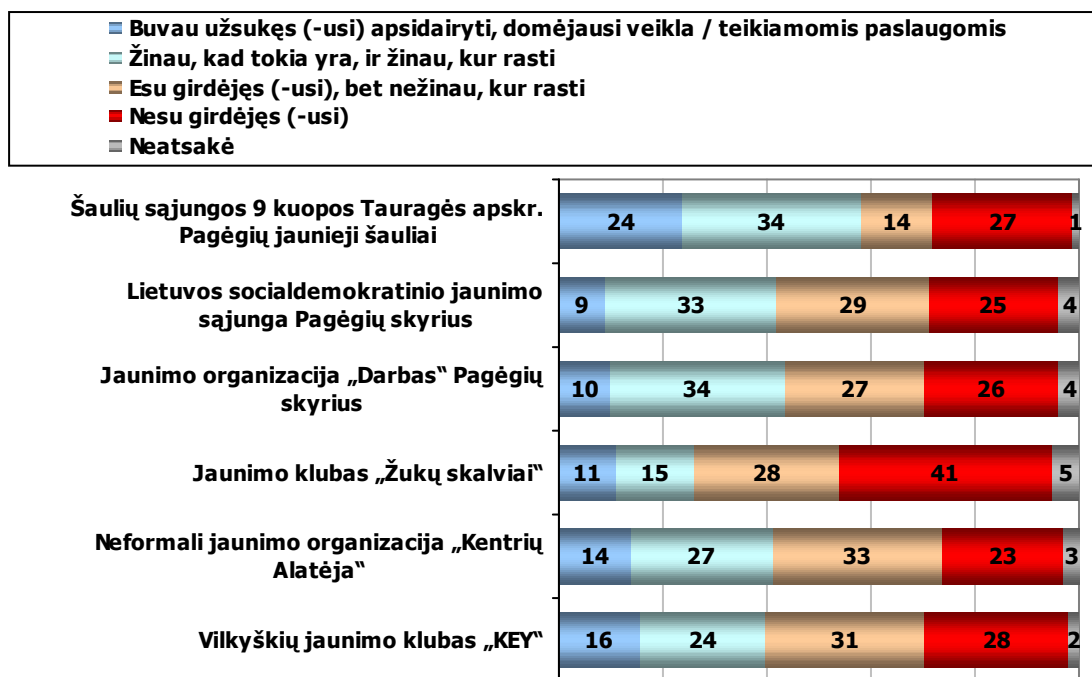
- ✓ **bendravimas, išklausymas** („daug bendrauti, išklausyti vienas kitą, patarti“, „daug bendrauti tarpusavyje“)
- ✓ **finansai** („lėšos“, „tėvų finansinė padėtis“, „finansinė padėtis kad būtų gera“, „pinigų kad netrūktų“)
- ✓ **pasitikėjimas vienas kitu** („pasitikėjimas antra puse“, „abipusis pasitikėjimas“)
- ✓ **bendri tikslai** („vieningumas, tikslų siekimas kartu“)
- ✓ **palaikymas** („palaikymas“).

3.14. Jaunimo organizacijų žinomumas

Ši tyrimo dalis skirta išsiaiškinti savivaldybėje veikiančių jaunimui paslaugas teikiančių organizacijų žinomumą.

Jaunimui paslaugas teikiančių ar su jaunimu dirbančių organizacijų žinomumo rodiklis – kiekvienai organizacijai atskirai matuojamas rodiklis. Pateikiamas organizacijų sąrašas, prašoma įvertinti organizacijos žinomumo lygį. Žinomumas matuojamas rangine skale, kurios galimi variantai: „nesu girdėjęs (-usi)“, „esu girdėjęs (-

usi), bet nežinau, kur rasti“, „žinau, kad tokia yra, ir žinau, kur rasti“, „buvau užsukęs (-usi) apsidairyti, domėjausi veikla / teikiamomis paslaugomis“. Pateikiamas procentinis pasiskirstymas pagal skirtingų organizacijų žinomumą.

3.14.1 paveikslas. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal jaunimui paslaugas teikiančių ar su jaunimu dirbančių organizacijų žinomumo rodiklį (proc., N=402)

Daugumai (54–74 proc.) respondentų girdėtos visos Pagėgių savivaldybėje veikiančios jaunimo organizacijos. 58 proc. Pagėgių savivaldybėje gyvenančių jaunuolių buvo užsukę apsidairyti / žino, kur rasti Šaulių sąjungos 9 kuopos Tauragės apskr. Pagėgių šaulių skyrių (žr. 3.14.1 pav.).

4. IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS PAGĖGIŲ SAVIVALDYBEI

Nemaža dalis moksleivių (~42 proc.) pasižymi tik vidutiniu pasitenkinimu mokykla bei ribotais gebėjimais joje kontroliuoti įvykius ir įveikti kylančius sunkumus. Pastebėta, jog šie gebėjimai tiesiogiai susiję su mokyklos aplinkos saugumu ir jaunuolių fizine bei psichine savijauta: kuo saugesnėje aplinkoje jaunuoliai mokosi ir kuo geriau jaučiasi fiziškai bei psichiškai, tuo užtikrinčiau jie jaučiasi mokykloje, susitvarko su užduotimis.

Rekomenduotina užtikrinti kuo daugiau galimybių moksleiviams naudotis mokyklos patalpomis ne tik pamokų metu, bet ir laisvu laiku. Šiuo metu daugelis turi galimybę naudotis mokyklos stadionu, tačiau sporto, aktų salės bei klasės / kabinetai po pamokų didelei daliai moksleivių yra uždari. Didesnės galimybės naudotis mokyklos patalpomis ne pamokų metu sudarytų geresnes sąlygas moksleivių integracijai į mokyklos ar klasės bendruomenę. Taip pat padėtų plėsti mokyklos vaidmenį jaunuolių sąmonėje: stiprėtų ne tik funkcinis, bet ir emocinis ryšys su mokymosi įstaiga. Atitinkamai, geresnė psichinė moksleivių savijauta užtikrintų geresnius jų gebėjimus kontroliuoti įvykius ir susidoroti su problemomis.

***

Dauguma studijuojančių jaunuolių lengvai ar labai lengvai geba įveikti iškylančius sunkumus. Studijuojančių jaunuolių įsitraukimas į savivaldos procesus – tik vidutinis.

43 proc. studijuojančio jaunimo turi darbą. Didžioji dalis jų nepatiria problemų, derindami studijas ir darbą.

Beveik pusė studijuojančiųjų ketina tęsti studijas toje pačioje srityje Lietuvoje. Keisti studijų sritį galvoja 26 proc. Apie studijų tęsimą užsienyje (toje pačioje ar kitoje srityje) svarsto 15–17 proc. studentų.

Rekomenduotina skatinti jaunimą studijuoti aukštosiose mokyklose iškart po vidurinio išsilavinimo įgijimo – tuomet studijų procesas sklandesnis, jaunuoliai sėkmingiau sprendžia problemas nei vyresnio amžiaus studentai, kuriems tenka derinti studijas ir (dažnai) darbą bei šeimą. Taip pat *rekomenduotina* jaunuoliams sudaryti sąlygas kuo išsamiau susipažinti su Lietuvos aukštosiomis mokyklomis, rengiant šių mokyklų prisistatymus ar susitikimus su savivaldybės jaunimu.

***

Dauguma dirbančių savivaldybės jaunuolių yra samdomi darbuotojai, dirbantys visą darbo dieną. Tik kas trečias dirbantis jaunuolis dirba pagal specialybę. Tai lemia itin mažas jaunuolių domėjimasis profesija. Tai būdinga tiek mokyklinio amžiaus respondentams, tiek studijuojantiems jaunuoliams, tiek dirbančiam jaunimui. Ši tendencija daro didelę įtaką tolesniam jaunuolių profesinės karjeros vystymuisi bei mažina perspektyvas darbo rinkoje. Didesnis sąmoningumas, renkantis profesiją, tiesiogiai lemia darbo pasirinkimą: įgytas išsimokslinimas dažniau yra svarbus tiems, kurie dirba pagal specialybę.

Daugumai dirbančiųjų darbdaviai sudaro sąlygas mokytis ir tobulėti, su problemomis darbe susidorojama pakankamai gerai.

Beveik pusė dirbančių jaunuolių išreiškė ketinimus keisti darbą. Dažniausias tokių planų motyvas: nepakankamas atlyginimas. Ketinantys išvykti į kitą miestą (dažniausiai didmiestį) tai dažniau motyvuoja didesnėmis galimybėmis pasirinkti darbą, svarstantys apie emigraciją – didesnėmis uždarbio galimybėmis.

Nedirbantys jaunuoliai darbo ieškosi pirmiausia per pažįstamus, draugus ir darbo biržą. Pažymėtina, jog darbui Lietuvoje jauni bedarbiai yra mažiau išrankūs – dažniausiai jiems tiktų bet koks darbas. Užsienyje daugelį jų tenkintų tik gerai apmokamas darbas.

Su verslumo politika susipažinę 26 proc. jaunuolių. 10 proc. mano, kad Lietuvoje sudarytos sąlygos jauniems žmonėms plėtoti savo verslą.

Rekomenduotina stiprinti jaunimo profesinį orientavimą visuose lygmenyse, ypatingą dėmesį skiriant moksleiviams. Specialūs užsiėmimai turėtų skatinti moksleivius pažinti savo pomėgius, patrauklias veiklos sritis, taip pat analizuoti ir atrasti savąsias kompetencijas. Tokio pobūdžio savianalizės pratimai / užduotys / žaidimai turėtų būti papildomi bendra informacija apie konkrečias studijų galimybes Lietuvos aukštojo mokslo švietimo sistemoje bei jų pritaikymą profesinėje veikloje – šalies darbo rinkoje. Moksleivių supažindinimas su konkrečiais sėkmingos karjeros pavyzdžiais taip pat skatintinas. Tuo tikslu mokyklose gali būti organizuojami susitikimai su profesinių aukštumų pasiekusiais buvusiais moksleiviais, aukštųjų mokyklų ar verslo (darbdavių) atstovais, galinčiais pateikti praktinių pavyzdžių apie domėjimosi specialybe svarbą.

Taip pat *rekomenduotina* keisti jau studijuojančio jaunimo požiūrį į išsilavinimą ir darbą (itin gajus mitas „darbą galima gauti tik per pažįstamus“) bei didinti jaunimo verslumo skatinimo programų žinomumą bei prieinamumą.

***

Svarbiausi turiningą laisvalaikį ribojantys faktoriai: finansų trūkumas, didelis užimtumas (mokslių / darbų krūvis), laisvalaikio užsiėmimų pasirinkimo stygius. Nors dauguma jaunų žmonių yra patenkinti savo laisvalaikiu, lėšos yra pagrindinis faktorius, ribojantis jų laisvalaikio realizavimo galimybes. Tai ypač aktualu vyresnio amžiaus jaunuoliams, turintiems daugiau išlaidų kitoms reikmėms (būstas, vaiko priežiūra ir t.t.).

Dauguma jaunimo įvardintų problemų yra objektyvaus pobūdžio ir savivaldybės tiesioginės galios jas pakeisti yra ribotos. *Rekomenduotina* remti NVO, rengiant paraiškas jaunimo užimtumo projektams finansuoti, išnaudoti NVO kūrybinį potencialą, siekiant maksimalios nevyriausybininkų kūrybinio potencialo ir savivaldybės finansinio palaikymo efektyvumo bei sinergijos.

Taip pat *rekomenduotina* sudaryti sąlygas nemokamų renginių jaunimui organizavimui. Savivaldybės jaunimo organizacijos gali kviesti jaunuosius menininkus, saviveiklininkus nemokamai naudotis organizacijos patalpomis (ar lauko erdve) savo renginiams, pristatymams ar kitokiai meninei veiklai. Tokiu būdu būtų skatinamas tiek apskritai jaunimo iniciatyvumas, kūrybinė veikla, savirealizacija, tiek sudaromos sąlygos jų bendraamžiams nemokamai leisti laisvalaikį, pažinti įvairesnes laisvalaikio leidimo formas. Ši sintezė gali būti skatinama, organizuojant simbolinius įdomiausios jaunimo laisvalaikio formos konkursus ar rinkimus.

***

Jaunimo santykiai su draugais labiau apibrėžiami kiekybiniais, o ne kokybiniais parametrais: jaunuoliai turi daug draugų (du ir daugiau artimų draugų), lengvai mezga naujas pažintis, tačiau tik 29 proc. jaunuolių gali pasigirti aukšta santykių su draugais kokybe. Išryškėja vaikinų polinkis į labiau paviršutiniškus santykius.

Vis dėlto kokybinio tyrimo metu išryškėja jaunimo poreikis palaikyti kokybiškus santykius su draugais: bendrauti, išsipasakoti, pasitarti, kartu praleisti laisvalaikį, sulaukti jų pagalbos, patarimų, patirti gerų emocijų.

Rekomenduotina atkreipti su jaunimu dirbančių psichologų, socialinių darbuotojų dėmesį į rizikos grupę – vaikinai, neturintys tvirto socialinio palaikymo (asocialios šeimos, emigravę tėvai ir pan.) – šie jaunuoliai gali būti itin lengvai socialiai ir psichologiškai pažeidžiami.

***

Nors daugumos jaunuolių kaimynystė yra saugi, rizikingoje ar pavojingoje aplinkoje gyvena net 40 proc. apklaustųjų, o beveik pusės respondentų pasitenkinimo kaimynystė rodiklis yra vidutinis.

Kokybinio tyrimo duomenimis, pagrindinės jaunimo akcentuojamos problemos gyvenamojoje vietovėje yra laisvalaikio renginių stygius, saugumo trūkumas, neprižiūrimi keliai.

***

Dauguma jaunuolių gyvena su tėvais. Būstą nuomojasi 5 proc. jaunų savivaldybės gyventojų, 7 proc. turi nuosavą būstą.

Pagrindiniai finansavimo šaltiniai yra tėvų parama bei uždarbis. Daugumos apklaustųjų pajamos neviršija 500 litų per mėnesį. Kokybinio tyrimo dalyvių nuomone, geras gyvenimo sąlygas užtikrina finansinis stabilumas, geri santykiai su aplinkiniais, turiningas laisvalaikis, socialinės garantijos.

***

Tyrimo dalyvavę jaunuoliai pasižymi itin silpnu pilietiniu aktyvumu. Tai matyti tiek iš mažo domėjimosi politika, tiek iš neaktyvaus dalyvavimo įvairiose pilietinėse ar savanoriškose akcijose, nevyriausybinų organizacijų veikloje. Toks vidutinis aktyvumas būdingas ir aplinkiniams, esantiems jaunimo aplinkoje.

18 proc. dalyvauja NVO veikloje, 10 proc. priklauso neformaliai grupei ar stiliui. Nors įsitraukimas nėra didelis, apskritai jaunų žmonių nuostatos politinio-pilietinio-socialinio aktyvumo atžvilgiu gana pozityvios: jaunimas jaučiasi laisvas pilietiškai, palankiai vertina žmones, dalyvaujančius visuomeninėje veikloje.

Silpną jaunimo pilietinį aktyvumą iš esmės lemia tai, jog supanti aplinka taip pat pasižymi pasyvumu. Apskritai jaunuoliai neigiamos nuostatos dėl dalyvavimo pilietinėse veiklose neturi, tačiau stokoja iniciatyvos. Todėl jaunimas pirmiausia turi būti skatinimas iš šalies, t.y. per įvairaus profilio jaunimo organizacijas, nevyriausybines organizacijas ar savivaldos organus. Tai gali būti atliekama per neformalias jaunimo saviveiklos grupes, kviečiant jas plačiau komunikuoti savo veiklą (nebūti „uždaru draugų klubu“) bei atlikti

konkrečius savanorystės projektus, įtraukiant savivaldybės bendruomenę. Tokio tipo projektus *rekomenduotina* vykdyti ir mokyklose, siekiant diegti pilietiškumo nuostatų vystymą kuo jaunesniame amžiuje. Įvairūs konkursai tarp mokyklų, orientuoti į savanorystę (pvz., didžiausio aplinkos ploto sutvarkymas, daugiausia labdaros surinkimas), gali duoti teigiamą rezultatą.

***

73 proc. jaunuolių kasdien naudojami internetu. Dar 20 proc. tai daro bent kelis kartus per savaitę.

Rekomenduojama išnaudoti internetą kaip svarbiausią komunikacinį kanalą regiono jaunimo politikos formavime bei kasdieninių iššūkių ir problemų sprendime.

***

Tyrimo duomenys rodo, jog alkoholio vartojimas yra labiausiai paplitęs žalingas jaunų žmonių įprotis. Kokybinio tyrimo dalyviai alkoholizmą taip pat įvardija kaip vieną didžiausių bendraamžių problemų. Vis dėlto tyrimo metu nustatytos alkoholio vartojimo grėsmės tikslinei grupei yra sąlyginės, nes tyrimo išėties taškas buvo paties respondento sąmoningas savęs vertinimas.

Tam tikros patirties su narkotikais ar noro juos išbandyti turi 22 proc. respondentų. Visgi daugumos (64 proc.) jaunuolių požiūris į narkotikus vienareikšmiškai neigiamas. 32 proc. jaunuolių reguliariai rūko. Šis rodiklis yra artimas bendram rūkymo paplitimui visuomenėje. Pastebėta, jog narkotikus vartojantys jaunuoliai taip pat dažniau linkę į priklausomybę nuo alkoholio. Tai rodo, jog alkoholiniai gėrimai ir rūkalai vartojami ne kaip alternatyva, bet kaip vienas kitą papildantys kvaišalai.

Įvairūs lošimai (išskyrus loterijas) tarp jaunuolių nėra paplitę.

Raminamuosius vaistus yra vartoję 18 proc. apklaustųjų, dažniau moterų.

Kokybinio tyrimo metu išryškėja aiški paties jaunimo atstovų pozicija – siekiant apsaugoti nepilnamečius būtina griežčiau kontroliuoti alkoholio, narkotikų ir rūkalų prieinamumą. Akcentuojamas ne tik formalus draudimas (pvz., prekybos cigaretėmis ar naktinės alkoholio prekybos), bet ir draudimų laikymosi kontrolė. Tam *rekomenduotini* atsitiktiniai policijos pareigūnų reidai jaunimo pasilinksminimo vietose, atokesniuose prekybos taškuose, kur paprastai jaunimas dažnai nevaržomai nusiperka kvaišalų.

Taip pat *rekomenduotina* taikyti kitus tyrimo metodus realiam alkoholio žalos masto ir poveikio savivaldybės jaunimui įvertinimui. Tyrimas leidžia daryti prielaidą, kad narkotikų paplitimas savivaldybėje yra lokalizuotas konkrečiose grupėse.

***

Daugumos merginų KMI yra normalus (šis parametras skaičiuotas tik merginoms). Turinčių viršsvorį dalis yra mažesnė nei turinčių per mažą svorį, tad šiuo metu priežasčių nuogaustauti dėl merginų viršsvorio problemos nėra. Tačiau tikėtina, jog ši problema atsiras vyresniame amžiuje, nes tokia tendencija pastebima: per mažas svoris dominuoja jauniausioje tiriamo amžiaus grupėje. Dietų bent retkarčiais laikosi 27 proc. jaunuolių (dažniau merginų).

Kalbant apie maitinimosi įpročius, sveikumo prasme jie vertintini kaip vidutiniški. Pagrindinės problemos: prioritetų skyrimas skoninėms maisto savybėms, nesveiko maisto pasiūla, informacijos apie sveiką mitybą trūkumas, greitas gyvenimo tempas, pinigų sveikam maistui trūkumas.

Rekomenduotina organizuoti / remti NVO iniciatyvas, nukreiptas į sveiko ir aktyvaus gyvenimo būdo propagavimą vyresnėje jaunimo grupėje bei tarp moterų.

***

Gera fizine ir psichine savijauta pasižymi kiek daugiau nei pusė apklaustųjų. Atitinkamai dauguma save vertina tik vidutiniškai. Šie rodikliai siejasi ne tik tarpusavyje, t.y. geriau besijaučiantys fiziškai taip pat pasižymi geresne psichine sveikata, geriau save vertina, bet ir su mitybos įpročiais. Kuo sveikiau jaunuolis maitinasi, tuo geriau jis (-i) jaučiasi fiziškai ir geriau save vertina.

Fizinės ir psichinės jaunuolių savijautos gerinimas turi prasidėti nuo sveikos gyvensenos įpročių ugdymo ir sąlygų šiems įpročiams realizuoti sudarymo. Pastebima, jog fizinis pasyvumas ima formuotis paauglystėje, kuomet jaunuoliai ima aktyviau naudotis kompiuteriu, įsitraukia į bendravimą internetu, kompiuterinius žaidimus. Be to, atsiranda papildomi trukdžiai – rūkymo problemos, noras daugiau laiko praleisti su draugais. Šiame tarpsnyje sportą ima keisti laiko leidimas prie kompiuterio ar susibūrimai, pasilinksminimai su bendraamžiais. Ilgainiui dingsta sportavimo įgūdžiai, jaunuoliams nelieka įpročio būti fiziškai aktyviems ir vėlesniame amžiuje. Siekiant išvengti fizinio aktyvumo sumažėjimo, *rekomenduotina* užtikrinti sąlygas mokiniams sportuoti po pamokų (mokyklos salėje ar stadione). Taip pat būtina skatinti sporto užsiėmimų, būrelių organizavimą mokyklose. Sporto renginių organizavimas, sudarant sąlygas visiems išbandyti jėgas ir įrodyti savo fizinį parengtumą, taip pat gali motyvuoti jaunimą rinktis fiziškai aktyvų laisvalaikį.

***

Lytinis jaunuolių išprusimas vidutinis: 32 proc. retai arba niekada nenaudoja apsaugos priemonių. Priemonės naudojamos apsisaugoti nuo lytiniu keliu plintančių ligų bei neplanuoto nėštumo. Vieną pastovų lytinį partnerį turi apie pusė lytinius santykius pradėjusių jaunuolių.

Savivaldybės jaunimo požiūris į šeimą gana tradicinis: santuoka reikalinga, tačiau daugelis daro išlygų dėl „priešsantuokinio“ pagyvenimo kartu.

Kokybinio tyrimo metu jaunuoliai pageidavo daugiau paskaitų bei leidinių lytinių santykių, šeimos planavimo tema, taip pat daugiau renginių šiomis temomis.

Lytinio švietimo priemonės turi būti orientuotos tiek į mokyklinio amžiaus jaunuolius, tiek į jaunas šeimas. Be švietimo mokykloje ar specialių renginių lytinių santykių tema jaunoms šeimoms, *rekomenduotina* užtikrinti galimybę jaunuoliams patiems susipažinti su patikima informacija. Tuo tikslu mokykloje gali būti dalinamos knygelės ar lankstinukai su svarbiausia informacija apie lytinius santykius. Atsižvelgiant į tai, jog jaunuoliai yra itin intensyvūs interneto vartotojai, atitinkama informacija turi būti prieinama ir internete. Tam geriausia būtų sukurti specialią interneto svetainę jaunimui lytinių santykių tema, kur jaunuoliams būtų galimybė ne tik pasiskaityti informacijos ar peržiūrėti

vaizdinę medžiagą, bet ir anonimiškai diskutuoti tarpusavyje bei sulaukti profesionalų (medikų, psichologų) komandos atsakymų į rūpimus klausimus.